

Yhteisöihin kuulumisen vahvuus

Asuinpaikkaan ja muihin yhteisöihin kuulumisen vahvuus Suomessa 1999-2014

Esko Kataja

Pro gradu-tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian maisteriohjelma

Sosiologian opintosuunta

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Maaliskuu 2018

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Esko Kataja	
Työn nimi Yhteisöihin kuulumisen vahvuus - Asuinpaikkaan ja muihin yhteisöihin kuulumisen vahvuus Suomessa 1999-2014	
Oppiaine Sosiologia	Työn laji Pro Gradu -tutkielma
Aika Kevät 2018	Sivumäärä 70 + 12 liitesivua
Tiivistelmä <p>Tässä pro gradussa tutkin kuulumisen (eng. Belonging) kokemuksen vahvuutta ja sen suhdetta ihmisten elämäntilanteeseen liittyviin taustamuuttujiin. Aineistona käytän neljää Kulutus ja elämäntapa -kyselytutkimussarjaa vuosilta 1999-2014. Selittävinä muuttujina käytän viittä eri asuinpaikan tasoa, sekä neljää muuta yhteisöä, kuten työ-, koulu- ja verkkoyhteisöjä. Taustamuuttujina käytän yhdeksää vastaajien elämäntilanteeseen liittyvää seikkaa, mm. sukupuolta, peruskoulun jälkeistä koulutusta ja koettua hyvinvointia. Hypoteesina on, että valittujen taustamuuttujien ja kuulumisen välillä on yhteys, ja että taustamuuttujilla voi selittää kuulumisen kokemusta. Hypoteesi perustuu aikaisempaan tutkimukseen, jonka mukaan paikkaan kuulumisen koostuu ympäristön -, yhteisön - ja ihmisen henkilökohtaisen kontekstin yhteisvaikutuksesta.</p> <p>Pro gradu jakautuu kolmeen tutkimuskysymykseen. Näistä kaksi ensimmäistä rakentavat alkuasetelman kolmannelle tutkimuskysymykselle. Tarkoituksena on ensin selvittää kuulumisen vahvuus valittuihin yhteisöihin, ja miten se muuttunut 1999-2014 välillä. Kolmannessa tutkimuskysymyksessä käytän Multiple classification analysis (MCA) -menetelmää SPSS-ohjelman avulla. Siinä analysoidaan taustamuuttujien vaikutusta yhteisöihin kuulumiseen ja tehdään löydöksistä tulkintoja.</p> <p>Malli kykeni antamaan useisiin yhteisöihin kohtalaisen voimakkaan selitysasteen selitettäessä kokemusta kuulumisesta. Malli kykeni selittämään erityisen hyvin seurakuntaan, naapurustoon ja suomalaiseen yhteiskunnan kuulumista. Kotikuntaan kuulumista malli ei kyennyt selittämään juurikaan.</p> <p>Merkittävänä löydöksinä mainitsen vastaajien koetun hyvinvoinnin, iän ja poliittisen suuntautumisen vaikutuksen kuulumisen kokemuksen vahvuuteen. Sukupuolella ja asuinpaikan tyypillä (kaupunki/maaseutu) löydettiin heikko yhteys.</p> <p>Asiasanat: Kuulumisen, Multiple classification analysis, asuinpaikat, naapurusto, kunta, suomalainen yhteiskunta, EU, työyhteisöt, kouluyhteisöt, identiteetti, asenteet.</p> <p>Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto</p> <p>Muita tietoja: Ohjaaja: Terhi-Anna Wilska</p>	

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO: AIHEEN ESITTELY.....	1
1.1 Tutkimuskysymykset, hypoteesi ja tavoitteet.....	3
1.2 Pro gradun rakenne.....	5
2 AIEMPI TUTKIMUS.....	7
2.1 Identiteettiin liittyvä tutkimus.....	7
2.2 Kuulumisen kokemukseen liittyvä tutkimus.....	10
3 KESKEISET KÄSITTEET.....	13
3.1 Identiteetit, identifikaatio ja yhteisö – Kuulumisen peruspilarit.....	13
3.2 Paikkaan ja yhteisöön kuuluminen.....	17
3.3 Käytettyjen yhteisöjen määrittely – Asuinpaikat ja muut yhteisöt.....	20
4 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT.....	25
4.1 Aineisto – Kulutus ja elämäntapa -tutkimussarja 1999-2014.....	25
4.2 Analyysimenetelmät – Multiple Classification Analysis.....	27
5. ANALYYSI JA TULOKSET.....	32
5.1 Tutkimuskysymys 1: Kuulumisen vahvuus.....	32
5.2 Tutkimuskysymys 2: Kuulumisen ajallisia kehityskulkuja.....	37
5.3 Tutkimuskysymys 3: Kuulumisen taustatekijät ja niiden vaikutus – Multiple classification analysis.....	39
5.3.1 Asuinyhteisöt.....	40
5.3.2 Muut yhteisöt.....	44
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	50
6.1 Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja tutkimusetiikka.....	51
6.2 Kuulumisen tila ja kehitys Suomessa 1999-2014.....	54
6.3 Mikä selittää kuulumista?.....	59
6.4 Tutkimuksen tavoitteiden saavuttaminen ja ehdotukset lisätutkimukselle.....	63
LÄHTEET.....	65
LIITTEET.....	71

1 JOHDANTO: AIHEEN ESITTELY

Yhteisö ja siihen kuulumisen sosiaaliset mekanismit ovat sosiologian kestoaiheita. Yksilöiden asuinpaikat ja muut niistä selittävät yhteisöt käsittävät merkittävän osan heidän identiteetistään. Yksi saattaa identifioitua vahvimmin oman kylänsä asukkaaksi, toinen tuntee kuuluvansa vahvimmin tiiviiseen työyhteisöönsä. Mutta mitä on yhteisöön kuuluminen, ja mihin yhteisöihin Suomessa kuulutaan? Mikä tärkeintä: millaiset ihmiset kokevat kuuluvansa yhteisöihin ja miksi?

Kuulumisen erilaiset ulottuvuudet ja ilmaisu-tyylit ovat loputtoman mielenkiintoisia, ja niistä kannattaa tehdä myös tieteellistä tutkimusta. Tämän tutkielman taustalla on oletus, että nykyaikaisessa, globalisaation ja digitalisaation lävistämässä maailmassakin asuinpaikka ja muut fyysiset, paikalliset yhteisöt ovat yhä merkittävä kuulumisen kokemuksen lähde. Paikalliset identiteetit ovat nykyajassa kiinnostava aihe, sillä nykyaika tarjoaa enenemässä määrin uusia, paikasta riippumattomia mahdollisuuksia määrittellä, millaisiin ihmisryhmiin ihmiset kuuluvat, ja tahtovat kuulua.

Tutkimuksessa pyrin osoittamaan, että yhteisöihin kuuluminen on edelleen olemassa ja mitattavissa oleva sosiologinen tutkimuskohde, ja sitä voidaan selittää määrällisten menetelmien avulla abstraktista luonteestaan huolimatta. Kiinnostukseni tähän aihepiiriin kumpuaa nykyaikana kiihtyneestä, varsinkin nuoria aikuisia koskevasta muuttoliikkeestä, joka on nostattanut mielestäni poikineet aiheellista keskustelua juurettomuudesta ja kokonaista sukupolvea ravistelevasta identiteettikriisistä. Työperäisen muuttoliikkeen ollessa normi, ihmiset tuntuvat yhä tarvitsevan myös fyysisiä ja sosiaalisia ankkureita joiden kautta määrittää itseään ja suhdettaan maailmaan. Tässä työssä tutkin ihmisten kuulumisen kokemusta näihin ankkureihin, mittaan kokemuksen voimakkuutta ja kehitystä, sekä etsin kuulumisen kokemuksen takana piileviä selittäviä tekijöitä.

Miksi kuulumisen kokemus yhteisöihin on tärkeää? Ovatko paikalliset tai työhön liittyvät identiteetit enää voimissaan, vai kuuluuko tulevaisuus väliaikaisille ”naulakkoyhteisöille” (vrt. Bauman 2000), joihin liitytään ja joista erotaan vaivatta ja huoletta? Moderneille yhteiskunnille on ominaista nopeat ja jatkuvat muutokset. Tämä on synnyttänyt

keskustelua postmodernista identiteetistä, joka on toisaalta vapaa perinteisten identiteettien, kuten yhteiskuntaluokan, iän ja kotikylän rajallisista sosiaalisista rakenteista. Toisaalta yhteisöjen puutteella voi olla pirstaloiva vaikutus ihmisten identiteettiin, ja ihminen voi menettää identiteettinsä jopa kokonaan (Hall 1999). Paikallisuus ja sen voimavarat identiteetille voidaan nähdä menneisyyden jäänteinä, toisaalta nykyaikaisen, alati monimutkaistuvan yhteiskunnan uutena, vain hetken aikaa katveessa olleena ankkurina.

Tässä tutkielmassa tutkin asuinpaikkaan ja muihin yhteisöihin kuulumisen kehityskulkuja Suomessa vuosien 1999-2014 välillä. Tarkoituksena on ensin kuvata suomalaisen kuulumisen tilaa ja kehityssuuntia tällä aikavälillä. Tämän jälkeen etsin määrällisin analyysimenetelmin kuulumista selittäviä tekijöitä ihmisten elämäntilanteista ja henkilökohtaisista ominaisuuksista. Peilaan paikallistasoon kuulumisen kokemusta myös suurempiin kokonaisuuksiin, kuten Suomeen ja Euroopan Unioniin. Lisäksi otan mukaan asuinpaikkojen rinnalle muita yhteisöjä. Näitä ovat työ- ja kouluyhteisöt, seurakunnat, harrastusyhteisöt ja internetin verkkoyhteisöt.

Paikallisuus ja kokemus omaan kotipaikkaan kuulumisesta ovat julkisessa keskustelussa nostaneet jälleen päätään. YLE uutisoi asiasta jutullaan Päijät-Hämeestä 26.3.2018 todeten, että maakuntaidentiteetti ei seudulla kukoista, mutta lahtelaisuus on paikallisten identiteetille tärkeä voimavara. Jutun mukaan vaikuttaa siltä, että ihmiset identifioituvat erityisesti kotimaahansa ja kotikuntaansa, maakuntien jäädessä taka-alalle (YLE 2018/1). Samanlaisia tuloksia on saatu myös aiemmassa tutkimuksessa (ks. Luku 2). Esimerkiksi Sittenkin samanlaisia -kyselytutkimuksen (Pitkänen, Westinen 2018) Pitkänen kertoi Ylen haastattelussa että kotiseutu ja paikallisuus ovat suomalaisille hätkähdyttävän yhteisiä arvoja (YLE 2018/2).

Englanninkielisessä tutkimusperinteessä tutkittavasta aihepiiristä käytetään termejä *belongingness* ja *attachment*. Suomeksi ne kääntyvät *kuuluminen* ja *kiintyminen*. Tämä tutkimelma keskittyy edelliseen. Koska tutkielman aineisto perustuu strukturoituun kyselytutkimukseen, käytän siinä myös *kuulumiseen* rinnakkaista termiä *kuulumisen kokemus*. Tällä sanavalinnalla korostan, että tutkimus perustuu viime kädessä ihmisten vastauksiin ja ajatuksiin omista kokemuksistaan, ei tarkasti määriteltyihin käsitteisiin ja

absoluuttisiin määreisiin.

Tutkielma edustaa perustaltaan tiedon sosiologiaa. Tutkimuksessa pyrin selittämään ihmisten antamia symbolisia merkityksiä, kokemuksia ja asenteita määrällisin analyysimenetelmin. Ihmisten kollektiivisiin tunteisiin liittyvien kokemusten tutkimisesta tekee mielenkiintoista se, että tällaiset kokemukset ovat yhtä aikaa yksilöllisiä ja yksityisiä, ja silti kollektiivisia ja jaettuja.

1.1 Tutkimuskysymykset, hypoteesi ja tavoitteet

Tutkimusaineistona käytetään neljän Kulutus ja Elämäntapa -kyselytutkimuksen aineisto vuosilta 1999, 2004, 2009 ja 2014 (ks. luku 4). Tutkimuksessa keskityn kuulumisen vahvuutta mittaavaan kysymykseen nro 37: ”Kuinka kiinteästi tunnet kuuluvasi seuraaviin” (ks. liite 1). Aineisto soveltui tutkimukseen ensinnäkin aihepiirinsä vuoksi, mutta myös siksi, että sen pohjalta oli mahdollista rakentaa tutkimukseen sopivat taustamuuttujat.

Tutkimuskysymykset ovat:

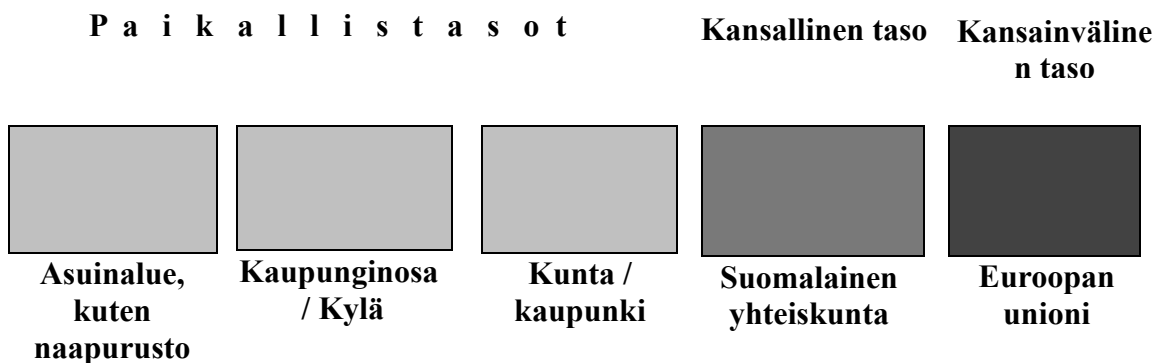
- 1) Kuinka vahvasti suomalaiset kokivat kuuluvansa eri yhteisöihin vuosina 1999-2014?
- 2) Onko suomalaisten kuulumisen kokemuksen vahvuus näihin yhteisöihin muuttunut tarkasteltavan ajanjakson aikana? Miten?
- 3) Onko löydettävissä taustatekijöitä, joilla on yhteys yksilöiden kokemukseen yhteisöihin kuulumisesta? Jos on, mitkä ne ovat ja miten ne vaikuttavat?

Ensimmäinen ja toinen tutkimuskysymys ovat luonteeltaan deskriptiivisiä. Niiden tarkoituksena on luoda alkuasetelma kolmannelle kysymykselle, jossa kuulumisen kokemusta selitetään taustatekijöiden avulla. Ensimmäisen ja toisen kysymyksen tarkoituksena on myös selvittää alustavasti, onko suomalaisten identiteetti nykyaikana sidoksissa asuinpaikkaan, vai ovatko identiteetin lähteet löydettävissä muista, paikkaan riippumattomista tahoista, kuten uskonto- ja työyhteisöistä.

Tutkimuksen hypoteesi on, että ihmisten yhteisöihin kuulumisen vahvuutta voidaan selittää

analysoimalla heidän henkilökohtaisia ominaisuuksiaan ja elämäntilanteitaan. Tähän liittyy oletus siitä, että esimerkiksi koulutustaustan, iän ja sukupuolen kaltaisilla ominaisuuksilla on yhteys siihen, miten vahvasti ihmiset tuntevat kuuluvansa valittuihin yhteisöihin.

Tutkimuskysymyksessä 1 käyttämäni yhteisöt määritellään luvussa 3.3. Yhteisöjä on yhdeksän, ja ne käsittävät viisi sisäkkäistä asuinpaikan tasoa, ja neljä asuinpaikasta riippumatonta yhteisöä. Asuinpaikat voidaan jaotella kolmeen osaan: paikallistasoon, kansalliseen tasoon ja kansainväliseen tasoon. Analyysin jättäminen pelkästään paikallistason asuinpaikkoihin ei ole mielestäni tutkimuksellisesti mielekäästä, sillä se saattaa jättää analyysin ja sen tuloksista tehtävät tulkinnat tyngiksi. Kaksi suurempaa tasoa sekä asuinpaikasta riippumattomat tahot lisätään siis analyysin sen selitysvoiman kasvattamiseksi, ja jotta tutkielmaan saadaan tutkimuksellista horisonttia avartavia näkökulmia. Alla kuva asuinpaikan tasojen jaottelusta.

Kuva 1: Asuinpaikkatasojen jaottelu

Lisäksi tutkin neljää muuta yhteisöä. Nämä ovat työ- ja kouluyhteisöt, seurakunnat, harrastusyhteisöt ja internetin verkkoyhteisöt. Näistä kaikki muut paitsi verkkoyhteisöt ovat mukana koko aineistossa, verkkoyhteisöt vuosina 2009 ja 2014.

Tutkimuskysymyksiin liittyy kaksi tärkeää ulottuvuutta. Ensimmäinen ulottuvuus on asuinpaikkaan kuulumisen kokemuksen mittaaminen, ja siihen vaikuttavien taustatekijöiden tunnistaminen. Toinen ulottuvuus on ajallinen. Viiden vuoden välein

kerätyn neljän aineiston avulla on mahdollista saada näkyviin asuinpaikkaan kuulumisen ajallinen kehitys, ja löytää mielenkiintoisia kehityskulkuja. Myös kuulumisen kokemusten muuttumattomuus on mahdollinen mielenkiintoinen tulos itsessään.

Aineisto on neljän peräkkäisen Kulutus ja elämäntapa Suomessa -kyselytutkimuksen (tästä eteenpäin Kulutus ja elämäntapa -tutkimus) otos, jotka on tehty koko maan laajuisesti viiden vuoden välein vuosina 1999-2014. Pro gradu -tasoista tutkimusta ei tutkielman näkökulmasta ole tämän aineiston pohjalta tehty. Tämän vuoksi on mielenkiintoista avata aineisto myös asuinpaikkoihin ja muihin yhteisöihin kuulumisen tutkimiselle.

Tämän työn tarkoituksena on tuottaa tieteellistä tietoa niistä tekijöistä, jotka mahdollisesti vaikuttavat ihmisten asuinpaikkaan ja muihin yhteisöihin kuulumiseen. Tarkoituksena on tuottaa lisätietoa myös suomalaisten yhteisöihin kuulumisen vahvuudesta, ja siitä, onko se tarkasteltavan ajanjakson aikana muuttunut. Paikallista asuinpaikkaan kuulumisen kokemusta on omana aiheenaan tutkittu varsin vähän (Tomaney 2015, 508). Jatkotutkimukselle on siis tarvetta.

Tutkielma linkittyy yhteiskuntatieteelliseen tutkimusperinteeseen, jossa pitkäaikaisista, tietyin aikavälein toistuvista kyselytutkimuksista voidaan selittää mielenkiintoisia ilmiöitä. Se linkittyy vahvasti määrällisiä menetelmiä ensisijaisesti käyttävään tutkimusperinteeseen. Tavoitteena on tämän lisäksi todentaa, että myös määrällisiä analyysimenetelmiä käyttämällä voidaan saada selville syvällisiä, mutta helposti yleistettäviä tuloksia ihmisten kuulumisen kokemusten kaltaisista abstrakteista ilmiöistä, joita viime vuosina on lähestytty ensisijaisesti erilaisten laadullisten menetelmien avulla.

1.2 Pro gradun rakenne

Johdantoluvun jälkeen toisessa luvussa käsittelen aiempaa tutkimusta. Sen aiheisiin kuuluu tutkimus identiteeteistä ja asuinpaikkaan kuulumisen kokemuksen muodostumisesta ja rakenteesta. Esittelen tämän tutkielman aihepiiriä käsittelevää tutkimusta laaja-alaisesti tehden vertailuja tämän tutkielman ja edellisen tutkimuksen yhteneväisyyksistä. Tarkoituksena on myös liittää tämä tutkielma laajempaan kuulumisen kokemusta ja

identiteettejä käsittelevään sosiologiseen tutkimuskenttään.

Luvussa kolme määrittelen tutkielmassa käytettävät käsitteet. Luvun tavoitteena on muodostaa teoreettinen viitekehys, johon voin myöhemmissä luvuissa tarkasti ja merkityksellisesti viitata. Myös tässä luvussa esittelen tutkielman aihepiiriin liittyvää tutkimusta, mutta painopiste on erilainen. Esittelemäni tutkimukset on tarkoitettu tutkielmassa käytettyjen määritelmien ja yhtenäisen teoriapohjan muodostamisen tueksi. Käsitteelen niitä prosesseja, joilla ihmiset kiintyvät asuinpaikkoihinsa ja yhteisöihinsä, tuottaen asuinpaikkaan kuulumisen kokemuksen. Luvussa luodaan myös nopea katsaus mm. identiteettiä ja asuinpaikkaan kuulumista käsittelevään tutkimukseen.

Kolmannessa luvussa määrittelen myös tutkimuksen analyysissä käytettävät selitettävät muuttujat, eli asuinpaikat ja muut yhteisöt. Määrittelen aineistossa käytetyt asuinpaikkaan viittaavat termit *kunta*, *kaupunki*, *kylä*, *kaupunginosa*, *asuinalue*, *kuten naapurusto*, *suomalainen yhteiskunta* ja *Euroopan unioni*. Käsitteelen muut yhteisöt myös lyhyesti.

Luvussa neljä esittelen aineisto ja analyysimenetelmät. Analysoin tutkimuskysymykset 1 ja 2 ristiintaulukoinnilla. Kolmannen kysymyksen analysointiin käytän MCA (Multiple classification Analysis) -menetelmää. Kyseessä on monimuuttujamenetelmä, jonka avulla voin mm. analysoida usean selittävän muuttujan yhteisvaikutusta. Analyysiin käytän SPSS-ohjelmaa, joka on yhteiskuntatieteissä usein käytetty analyysiohjelma.

Viidennessä luvussa toteutan aineistoanalyysin. Ensin vastaan ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseen yksinkertaisilla prosentiosuuksilla, ja esittelen saadut tulokset ja niistä tehtävät alustavat tulkinnat kuvioden avulla. Kolmannen kysymyksen MCA-analyysissä keskityn siihen, onko käytetyillä selittävä muuttujilla tilastollisesti merkitsevä yhteys kuulumisen muutosten kanssa. Lisäksi arvioin muuttujien vaikutusta kuulumisen vaihteluihin vertailemalla tulosten keskiarvopoikkeamia (eng. Standard deviation). Samalla etsin sellaisia muuttujia, joiden yhteys kuulumiseen säilyy mahdollisimman monessa yhteisössä. Näiden muuttujien vaikutuksesta ja yhteyden syistä keskustellaan lisää luvussa 6.

Kuudennessa luvussa keskustelen saaduista tuloksista, ja pyrin tekemään kokoavia tulkintoja siitä, mitä ne tarkoittavat. Keskustelen käytettyjen taustatekijöiden ja yhteisöihin kuulumisen mahdollisten yhteyksien syistä, sekä siitä, voinko tehdä tuloksista tieteellisiä johtopäätöksiä suomalaisen kuulumisen yleisistä ominaisuuksista. Lisäksi otan huomioon aineistoon ja analyysiin liittyviä ”sokeita pisteitä”, ja pohdin, miten ne vaikuttavat tulosten validiteettiin ja reliabiliteettiin. Tässä luvussa vertailen saamiani tutkimustuloksia aiemman tutkimuksen tuloksiin. Lopuksi pohdin, miten hyvin tutkielman tavoitteisiin päästiin, ja millaisen suunnan jatkotutkimus voi ottaa.

2 AIEMPI TUTKIMUS

Tässä luvussa käsittelen tutkielman kannalta keskeisiä tutkimuksia. Tutkimukset voivat olla samankaltaisia joko aihepiiriltään tai tutkimusmenetelmiltään. Ensin käsittelen lyhyesti identiteettiin liittyvää tutkimusta. Identiteetti on tärkeä osa tutkielman aihepiirin ymmärtämistä. Tämän jälkeen siirryn kuulumista käsittelevän tutkimuksen pariin. Tähän hyväksyin mukaan myös esimerkiksi paikkaan kiintymiseen ja kotipaikkarakkauteen liittyviä tutkimuksia, sillä katson niiden lopulta käsittelevän joko samaa tai tämän tutkimuksen aiheisiin rinnastettavia ilmiöitä.

2.1 Identiteettiin liittyvä tutkimus

Kunnallisalan kehittämissäätiö (2016) teki samankaltaista tutkimusta kuin mitä tämä tutkielma edustaa. Säätiön tutkimus toteutettiin maaliskuussa 2016 1008 vastaajan kyselytutkimuksena. Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin vastaajat samaistuvat erilaisiin alueellisiin kokonaisuuksiin.” (Kunnallisalan kehittämissäätiö 2016). Samaistumisen kohteiksi tarjottiin Suomi, kotikunta/kotikaupunki, Eurooppa, kylä/kaupunginosa, muu kunta, asuinalue (kortteli tai naapurusto) koko maailma ja maakunta. Tämä tutkimus oli mielenkiintoinen, sillä sen kysymyksenasettelu ja aineistonkeruumenetelmä olivat samankaltaisia kuin tässä työssä käytettävä aineisto. Myös tutkimuksen aihepiiri oli samanlainen kuin tässä tutkielmassa. Asuinpaikkaan *kuulumisen* sijasta siinä tosin käytettiin termiä *samaistuminen*. Tutkimuksen mukaan lähes kaikki

vastaajat samaistuiivat kuntaansa vähintään jonkin verran. Lisäksi omaan kotikuntaan samaistui vahvasti 50% vastaajista. (Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016.)

KAKS:n aiemmassa, 90-luvun lopulla tehdyssä vastaavassa kyselytutkimuksessa päädyttiin samaan lopputulokseen. Suomalaiset eivät samaistuneet tällöinkään kovinkaan vahvasti omaan kotikuntaansa/kotikaupunkiinsa. Näiden kahden tutkimuksen valossa voitiin tehdä oletus, että suomalaiset kokivat olevansa ensisijaisesti suomalaisia esimerkiksi maakuntaidentiteetin jäädessä vähälle painoarvolle. (Sihvola 2000, 34-36.)

Kansallisen identiteetti on nykyaikana yhä tärkeä käsite ja ilmiö. Kuten minkä tahansa identiteetin, myös kansallisen identiteetin avulla ihmiset voivat määritellä oman yhteisönsä rajat ulko- ja sisäpuolisiin. Se on kuitenkin modernissa maailmassa muutoksen tilassa oleva ja kyseenalaiseksi asetettu käsite (Paasi 1997, 41-42.)

Pitkäsen ja Westisen (2018) tuore tutkimus suomalaisten identiteeteistä analysoi aihetta monipuolisesti. Tutkimuskohteina olivat mm. perheen, sukupuolen, yhteiskuntaluokan ja uskonnollisuuden yhteys ihmisten identiteetin rakentumiseen. Tutkimuksessa selvitettiin, mistä osista suomalaisten identiteetti rakentuu, ja miten nämä osat ovat suhteessa toisiinsa. Lisäksi tutkimukseen otettiin alueellinen näkökulma, jolla saatiin selville mm. ”heimojen” ja murrealueiden vaikutus identiteetin rakentumiseen. Sen asuinpaikkaan liittyviksi tuloksiksi saatiin, että suomalaiset korostavat sekä paikallista, alueellista että kansainvälistä tasoa identiteetin lähteenä. Kunnat olivat sellaisina tärkeitä asukasluvusta riippumatta. Mielenkiintoinen yksityiskohta oli myös se, että maaseudulla asuvat ja siellä kasvaneet korostavat paikallisuutta muita enemmän. Myös tässä tutkimuksessa kiinnitettiin tarkasti huomiota siihen, millä tavoin *identiteetti* käsitetään. (Pitkänen ja Westinen 2018, 1, 4, 27-29, 32-41) Tämä painotus oli mielenkiintoinen samankaltaisuus tähän tutkielmaan ja sen ottamaan näkökulmaan asuinpaikan vaikutuksesta identiteettiin. Sen tapa linkittää yksilön taustatekijät tämän identiteetin selittäjiksi oli toinen yhtymäkohta tutkielmaani. Pitkäsen tutkimus toimi sille siis tärkeänä vertailukohtana.

Suomalaisesta identiteettiä on tutkittu useista lähtökohdista. Browning ja Lehti (2007) tutkivat sitä historiallisten ja nykyaikaisten narratiivien kautta. Tässä tutkimuksessa

suomalainen identiteetti rakentui eurooppalaisen itä-länsi jaon kautta, mutta myös ”marginaalisuuden” käsitteen kautta (Browning ja Lehti 2007, 691-711). Oinonen, Blom ja Melin (2005) tutkivat suomalaisten kansallista identiteettiä paljolti samoin menetelmin kuin Kulutus- ja elämäntapa –tutkimus. Tuloksiksi saatiin, että suomalaiset identifioituvat yhä vahvasti kansallisen identiteettinsä mukaan, vaikka valtioiden tarjoamien identiteettien säilymisestä ja hegemoniasta oli jo tämän tutkimuksen aikana epäilyksiä. Kansallinen identiteetti ei ollut ihmisten identiteetin lähteenä vahvin, mutta selkeästi voimissaan oleva, kansallisen tason ilmiö, jonka ihmiset jakavat erivahvaisina (Oinonen, Blom ja Melin 2005, 5-6, 82-85.)

Euroopan unioni (tästä lähtien EU) oli toinen käytettävän aineiston paikallistasoa laajempi kokonaisuus. Sen ominaisuuksia ”eurooppalaisen identiteetin” lähteenä ovat tutkineet mm. Manners ja Whitman (2003), aiheenaan EU:n identiteetin esittäminen globaalissa viitekehyksessä. Heidän mukaansa EU:n identiteetti ei perustunut erotteluun sisä- ja ulkopuolisten välillä, vaan päin vastoin mukaan ottamiseen, inklusioon. EU:n laajetessa muihin maihin sille ominainen yhteinen identiteetti sulautui osaksi kansalaistensa jo valmiiksi monimutkaista paikallisten ja kansallisten identiteettien verkostoa (Manners ja Whitman 2003, 380-400.) Tutkielmani näkökulmasta EU:n taso toimi samoin; paikallistasoa peilaavana analyysin osana. Oli mielenkiintoista nähdä, oliko esimerkiksi EU:n tai suomalaisen identiteetin rooli kasvanut Suomessa paikallistasojen kustannuksella. Toisaalta, edellä mainittu Mannersin ja Whitmanin tutkimus antoi ymmärtää, että EU:n identiteetti asettui limittäin ihmisten muiden identiteettien kanssa, eikä korvannut niitä.

Samaan johtopäätökseen tulivat Jiménez ja kollegat (2004) tutkimuksessaan. He tutkivat eurooppalaisen identiteetin suhdetta kansallisiin kolmen eri teorian kautta. Aineistona käytettiin Eurobarometriä 57.2 vuodelta 2002. Tässä tutkimuksessa huomattiin, että kansalliset identiteetit, varsinkin vahvat sellaiset, eivät helposti korvautuneet yleiseurooppalaisella identiteetillä. Toisaalta he huomasivat, että kansallisvaltioiden ja EU:n tarjoamat identiteetit olivat perustaltaan erilaisia, edellisen perustuessa vahvemmin ”kulttuurisiin” arvoihin, kuten yhteiseen historiaan ja jaettuihin kansallisiin symboleihin. Jälkimmäisen identiteetti perustui vahvemmin ”välineellisiin” arvoihin, eli siihen, mitä käytännön hyötyä ihmiset kokivat EU:sta saavansa. Eurooppalainen identiteetti näyttäytyi

tässä tutkimuksessa inklusiivisena, mukaan ottavana ilmiönä, joka sovitti itsensä yhdeksi osaksi ihmisten identiteettiä korvaamatta esimerkiksi kansallista identiteettiä (Jiménez, Górnjak, Koscic, Kandulla 2004 1-5, 8.)

2.2 Kuulumisen kokemukseen liittyvä tutkimus

Tutkielman näkökulmasta tärkein käsiteltävä termi on *kuuluminen*. Inalhan ja Finch tutkivat nykyaikaisten, jatkuvassa muutoksessa olevien työolojen vaikutusta ihmisten paikkaan kiintymiseen ja kuulumisen tunteeseen. Paikan kiintymisen he käsittivät yksilön kognitiiviseksi, tunteelliseksi ja symboliseksi suhteeksi paikkaan. Tutkimuksessaan he saivat selville, että erilaisilla häiriöillä, kuten asuinpaikan muutolla, on negatiivisia seurauksia näihin elementteihin. (Inalhan ja Finch 2004, 120-128). Tutkielmani näkökulmasta tämä tutkimus havainnoi yhtä merkittävää seikkaa; kuuluminen on paikkaan kiintymisen tekijä. Kirjoitan näistä käsitteistä ja niiden yhteydestä enemmän luvussa 3.2.

Asuinpaikkaan *kuulumisen* käsitteestä on tehty paljon tutkimusta erityisesti maahanmuuttajien näkökulmasta. Vaikka tutkielmani ei käsittele maahanmuuttoa, esittelen tämän aihepiirin tutkimuksia havainnollistamaan *kuulumisen* käsitettä ja yksilöiden taustojen vaikutusta siihen. Wessendorf (2010) tutki kuulumisen kokemusta haastatteleamalla 23 toisen polven sveitsinitalialaista. Tutkimuksessa selvisi, että maahanmuuttajien lapset olivat kehittäneet uusia lähestymistapoja paikallisidentiteettiinsä. Monien identiteetti perustui vahvasti omaan kotikaupunkiin ja sen sveitsinitalialaiseen yhteisöön, ei niinkään sveitsiläisyyteen. Toiset taas tunsivat elävänsä ulkomailla, ja palasivat Italiaan (Wessendorf 2010, 367, 377-378.)

Christensen ja Jensen (2011) tutkivat Tanskan Aalborgissa asuvia maahanmuuttajia tekemällä 27 teemahaastattelua. He saivat selville, että maahanmuuttajat tunsivat kuuluvansa ensisijaisesti Aalborgiin, tanskalaisuuden jäädessä taka-alalle (Christensen ja Jensen 2011, 147-148). Raffaetà ja Duff tutkivat ecuadorialaisten maahanmuuttajien kuulumisen kokemuksia Pohjois-Italian Trentossa. Kohdistetulla otannalla he haastattelivat 17 perhettä. Tulokset olivat samankaltaisia kuin kahdessa edellisessä tutkimuksessa. Vastaajat loivat suhteita ja perustivat uutta identiteettiään kotikaupunkiinsa ja sen fyysisiin

ympäristöihin, kuten kuntansa siisteyteen. Kulttuuriset kytkökset kuten italialaisuus eivät nousseet esiin yhtä vahvasti (Raffaetà ja Duff 2013, 332-340.) Nämä esimerkit havainnollistavat miten erilaiset taustatekijät vaikuttavat kuulumisen kokemukseen perustavanlaatuisilla tavoilla.

Hernandez ja Hidalgo (2001) tutkivat paikkaan kiintymistä (eng. place attachment) Santa cruz de Tenerifellä Espanjassa. He tutkivat kiintymystä talon, naapuruston ja kaupungin tasolla, sekä sosiaalisen ja fyysisen ulottuvuuden kautta. Tutkimus tehtiin 177 haastattelun avulla. Tuloksiksi saatiin, että ihmiset kiintyivät paikkaan enemmän sosiaalisen kuin fyysisen ulottuvuuden kautta, ja eniten ihmiset kiintyivät omaan taloonsa ja kaupunkiinsa, naapuruston vaikutuksen jäädessä vähäisemmäksi. Vanhemmat ihmiset kiintyivät paikkaan enemmän, joskin tämä korrelaatio ei ollut kaikilta osin lineaarinen.

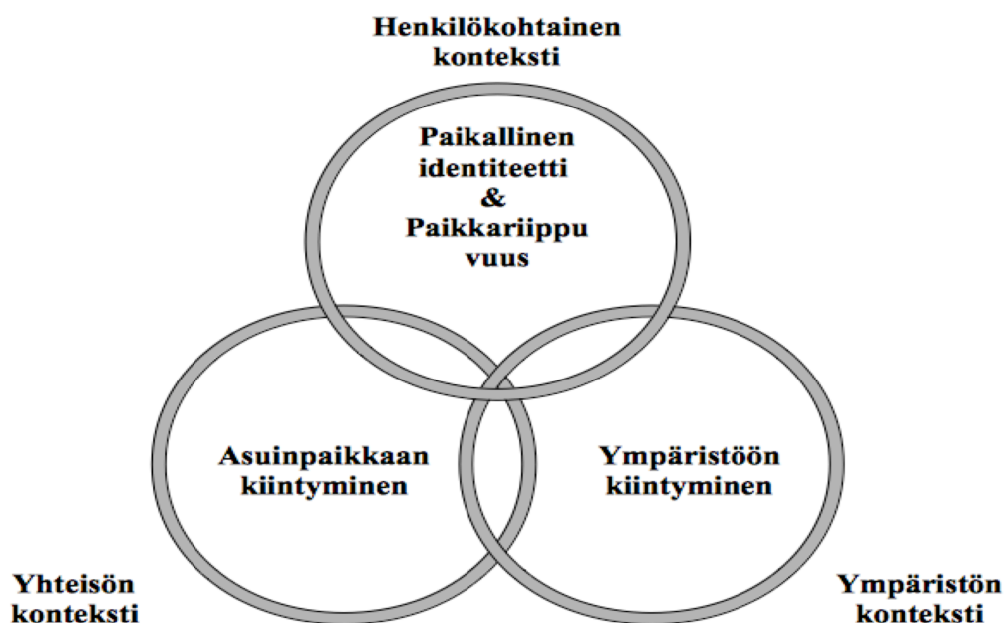
Backlund ja Williams (2004) tutkivat paikkaan kiintymistä luonto- ja virkistysalueiden vierailemisen näkökulmasta. Tutkimus oli määrällinen (N=7671), ja siinä etsittiin korrelaatioita paikkaan kiintymisen ja paikkariippuvaisuuden (eng. place dependance) välillä. Tutkimus tehtiin selvittämällä ihmisten kokemuksia kymmenestä eri luontoalueesta. Tuloksiksi saatiin, että vierailukokemusten ja paikkaan kiintymisen välinen yhteys oli heikko tai keskimääräinen.

Kasardan ja Janowitzin tutkimus (1974) yhteisöön kiintymisestä (eng. Community attachment) on tutkimusalansa klassikko. Tutkijat testasivat kahta mallia, lineaarista ja systeemistä, toisiaan vastaan. Edellisessä oletettiin, että yhteisöön kiintyminen korreloi negatiivisesti yhteisön koon kanssa. Jälkimmäisessä oletettiin, että yhteisöön kiintyminen oli kytköksissä sen jäsenten asenteisiin, tuntemuksiin ja vuorovaikutukseen. Taustatekijöinä käytettiin iän ja sukupuolen lisäksi myös mm sosioekonomista taustaa, väestön kokoa ja -tiheyttä, ihmisten suhdeverkostojen tiheyttä ja asumisen kestoa. Kävi ilmi, että systeemisellä mallilla oli paljon parempi selitysaste, ja yhteisöön kiintymisen taustalla oli useimmiten pitkä asumishistoria alueella ja tiheät sosiaaliset vuorovaikutussuhteet yhteisön jäsenten välillä (Trentelman 2009, 201-202.)

Kuten edellä esitellyistä tutkimuksista käy ilmi, asuinpaikkaan kuulumisesta ja sitä lähellä

olevista ilmiöistä on tehty sekä laadullista että määrällistä tutkimusta. Tämän tutkielman tavoitteena oli tuottaa kokemuksiin ja asenteisiin liittyvää tietoa määrällisin keinoin. Siinä missä laadulliset teemahaastattelut tuottivat syvällistä tietoa ja näkemystä kiintymiseen, kuulumiseen ja identiteettiin liittyviin tutkimusaiheisiin, Tämän tutkielman tarkoituksena oli analysoida näitä aiheita määrällisillä, selittävän tason analyysimenetelmillä.

Kuulumisen kokemus ja esittelemieni käsitteiden yhteys toisiinsa oli monimutkainen tehtävä todistaa ja operationalisoida. Aihepiiri sisälsi useita osittain päällekkäisiä ja limittäisiä käsitteitä. Siksi oli mielekästä esitellä aiempaa tutkimusta, joka vetää näitä käsitteitä yhteen. Raymond, Brown ja Weber (2010) yhdistivät niistä useat selkeällä tavalla tutkimuksessaan paikkaan kiintymisen eri osa-alueista. Paikkaan kiintymisen yleiset ominaisuudet olivat samankaltaisia kuin vastaavissa, jo esitellyissä tutkimuksissa; paikkaan kiintymisen muodostui ihmiselle tämän henkilökohtaisista-, yhteisöön -, ja ympäristöön liittyvistä ominaisuuksista. (Raymond, Brown ja Weber 2010, 422-433.) Raymondin ja kollegat kutsuivat kolmatta ”luontosuhteeksi”, mutta ymmärrän sen vertailukelpoisiksi esimerkiksi Low'n ja Altmanin tutkimuksiin samasta aiheesta (ks. luku 3.2). Alla on tämän työn viitekehykseen sopivaksi muokattu kaavio Raymondin ja kumppaneiden paikkaan kiintymisen käsittemallista (Conceptual model of place attachment).

Kuva 2: Paikkaan kiintymisen muokattu käsitemalli (Raymond, Brown ja Weber. 2010, 425)

Analyysia ja siinä käytettäviä muuttujia suunniteltaessa lähdin liikkeelle yllä olevasta käsittemallista. Malli perustui ajatukselle, että ihmisen kiinnittyminen paikkaan muodostuu ympäristön -, yhteisön - ja henkilökohtaisen kontekstin yhteisvaikutuksesta. Tämä sopi myös muuhun tutkielmassa esiteltyihin tutkimuksiin ja niissä tehtyihin päätelmiin.

3 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa esittelen tutkielman tutkimuskysymyksen kannalta keskeiset käsitteet. Tutkielmassa käyttämäni käsitteiden perustana olevan käsitteistön läpikäynti on hyödyllistä ja käytännöllistä. Siten lukija saa selvyuden siihen, miten ymmärsin tutkielmassa käytettävät käsitteet, ja miten käytin niitä.

Tutkielman pääteema on erilaisiin yhteisöihin kuuluminen. Analysoin kuulumisen käsitettä seuraavaksi, vastaten esimerkiksi millainen rooli asuinpaikalla ja siihen kuulumisella on ihmisen eli subjektin identiteettiin, ja millä tavoin näistä identiteeteistä muodostui paikkaan ja ihmisiin perustuva *yhteisö*. Toiseksi käsitelen niitä prosesseja, joilla ihmiset kokevat kuuluvuutta *asuinpaikkaansa* ja *yhteisöihinsä*. Kolmanneksi käsitelen sitä, miten määrittelen asuinpaikka tämän työn viitekehyksessä. Tässä kohdassa määritellään kaikki työn aineistossa käytetyt asuinpaikkojen tasot (ks. kuva 1).

Luvun toisen tavoitteena oli rakentaa siltaa tutkielman aihepiirin lukuisien käsitteiden välille. Inalhan ja Finch toteavat, että pelkästään käsite *paikkaan kiintyminen* sisältää useita limittäisiä käsitteitä, kuten juurtumisen, kuulumisen ja sisällä olemisen (Inalhan ja Finch 2004, 123-124). Tämän tutkielman näkökulmasta oli toisin sanoen todennettava, että sille tärkeät käsitteet, kuten paikkaan kiintymisellä, identiteeteillä ja asuinpaikkaan kuulumisella on yhteys.

3.1 Identiteetit, identifikaatio ja yhteisö – Kuulumisen peruspilarit

Identiteetti on yksilön luonnollinen ominaisuus. Se on vuorovaikutuksen tuote, joka saa alkunsa ihmisen oppinsa elämänsä varhaisissa vaiheissa kommunikaatiota ja erontekoa

itsensä ja muiden välille. Subjektit eivät suinkaan kehity pelkästään omiksi ajatteleviksi ja tunteviksi entiteeteikseen, vaan ne alkavat erilaisten prosessien kautta muodostamaan ja jakamaan tiettyä subjektienvälistä yhteyttä. Tätä yhteyttä kutsutaan identiteetiksi. Fornäs jaottelee identiteetit sosiaalisiksi tai kollektiiviseksi identiteetiksi, joka käsittää mm. yhteisöt ja niiden normistot, sekä subjektiiviseksi eli yksilölliseksi identiteetiksi, joka sisältää yksilön henkisiä ja fyysisiä puolia. Identiteetti on siis ihmisen henkilökohtainen ominaisuus, mutta se muodostuu vasta ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, kuten yhteisössä. Kolmas muoto on kulttuurinen identiteetti, joka muodostuu yksilölle ja tämän yhteisöille arvokkaiden symbolien, kuten jaetun asuinpaikan kautta. Fornäs jatkaa, että jotta identiteetin voi jakaa jonkin toisen subjektin kanssa, tarvitaan kaksi perustavanlaatuaista aspektia, aika ja tila. Identiteetti vaatii jonkinlaisen tilan, olkoon se fyysinen tai digitaalinen, tullakseen jaetuksi. Lisäksi identiteetti on olemassa ajallisesti jaettuna ominaisuutena, sen kehittyminen ja ylläpitäminen vaatii aikaa tapahtuakseen. (Fornäs 1998, 277-278.)

Fornäs ajatus tiivistyy siten, että vuorovaikutus, ja sitä kautta yhteisöt ovat identiteettien lähde. Tämä ajatus toimii väylänä tutkielmani keskeiseen ajatukseen: yhteisöön kuulumisen on yhteydessä siihen, millaisissa asuinpaikoissa ja muissa yhteisöissä ihminen toimii. Miellän ihmisen elämäntilanteen ja henkilökohtaisten ominaisuuksien olevan tämän perusteella keskiössä kuulumisen kokemuksen muodostumisessa. Nämä ominaisuudet luovat mielestäni raamit sille, millaisissa yhteisöissä ihmisellä on mahdollisuus toimia, ja erityisesti, miten tämä suhtautuu niihin. Tilly lähestyy identiteettiä samoista lähtökohdista, määrittellen sen narratiiviksi, jossa kulloinkin käsiteltävään asiayhteyteen yhdistyy yksilön omat kokemukset sekä julkiset representaatiot. (Tilly 1996. 7).

Hall (1999) tarjoaa erilaisen näkemyksen identiteetin muodostumisesta ja jaottelusta. Myös hän korostaa identiteettien monimuotoisuutta ja sosiaalisesti rakennettua luonnetta. Hallin sosiologinen subjekti liittyy identiteetin subjektin ominaisuudeksi. Tässä Hall hylkää ajatuksen täysin itsenäisistä toimijoista, jokaisen ihmisen identiteetin ja toimijuuden muodostuessa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja jaettujen diskurssien kautta. Toinen tutkielman aihepiiriä sivuava subjektin määritelmä on Hallin post-moderni subjekti, jolla voi olla useita identiteettejä. Nämä identiteetit ovat tilannekohtaisia, eivätkä ne ole

välttämättä keskenään yhteensopivia. Tällainen subjekti voi omaksua eri identiteettejä olosuhteiden muuttuessa, eikä sillä ole pysyvää ydintä (Hall 1999, 21-23.)

Rowlesin mukaan paikallinen identiteetti perustuu yksilön läheiseen suhteeseen omaan ympäristöönsä. Tämä suhde muodostuu ympäristön tarkasta tuntemisesta ja tuttuudesta, joka tuottaa sosiaalisen, ruumiillisen ja emotionaalisen ”sisällä olemisen” (eng. insideness) tuntemuksen (Rowles 1983, 299-313.) Tämä tunne voidaan mielestäni tulkita tarkoittavan perustavanlaatuisesti samaa kuin aineistossa käytetty kuulumisen termi.

Bourdieu taas käsittelee identiteettiä dispositioiden näkökulmasta, eli siitä, millaisten sääntöjen ja käytäntöjen perusteella yksilöt muodostavat oman sosiaalisen identiteettinsä. Bourdieulainen yhteiskuntaluokka voidaan ymmärtää identiteetin ilmauksena sosiaalisessa ympäristössä. Sosiaalinen subjektiviteetti eli habitus on Bourdieun mukaan niiden ulostulojen summa, jonka yksilöt itsestään muille antavat. Tässä viitekehysessä identiteetti muuttuu refleksiivisyyden, pohdinnan kohteeksi vain kun habitus kohtaa häiriön. Muuten yksilön identiteetti ei Bourdieun mukaan ole tietoisien pohdinnan kohde tai tulos. Bourdieulaisittain ajateltuna identiteetti ei ole osa ihmisen rationaalista ajattelua, ja toimiakseen sosiaalisessa yhteisössä yksilön on tuotava esiin jonkinlainen identiteetti. (Bottero 2010, 3-10.)

Identiteetti syntyy *identifikaation* kautta, ja tällä prosessilla on myöhemmin tärkeä tehtävä liittyen siihen, miten erityinen paikallisidentiteetti ja asuinpaikkaan kuulumisen muodostuvat. Hallin mukaan identifikaatiossa on kyse niistä prosesseista, joiden avulla ihminen hankkii itselleen tietyn identiteetin. Koska identiteetti on diskurssien synnyttämä, eikä ihmisen sisäsyntyinen ominaisuus, hän esittää, että identifikaatiossa on kyse eronteosta identiteetin sisä- ja ulkopuolisten välille. Tämän jaottelun perusteet voivat olla esimerkiksi koetussa yhteisessä alkuperässä, jaetuissa kansallisissa kertomuksissa tai verisukulaisuudessa. (Hall 1999, 247-249.) Tutkielmani näkökulmasta tämä ajatus on merkityksellinen, sillä sen mukaan myös ihmisten *asuinpaikat*, kuten *kunnat* tai *naapurustot* voivat toimia yhteisön identifikaation välineinä. Oma asuinpaikka ja siihen liittyvät viiteryhmät tarjoavat kaiken sen, mitä identiteetti vaatii syntyäkseen. Ajan, tilan ja sosiaalisen kanssakäymisen.

Backlund ja Williams toteavat, että paikallisidentiteetti on aikaisemmassa tutkimuksessa ymmärretty kaksijakoisesti. Se jakautuu paikkaan kiintymiseen ja paikkariippuvaisuuteen (eng. place dependance). He määrittelevät paikkaan kiintymisen ihmisen symboliseksi ja tunteelliseksi siteeksi paikkaan. Paikkariippuvaisuus korostaa paikan ja yksilön suhteen funktionaalisia puolia, eli sitä, miten hyvin paikka tyydyttää yksilön tarpeita. (Backlund ja Williams 2003, 321.) Vaikka ihmisten asuinpaikkaan kuulumisen kokemuksissa saattaa olla paikkariippuvaisuuden elementtejä, tutkielmassani ollaan enemmän kiinnostuneita paikkaan kiintymisestä. Proshansky kertoo, että paikallisidentiteetin muodostumiseen liittyvät yksilön omat kokemukset näiden ympäristöjen hyvistä ja huonoista ominaisuuksista. Tähän kokemukseen liittyvät tiiviisti myös toiset ihmiset ja heidän kontribuutionsa näihin kokemuksiin. Proshanskyn mukaan paikallisidentiteetti ei ole johdonmukainen osa ihmisen identiteettiä, vaan joukko toisiinsa sekoittuvia ideoita, muistoja ja kokemuksia (Proshansky, Fabian ja Kaminoff 1983, 59-60.)

Yhteisöä ja sen ominaisuuksia on käsitelty jo klassisessa sosiologiassa. Durkheim kirjoittaa klassikossaan Uskontoelämän alkeismuodot (1912, 5. painos), että mikä tahansa yhteisö voi olla olemassa vain yksilön tajuntaan nojautuen. Hän jatkaa, että yhteiskunta jaottelee yksilöt tiettyihin ryhmiin, jotka muodostavat itsestään tietoisia organisaatioita. Näiden ryhmien kollektiiviset tuntemukset realisoituvat projisoimalla itsensä ulkoisiin objekteihin (Durkheim 1912 205, 394, 371.) Durkheimin tapauksessa nämä objektit olivat aboriginaalien toteemeja. Tässä työssä ne ovat ihmisyyhteisöjä ja asuinpaikkojen rajaamia fyysisiä ja sosiaalisia tiloja, joissa yksilöt jakavat kollektiivisen, yhteisen identiteetin yhteiseen asuinpaikkaan perustuvan yhteenkuuluvuuden tunteen muodossa.

Zygmunt Bauman on yksi moderniteetin ja nykyaikaisten yhteisöjen tutkimuksen suuria nimiä. Hän kirjoittaa kuuluisassa teoksessaan Liquid modernity (2000) modernin ajan muuttavan ihmisten käsitystä omasta itsestään, osastaan yhteiskunnassa ja sen yhteisöissä. Hän vertaa nykyihmisen identiteettiä nesteeseen, joka ei ole kiinni missään, vaan pystyy muuttamaan entisaikojen ”kiinteisiin” identiteetteihin verrattuna ennennäkemättömin tavoin. Erilaisia sosiaalisia lokeroita on liikaa, eivätkä ne tarjoa ihmisille rakennuspalasia johdonmukaiseen identiteettiin. (Bauman 2000, 5-8.) Hän kirjoittaa samassa teoksessa

myös ”naulakkoyhteisöistä”, joihin liitytään ja joista erotaan kuin teatteriyleisöstä. Yhteisön jäsenet heittävät tavanomaiset identiteettinsä, ”katuvaatteensa” naulaan vain siksi aikaa, kun ovat mukana naulakkoyhteisön toiminnassa (Bauman 2000, 199-201.) On mielenkiintoista nähdä, tavoitetaanko tässä tutkimuksessa viitteitä tämänkaltaisten kevyiden yhteisöjen olemassaolosta tai niiden yleistymisestä verkkoyhteisöjen muodossa.

Lähteenmäki kertoo omiin kokemuksiinsa perustuvassa kirjassaan yhteisön perustuvan lopulta siihen, että sen jäsenet tunnustavat toistensa olemassaolon tervehtimällä toisiaan säännöllisesti (Lähteenoksa 2008, 25). Tätä samaa määritelmää jatkaa Goffman toteamalla, että tuttavuuden ainoa funktio voi olla yhteyden olemassaolon tunnustaminen ja uusintaminen nyökkäyksellä tai rupattelulla (Goffman 2012, 336). Molemmat tukevat sitä käsitystä, että yhteisö perustuu jaetun fyysisen tilan lisäksi myös sosiaaliselle kanssakäymiselle ja siinä sijaitsevien suhteiden uusintamiselle. Tutkielma käsittelee jaetun fyysisen tilan ideaa mm. käyttämällä selittävänä muuttujana asuinpaikan tyyppiä, eli sitä, asuuko vastaaja maaseudulla vai kaupungissa/taajamassa.

Tutkielmassani identiteetti ymmärretään siis yksilön henkilökohtaisena ominaisuutena, jolla yksilö määrittelee itseään suhteessa muihin. Identiteetti rakentuu sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen että ympäristöstä saatujen kokemusten perusteella. Yhteisön jaetulla identiteetillä ihmiset voivat määritellä oman ryhmänsä rajat. Kuten nähdään luvussa 3.2, nämä rajat voivat olla sekä fyysisiä, ympäristöön liittyviä, tai sosiaalisia, yhteisön vuorovaikutuksen rajoihin liittyviä. Tutkielman näkökulmasta on tärkeää huomioida, että yhteisen identiteetin rajat voivat siis perustua sekä asuinpaikan fyysisiin rajoihin, että yhteisön jäseniin.

3.2 Paikkaan ja yhteisöön kuuluminen

Kyselyaineiston kysymys nro 37 (ks. Liite 1) on: ”Kuinka kiinteästi tunnet kuuluvasi seuraaviin?” Kysymyksessä viitataan siis koettuun kuulumisen tunteeseen edellä mainittuihin yhteisöihin. Tämä liittyy asuinpaikkaan ja muihin yhteisöihin kuulumisen tutkielman keskeisemmäksi käsitteeksi. Paikkaan ja yhteisöön kiintyminen ovat alan kirjallisuudessa usein limittäisiä ja vaihtokelpoisia käsitteitä. Kyse on kuitenkin kahdesta

erillisestä tutkimuksen alasta, joilla on omat tutkimukselliset painotuksensa. Paikkaan kiintymisen tutkimisessa ei esimerkiksi ole kyse pelkistä maantieteellisistä sijainneista, vaan ihmiset ja heidän yhteisönsä kuuluvat siihen tärkeänä osana. Tämä näkökulma on läsnä tässäkin tutkimuksessa, ja siksi esittelen kattavasti myös kiintymisen teoriakenttää kuulumisen lisäksi.

Paikka määritellään miksi tahansa maantieteelliseksi alueeksi, jolla on ihmisille tietty merkitys (Galliano ja Loeffler 1999, 1). Paikkaan kuulumisen teorettinen viitekehys on monitieteellinen, ja sitä tutkitaan sosiologian lisäksi mm. psykologiassa (Trentelman 2009, 192-196). Tämän vuoksi siihen liittyy useita osittain päällekkäisiä käsitteitä. Tämän tutkielman kannalta tärkeimmät ovat paikkaan kiintyminen ja yhteisöön kiintyminen. Pro gradu -tutkielman laajuuden vuoksi tieteellisiä näkökulmia ja käsitteistöä joudutaan rajaamaan, mutta tässä luvussa esittelen sitä käsitteistöä, joka on tutkielmani kannalta olennaista.

Paikkaan kiintyminen voidaan ymmärtää tiettyjen ihmisten ja paikkojen väliseksi siteeksi, jolla on tunteellisia ja kognitiivisia ulottuvuuksia. (Hernandez ja Hidalgo 2001, 274). Riley määritteli paikkaan kiintymisen ihmisen ja ympäristön väliseksi tunnesiteeksi, joka on järjen, preferenssien ja arvostelukyvyn ulkopuolella (Riley 1992, 13). Low ja Altman totesivat, että paikkaan kiintyminen muodostuu ihmisten ja ympäristön vuorovaikutuksesta, joka syntyy kulttuuristen, psykologisten sekä biologiaan ja ympäristöön liittyvien ulottuvuuksien yhteisvaikutuksesta (Low ja Altman 1992, 1-12). Trentelman esitti tähän termiin rinnakkaisen käsitteen, yhteisöön kuulumisen, joka korosti asuinpaikkaan kiintymisen sosiaalisia prosesseja. Tärkeämpää Trentelmanin mukaan oli se, ymmärretäänkö yhteisö yhtenä ihmisten ja heidän asuinpaikkojensa ominaisuutena muiden joukossa, vai itsenäisenä ihmisten välisten suhteiden muotona (Trentelman 2009, 201-203).

Viitaten edellä mainittuihin teorioihin voin vetää tälle tutkimukselle hyödyllisen johtopäätöksen: ihmiset voivat kiintyä fyysisiin paikkoihin, kuten asuinpaikkoihin. Asuinpaikkaan ja muihin yhteisöihin kiintyminen vaatii fyysisen tilan, sekä ihmisten vuorovaikutuksessa jakamat yhteiset asenteet ja arvot. Tässä tutkielmassa käytettyjen asuinpaikkojen kokoerot eivät muodostu ongelmaksi, sillä esimerkiksi Kasardan ja

Janowitzin mukaan yhteisön koko ei vaikuta kielteisesti yksilön kokemaan yhteisöön kiintymiseen. Sen sijaan suurempi merkitys oli heidän jaetuilla kokemuksillaan ja asenteillaan (Kasarda ja Janowitz 1974, 328-329).

Millainen yhteys paikkaan kiintymisen ja tutkielman aineistossa käytettävään kuulumisen välillä on? Inalhan ja Finch tunnistivat kolme paikkaan kiintymisen tunneperäistä prosessia. Nämä liittyivät paikan ”tekemiseen”, turvallisuuteen ja ihmisten koettuun autonomiaan suhteessa ympäristöön ja muihin ihmisiin. Turvallisuuden tunne koostui lisäksi useasta osiosta, joista yksi oli kuulumisen tunne. (Inalhan ja Finch 2004, 124-125.) Tutkielman näkökulmasta voimme siis todeta, että kuuluminen on yhteydessä paikkaan kiintymisen käsitteeseen. Kuuluminen paikkaan ja yhteisöön tuottaa turvallisuuden tunnetta ympäristön tuttuuden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta.

Raffaetà ja Duff (2013) käsittelivät kuulumista prosessina, jolla on sosiaalisia, materiaalisia ja tunneperäisiä ominaisuuksia. Tähän prosessiin nivoutui ympäristön tuttuus ja siinä toistuvat ilmiöt, kuten koulu- ja työmatkat. Nämä yhdistyivät vuorovaikutukseen ihmisten kanssa esimerkiksi syntymäpäivien ja yleisten juhlapäivien muodossa. Lisäksi kuulumisen kokemuksen syntymiseen liittyi tunne omista mahdollisuuksista ja luottamuksesta ympäristöön, sen ihmisiin ja pysyvyyteen. (Raffaetà ja Duff 2013, 332-340.) Tämä tukee käsitystä siitä, että kuuluminen on ympäristön ja sosiaalisen vuorovaikutuksen yhteisvaikutuksen luoma kokemus, kuten luvussa 3.1 jo esitin.

Esitän, että alkuperäisessä tutkimusaineistossa käytetty kuulumisen termi voidaan ymmärtää tässä luvussa esiteltyjen käsitteiden valossa tunnesiteenä, joka ihmisillä on omaan asuinpaikkaansa ja sen muodostamiin yhteisöihin. Tämä side muodostuu yksilön kokemusten kautta, linkittyen paikan tuttuuteen ja paikkaan kuulumisen tunteeseen. Luvussa kaksi esiteltyt tutkimukset, esimerkiksi Hernandezin ja Hidalgon (2001) sekä Low'n ja Altmanin (1992), Kunnallisalan kehittämissäätiön (2016) ja Kasardan ja Janowitzin (1974) tutkimukset tukevat suoraan tätä tulkintaa. Raymondin ja kollegojen paikkaan kiinnittymisen käsitelmä (ks. luku kaksi) on toimiva viitekehys tutkimukseeni.

Tähän asti esiteltyjen tutkimusten valossa esitän lisäksi, että yksilö kokee kuuluvuutta

asuinpaikkaansa erityisesti myös sosiaalisten siteittensä ja vuorovaikutuksen kautta. Myös tämän henkilökohtaisilla ja elämäntilanteeseensa liittyvillä taustatekijöillä on rooli kuulumisen kokemuksen muodostumisessa ja sen muutoksissa.

Kuuluminen on monimuotoinen ja väljästi määritelty käsite. Tästä huolimatta esitän, että tässä luvussa esitellyt käsitteet ovat tutkielmani osalta toisiinsa nähden yhteensopivia. Niitä voidaan käyttää kuvailemaan aineistossa käytettyä kuulumisen käsitettä riittävällä tarkkuudella. Aiemman tutkimuksen ja tässä luvussa esiteltyjen määritelmien valossa esitän, että tällä tunnesiteellä on yhteys ihmisten identiteettiin. Yhteisöt eivät, varsinkaan nykyaikana, ole aina paikkaan sidottuja, sillä nykyaika tarjoaa valtavan määrän vaihtoehtoja vuorovaikutukselle. Tutkimuskysymysteni näkökulmasta on kuitenkin aiheellista rajata kuulumisen tilalliseksi, ihmisten asuinpaikkaan liittyväksi seikaksi, jossa ihmisten kokemukset ja tunteet omaa asuinpaikkaa ja sen yhteisöjä kohtaan sekoittuvat ja yhdistyvät kuulumisen kokemukseksi. Lisäksi esitän, että asuinpaikka ja siihen liittymisen kokemukset ovat yksi ihmisen identiteetin osa, jota voi tämän työn näkökulmasta tutkia.

3.3 Käytettyjen yhteisöjen määrittely – Asuinpaikat ja muut yhteisöt

Aineistona käytettävän kyselytutkimuksen kysymyksessä nro 37 (ks. Liitteet) kysyttiin vastaajien kokemusta erilaisiin asuinpaikkoihin kuulumisesta. Asuinpaikat jaoteltiin viiteen eri kohtaan näin: 1) kaupunki tai kunta, 2) kaupunginosa tai kylä 3) asuinyhteisö, kuten naapurusto. 4) Suomalainen yhteiskunta ja 5) Euroopan unioni. Lisäksi aineistosta valittiin neljä asuinpaikasta riippumatonta yhteisöä; työ- ja koulu yhteisöt, seurakunnat, harrastusyhteisöt ja internetin verkkoyhteisöt. Tässä luvussa keskitytään asuinpaikkojen määrittelyyn. Näihin viitataan tästä eteenpäin termillä ”muut yhteisöt”.

Perustuslaki määrittelee *kunnan* itsehallinnolliseksi alueeksi, jolla on tiettyjä lain määräämiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Kotikuntalain mukaan jokaisella suomalaisella on oma kotikunta, eli jokainen suomalainen on jonkin *kunnan* jäsen. Vuonna 2018 Suomessa on 311 *kuntaa*. Tutkielmassa käytettävän aineiston keräysajanjaksolla 1999-2014 niitä oli yli 452-320 (Kuntaliitto 2017). Määrän vähentyminen on selitettävissä käynnissä olevilla

kuntaliitoksilla. Toisaalta on mahdollista, että hiljattain syntyneissä usean kuntakeskuksen kunnissa ihmiset kokevat vahvempaa kuulumista omaan kaupunginosaansa / kyläänsä kuin kuntaansa kokonaisuutena. En katso tämän vaikuttavan itse analyysiin.

Kuntalaki toteaa *kaupungeista* seuraavasti: ”Kunta voi käyttää nimitystä kaupunki, kun se katsoo täyttävänsä kaupunkimaiselle yhdyskunnalle asetettavat vaatimukset” (Kuntalaki 4§). The European Spatial Planning Observation network (ESPON) määritteli kaupungit siten, että sen toiminnallisella alueella on vähintään 50 tuhatta asukasta, ja sen keskustaajamassa vähintään 15 tuhatta (Niemi 2004, 10). Kaupunkien määrittelystä on Suomessa tehneet tutkimusta Maa- ja Metsätalousministeriö (Malinen, Kytölä, Keränen, Keränen 2006) sekä Suomen Ympäristökeskus (Helminen, Nurmio, Rehunen, Ristimäki, Oininen, Tiitu, Kotavaara, Antikainen, Rusanen 2014). Vuonna 2017 Suomessa oli 107 kuntaa, jotka käyttivät nimitystä kaupunki (kuntaliitto 2017).

Kaupunki on määritelty muista kunnista eriäväksi tiettyjen ominaisuuksien mukaan. Antikainen (2006) käytti kaupunkiverkkotutkimuksessaan perusyksikkönä seutukuntia, joka sisälsi yhden kärkikaupungin ja sen kehyskunnat. Seudun kärkikaupungiksi määriteltiin seutukunnan vahvin työssäkäyntialue, joka myös esim. väkimäärältään, talouden liikevaihdoltaan sekä palvelujen ja koulutuksen monipuolisuuden näkökulmista sopi seutukuntansa keskuksiksi (Antikainen, Luukkonen, Pyöriä 2006, 20-29.)

Koska Suomessa on voimassa yhtenäinen kuntamuoto, kaupunki on nykylainsäädännössä lähinnä nimellinen muutos kunnalle. Kaupungit ovat siis oikeudellisesta näkökulmasta kuntia. Tämän takia täysin tarkkaa rajausta kaupungille ei pystytä tekemään. Tässä tutkimuksessa kaupungilla/taajamalla tarkoitetaan ennemminkin kaupunkimaisesti rakennettua ympäristöä, joka eroaa fyysisiltä ominaisuuksiltaan maaseutumaisesta -, ja joka siis voi hypoteettisesti vaikuttaa kuulumisen kokemukseen.

Malisen ja kumppaneiden tutkimuksessa (2006) jaoteltiin suomalaisia kuntia neljään luokkaan. Tässä kaupungit muodostivat oman luokkansa, ja maaseutu jaoteltiin kaupunkien läheiseen-, ydin, ja harvaan asuttuun maaseutuun. Toinen kriteeri liittyi lähinnä asumiseen, koskien maaseutuväestön osuuden pienuutta kaupunkimaisissa kunnissa. Kaupunkien

läheinen maaseutu määriteltiin työssäkäynnin kautta, eli tietyn osan näiden kuntien väestöstä tuli sukkuloida paikallisessa kaupungissa. Ydin- ja harvaan asuttu maaseutu eroteltiin mm. kuntien aluerakenteen, elinkeinorakenteen ja talouden rakenteen avulla (Malinen & Kump 2006, 6-8, 19-32.)

Helminen ja kollegat luokittelivat Suomen ympäristökeskuksen raportissa (SYKE 25/2014) suomalaiset asuinympäristöt kolmeen tasoon. Näistä suurpiirteisin oli kaupunki-maaseutu-kahtiajako, ja tarkin seitsemänosainen alueluokittelu. Jälkimmäisessä kaupunkimaiseksi luokiteltiin kolme, ja maaseutumaiseksi neljä alueluokkaa. Kolmannen ja neljännen luokan väliin jäi kuitenkin harmaa alue, jossa kaupungin kehysalue muuttui asteittain ”kaupunkia ympäröiväksi maaseudeksi. Heidän mukaansa asuinpaikkaa ei Suomessa pitäisi jaotella kuntapohjaisesti, vaan tarkemmin jokaisen alueen ominaisuuksien pohjalta. Näitä ominaisuuksia olivat muun muassa etäisyys lähimmälle vähintään 15 000 asukkaan kaupunkialueelle, alueen työpaikkojen määrä ja aluetehokkuus. He perustelivat, että jatkuneen kuntaliitostrendin takia pelkkiin kuntarajoihin perustuvat luokittelut olivat menettäneet tulkintavoimaansa siinä määrin, että tarkempi jaottelu oli tarpeen. Tämän vuoksi yhden kunnan eri alueet voivat saada sekä kaupunkimaisia että maaseutumaisia tyypittelyjä (Helminen ja kollegat. 2014, 7-14.)

Toinen asuinpaikkaan viittaava yhteisö oli kaupunginosa / kylä. Kaupunginosa (tai muissa kunnissa kunnanosa) tarkoittaa Suomessa kuntien kaavoituksessaan jakamaa aluetta. Tästä esimerkkinä Helsingin virallinen piirijako, joka määritteli kaupunginosien rajat usealla eri tasolla. (hel.fi). Toinen esimerkki kaupungin virallisesta kaupunginosajaosta oli Jyväskylän kaupungin vuonna 2009 hyväksytty jako (jkl.fi 2009). Tutkielmassani en ota kantaa siihen, millaista kaupunginosaa alkuperäiseen aineistoon vastanneet tarkoittivat.

Kylä on näistä termeistä vaikeimmin määriteltävissä. Koska kylä erotettiin tutkimusaineiston kyselylomakkeessa kunnista ja kaupungeista, on luultavaa, että niillä haettiin jotain näistä termeistä eroavaa. Koska tämä termi on asetettu kyselytutkimuksessa rinnakkaiseksi termiksi kaupunginosan kanssa, kylä voidaan ymmärtää tässä tapauksessa vastavuoroisesti kuntaa pienemmäksi, mutta naapurustoa suuremmaksi yhteisöksi. Joka tapauksessa, tutkielman näkökulmasta ymmärrän kylän kaupunkimaisesta ympäristöstä

eroavaksi fyysiseksi ympäristöksi, jonka ominaisuuksilla voi olla yhteys kuulumisen kokemukseen naapurustosta ja kunnasta eroavilla tavoilla.

Kolmas asuinpaikkaan viittaava kohta aineistossa on asuinyhteisö, kuten naapurusto (tästä eteenpäin *naapurusto*). Galsterin totesi artikkelissaan (2001), että naapurustolle ei ole olemassa kaikenkattavaa määritelmää, mutta jokainen tunnistaa naapuruston sen nähdessään. Hän määritteli naapuruston (käyttäen sanaa *neighbourhood*, joka saattaa englannissa viitata myös kaupunginosaan) useiden ominaisuuksien kimpuksi, jotka loivat jaettuun tilaan perustuvan yhteisön. Nämä ominaisuudet sisälsivät mm. sijainnin, asukkaiden yhteiskuntaluokan ja rakennusympäristön luonteen (Galster 2001, 2112-2113.) Keller määritteli naapuruston ”Paikaksi, jolla on fyysiset ja symboliset rajat” (Keller 1968, 89). Taylorin mukaan naapurusto oli sosiaalinen ja tilallinen sosiaalisen järjestäytymisen muoto, joka on suurempi kuin yksittäinen talo, mutta pienempi kuin kaupunki (Taylor 2012, 225). Myös yhteisö määriteltiin monin eri tavoin, mutta niistä useimmille oli yhteistä sosiaalinen kanssakäyminen, keskinäiset suhteet ja samassa paikassa asuminen (Brower 2011, 3).

Neljäs ja viides asuinpaikkaan liittyvä kohta ovat suomalainen yhteiskunta ja Euroopan Unioni. Totean, että edellisellä tarkoitetaan Suomen valtion yhteiskuntaa, jälkimmäisellä Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteiskuntia. Suomen valtiolla tarkoitetaan sitä valtiollista entiteettiä, joka määritellään Suomen perustuslaissa (Perustuslaki 1999/731 §1-5). Euroopan Unionilla tarkoitetaan niiden valtioiden yhteiskuntia, jotka muodostavat kyseisen unionin (europa.eu 2018). Tätä tarkempaa määrittelyä ei tälle työlle ole tarpeellista tehdä.

Lopuksi totean, että vain termi kunta voidaan määrittellä tämän tutkielman näkökulmasta tarkasti. Muiden termien määrittelyssä joudun tekemään tiettyjä myönnytyksiä. Tässä luvussa määrittelin kaupungin tiettyjen, yleisesti hyväksytyjen ominaisuuksien kautta. Sitäkin epäselvemmäksi jää kaupunginosan, kylän ja naapuruston termit. Kaupunginosien ja kylien (eli kunnanosien) jaottelulle on olemassa muitakin, esimerkiksi kaavoitukseen liittyviä jakoperiaatteita, mutta ne saattavat vaihdella kuntien välillä. Siksi tutkielman laajuuden asettamien rajoitteiden takia näitä ominaisuuksia ei ole mielekästä selvittää

tarkemmin. Totean kuitenkin, että kaupunginosa ja naapurusto muistuttavat toisiaan eniten kokonsa puolesta, eikä ole varmaa, millaisia eroja näiden välillä alkuperäisessä tutkimusaineistossa tarkoitettiin olevan. Ymmärrän kaupunginosan tutkielmassani kuitenkin naapurustoa suuremmaksi yhteisöksi, joka voi käsittää kokonaisen kaupunkikeskustan (esimerkiksi Jyväskylän asemakaavakeskustan ”ylä- ja alakaupunkilla” on sama postinumero, joten ne ovat ymmärrettävissä yhdeksi kaupunginosaksi), tai suuria osia siitä (vrt. Helsingin kaupunginosat). Lisäksi oletan, että naapurusto tarkoittaa vastaajan välittömässä läheisyydessä olevaa asujaimistoa. Tässäkin kohtaa tutkimusaineisto on puutteellinen tätä tarkemman määritelmän aikaansaamiseksi. Joudun tyytymään siihen, millainen kokemus Kulutus ja elämäntapa -tutkimusten vastaajilla on omasta kotipaikastaan.

Esitän, että kyselytutkimuksen aineistossa tehdyt rajavedot ovat mielekkäitä tämän tutkimuksen tarpeisiin. Suomi 2014 -tutkimuksen kyselylomakkeen muotoilussa kaupunki ja kunta, kaupunginosa ja kylä sekä asuinyhteisö ja naapurusto muodostavat kysymyksissä parit. Aineisto ei siis tee näiden parien välillä eroa, siispä tässäkin työssä niiden välillä ei nähdä olevan eroa. Tutkielmassani pidän näitä termejä siis analyysin kannalta samanarvoisina ja vaihtokelpoisina.

Tutkielmassani käytän asuinpaikan määrittelyyn useita termejä, joilla on kokonsa ja luonteensa puolesta eri ominaisuuksia, ja jotka on määritelty mahdollisuuksien mukaan eri tarkkuudella. Tässä luvussa esitettyjen määrittelyjen ja argumenttien valossa esitän käytettäväksi niistä kaikista tästä eteenpäin kokoavaa termiä *asuinpaikka*. Termi *asuinpaikka* sopii hyvin, sillä se on tietystä epämääräisyydestä huolimatta ilmaisuvoimainen. Tämä ominaisuus kääntyy eduksi, sillä sen avulla voidaan viitata erikokoisiin ja -laatuisiin asuinpaikkoihin luontevasti ja nopeasti.

Muiden yhteisöjen määrittelyyn en käytä paljoa aikaa. Totean, että työ- ja kouluyhteisöillä tarkoitetaan julkisen, yksityisen ja järjestösektorin ammatillisia yhteisöjä sekä eriasteisten koulutuslaitosten opiskelijayhteisöjä. Seurakunnilla tarkoitan Suomessa rekisteröityneitä uskonnollisia yhdyskuntia. Harrastusyhteisöt ovat kolmannen tai neljännen sektorin (järjestösektorin tai ihmisten henkilökohtaisen elämän) voittoa tavoittelemattomia

toimijoita. Verkkoyhteisöt ovat internetin erilaisilla alustoilla, kuten keskustelufoorumeilla ja sosiaalisessa mediassa muodostuvia yhteisöjä.

4 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT

Tässä luvussa esittelen tutkimuksessa käytetyn aineiston ja analyysimenetelmät, joiden avulla vastaan tutkimuskysymyksiin.

4.1 Aineisto – Kulutus ja elämäntapa -tutkimussarja 1999-2014

Aineiston esittelemisen ja analyysimenetelmien perustelemisen kannalta on hyvä palauttaa mieleen tutkimuskysymykset:

- 1) Kuinka vahvasti suomalaiset kokivat kuuluvansa eri yhteisöihin vuosina 1999-2014?
- 2) Onko suomalaisten kuulumisen kokemuksen vahvuus näihin yhteisöihin muuttunut tarkasteltavan ajanjakson aikana? Miten?
- 3) Onko löydettävissä taustatekijöitä, joilla on yhteys yksilöiden kokemuksiin yhteisöihin kuulumisesta? Jos on, mitkä ne ovat ja miten ne vaikuttavat?

Määrittelin tutkimuskysymyksessä 1 käytetyt yhteisöt luvussa 3.3.

Käytän aineistona Turun yliopiston toteuttaman Suomi 2014 – Kulutus ja elämäntapa postikyselytutkimuksen aineistoja vuosilta 1999-2014. (Ks. Liitteet). Aineisto koostuu neljän kyselytutkimuksen sarjasta, jotka on tehty viiden vuoden välein 1999-2014 välillä. Kysely lähetettiin vuosina 1999 ja 2004 18-75 –vuotiaille, ja vuosina 2009 ja 2014 18-74 –vuotiaille Suomessa asuville. Otantamenetelmänä käytettiin yksinkertaista satunnaisotantaa. Otoksen koko vaihteli vuoden 2004 6000 lähetetystä lomakkeesta vuoden 2009 2500 lomakkeeseen. Suuret erot palautettujen lomakkeiden lukumäärissä johtuvat osittain tästä. Kyselylomake pidettiin vuosien välillä mahdollisimman samanlaisina, joskin vuonna 2009 lisättiin joitakin kysymyksiä vastaamaan uusiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin (Koivula, Räsänen ja Sarpila 2015, 1.) Lisäksi hyvinvointia koskevat kysymykset lisättiin

tässä työssä käytetyssä muodossaan mukaan vasta 2004. Hyvinvointiin liittyvä kysymys osoittautui analyysi erittäin merkittäväksi, joten tahdoin ehdottomasti säilyttää sen MCA-mallissani. Tästä johtuen vuosi 1999 jätettiin kolmannen tutkimuskysymyksen analyysistä pois. Aineistot ovat rakenteeltaan kuitenkin samanlaiset joka vuotena kaikilta niiltä osin, joita tutkielmassani käytän.

Havaintoyksiköt ovat jakaantuneet eri vuosille seuraavan taulukon mukaan.

Taulukko 1: Palautettujen kyselyjen määrä vuosittain.

VUOSI	N = PALAUTETUT KYSELYT
1999	2417
2004	3627
2009	1202
2014	1354

Taulukosta voi huomata, että kyselytutkimusten aineistot ovat varsin samankokoisia, lukuun ottamatta vuoden 2004 aineistoa, joka on noin kolme kertaa vuosien 2009 ja 2014 aineistoa suurempi. Kasvu selittyy sekä lähetettyjen että palautettujen kyselylomakkeiden määrän vaihtelusta. Tämä ei kuitenkaan ole tutkielma kannalta ongelmallista, sillä kaikki neljä aineistonkeruukertaa saavuttivat riittävän korkean havaintoyksikköjen määrän tutkielman analyysiosaa varten. Tulosten tulkintavaiheessa on tarpeellista pitää mielessä, että vuoden 2009 aineisto on havaintoyksikköjen lukumäärää ajatellen koko aineiston heikoin lenkki, koska se sisältää ”vain” 1202 yksikköä. En katso tämän ominaisuuden merkittävästi huonontavan analyysin ajallista jatkuvuutta tai yleistä selityskykyä. Päädyin tähän arvioimalla käytettyä aineistonkeruumenetelmää, jossa aineisto muodostuu satunnaisesti.

Alkuperäisessä aineistossa käytettiin 5-portaista likert-asteikkoa, jossa 1 kuvaili kuulumisen vahvuutta sanoin ”Hyvin kiinteästi” ja 5 ”En lainkaan”. Kohta 3 on keskikohta, joka tarkoittaa välinpitämätöntä asennetta kysyttyyn tahoan kuulumiseen, tai ”en osaa sanoa” -vastausta. Tulkinnan helpottamiseksi koodasin selitettävät muuttujat uudelleen niin, että mitä suuremman luvun kyselyyn vastaaja oli antanut, sitä vahvemmin tämä koki

kuuluvansa kysytyyn tahoon (1 → 5, 2 → 4, 3 → 3 jne.) Näin sain aikaan uusi, käänteinen asteikko, jota käytän tästä eteenpäin:

1 = En kuulu lainkaan 2 = En kuulu juurikaan 3 = EOS / ei mielipidettä
4 = Kuulun jonkin verran 5 = Kuulun hyvin kiinteästi

Tässä työssä kohdat 4 ja 2 tulkitaan tarkoittavan ”kuulumista jonkin verran” ja ”ei kovinkaan paljon kuulumista” kysytyyn tahoon. Vaikka näitä arvoja ei ole alkuperäisessä kyselyaineistossa eksplisiittisesti näillä sanoin ilmaistu, tällainen tulkinta on tavanomaisen likert-asteikon mukainen, ja käytän sitä siis tässäkin työssä.

Tutkielman tutkimuskysymykset keskittyvät erityisesti yhteen aineistossa kysytyyn kohtaan, kysymykseen nro. 37 (ks. liite 1). Siinä kysytään ihmisten kuulumista tiettyihin tahoihin. Luvuissa 3.1 ja 3.2 on määritelty, mitä tällä kuulumisella tarkoitetaan, ja annettu esitys niistä yhteiskuntatieteellisistä ja psykologisista perusteista, joiden mukaan se ymmärretään tässä työssä. Aineistossa viitatuksi asuinpaikat on määritelty luvussa 3.3.

4.2 Analyysimenetelmät – Multiple Classification Analysis

Analyysi jakautuu kahteen osaan: ensin analysoidaan tutkimuskysymyksiä 1 ja 2 yksinkertaisten prosenttijakaumien avulla. Näillä kysymyksillä on deskriptiivinen tarkoitus, ja ne luovat alkuasetelman kysymykselle 3, joka on tutkielman pääasiallinen tutkimusaihe. Mittaan asuinpaikkaan kuulumista ja sen vahvuutta tarkastelemalla alkuperäisen kyselytutkimuksen vastauksia, ja analysoimalla niitä SPSS-ohjelman avulla. Ajallisen ulottuvuuden saan aikaan vertaamalla eri vuosina saatuja vastauksia keskenään. Tässä kohtaa etsin asuinpaikkaan kuulumisen kokemuksen suuria linjoja ja mahdollisia ajallisia muutoksia. Analyysin toisen osan avulla voidaan selvittää, onko valituilla taustatekijöillä vaikutusta asuinpaikkaan kuulumisen kokemuksen vahvuuteen, ja onko siinä tapahtuneen kuulumisen kohteessa tai – vahvuudessa tapahtunut johdonmukaisia muutoksia. Saaduista tuloksista ja huomioista keskustelen lisää luvussa 6.

Kysymyksen 3 analysointiin käytän selittävän analyysitason menetelmää. Se on siksi

tutkielman pääasiallinen tutkimuskysymys, johon syvennyn kahta ensimmäistä tarkemmin. Menetelmä on Multiple classification Analysis MCA (jota ei pidä sekoittaa Multiple correspondence Analysis -menetelmään, josta käytetään samaa lyhennettä.) Tässä analyysissä pyrin löytämään yhteyksiä valittujen selittävien muuttujien ja selitettävien muuttujien välillä. Tuloksista tehdään tulkintoja siitä, millaiset vastaajien elämäntilanteen ominaisuudet ovat yhteydessä kuulumisen vahvuuteen ja sen vaihteluihin. Luvussa 6 keskustelen enemmän siitä, voidaanko saaduilla tuloksilla selittää kuulumisen kokemuksen vahvuutta. Lisäksi keskustelen miksi tietynlaiset ihmisryhmät kokevat toisia vahvempaa kuulumista.

MCA-menetelmä sopii hyvin käytettäväksi tässä työssä, sillä se antaa tiettyjä etuja perinteisiin regressioanalyysimenetelmiin, kuten lineaarisen regressioanalyysiin nähden. Lisäksi menetelmä yhdistelee regressio- ja varianssianalyysin parhaita puolia. Tähän liittyy kolme MCA-menetelmän ominaisuutta, jotka ovat osittain olemassa muissakin harkituissa menetelmissä, mutta jotka yhdistyvät MCA:ssa tutkielmani tarpeisiin parhaalla tavalla. Ensinnäkin, se ottaa huomioon usean taustamuuttujan samanaikaiset yhdysvaikutukset. (Jokivuori 2007, 155.) Tämän ominaisuuden avulla voidaan saada näkyviin muuttujien arvot ennen ja jälkeen sen, kun muut muuttujat on otettu huomioon. Usean muuttujan yhtäaikaista huomiointia ei toki ole vain MCA:n ominaisuus, esimerkiksi regressioanalyysi pystyy tietyn ehdoin samaan.

Toinen MCA-menetelmän etu liittyy aineiston rakenteeseen. Aineistosta poimituista taustamuuttujissa on useimmiten enemmän kuin kaksi laadullista luokkaa. Regressioanalyysia käytettäessä jokainen tällainen muuttuja pitäisi hajottaa dikotomisiksi dummy-muuttujaksi. MCA-menetelmässä tämä ei ole tarpeellista, vaan sen avulla voidaan käyttää tämän tyyppisen aineiston muuttujia valmiina paketteina.

Kolmanneksi, tämä menetelmä on jäänyt regressioanalyysin eri varianttien varjoon tieteellisessä tutkimuksessa, vaikka se tarjoaa edellä mainittuja tutkimuksellisia etuja, ja antaa suoraan tieteelliseen tutkimukseen tai opinnäytteisiin käyttökelpoisia tuloksia (Lolle 2008, 103-104). Tutkielmassani tämä tarkoittaa käytännössä keskiarvopoikkeaman (standard deviation) käyttöä yhtenä pääasiallisena analyysin tunnuslukuna. MCA-

menetelmä tuottaa tämän helppolukuisesti ja vaivatta.

MCA on 1960-luvulla kehitetty menetelmä (Lolle 2008, 104). Sillä saadaan aikaan kuuden taulukon tuloste. Poimin näistä ulosteista tiettyjä tunnuslukuja, joiden perusteella tulkinnat tehdään. Selittävien muuttujien vaikutus selitettäviin muuttujiin saadaan kuulumisen vahvuuden keskiarvon poikkeamasta (eng. standard deviance). Selittävien muuttujien tilastollisen merkitsevyyden saan P-arvosta (sig.) ja löytyneiden yhteyksien vahvuuden eta- ja beta-arvoista. Eta on analoginen korrelaatiokertoimelle, ja sillä kuvataan taustamuuttujan yhteyden vahvuutta selitettävään muuttujaan. Beta on analoginen standardoidulle regressiokertoimelle, ja se kuvaa eri muuttujien suhteellista selityskykyä kunkin selittävän muuttujan sisällä. Viimeisenä käytän koko mallin selityskykyä R^2 , joka kertoo kuinka suuren osan selitettävän muuttujan muutoksista käytetyt selittävät muuttujat pystyvät yhdessä selittämään. Lisäksi saan tulosteista tutkimuskysymyksiin 1 ja 2 tärkeät tiedot havaintoyksikköjen määrästä ja kuulumisen vahvuuden keskiarvoista vertailemalla kyselykertoja toisiinsa

Seuraavaksi esittelen käytettävät taustamuuttujat. Sen jälkeen keskustelen siitä, millä perusteella valitsin juuri nämä muuttujat malliin. Jouduin myös tekemään tiettyjä muutoksia alkuperäisaineiston muuttujiin. Keskustelen siis lopuksi, mitä muutin ja miksi.

Taulukko 2: Selittävät ja niiden luokat

MUUTTUJA	LUOKAT
1. Peruskoulun jälkeinen koulutus	1 Ei muuta koulutusta 2 Ammattikoulu 3 Ylioppilas 4 Opistotaso tai toisen asteen koulutus 5 AMK 6 Maisteri 7 Lisensiaatti tai tohtori 8 Jokin muu
2. Sukupuoli	1 Mies 2 Nainen
3. Asuinalueen tyyppi	1 Taajama- tai kaupunkialue / 2 Maaseutu
4. Ikäpolvi	1 Aikaisemmin kuin 1939 2-5 1940-1949... 1970-1979 6 1980 tai myöhemmin
5. Koettu yhteiskuntaluokka	1 Yläluokka 2 Ylempi keskiluokka 3 Alempi keskiluokka 4 Työväenluokka 5 Ei mikään luokka 6 Jokin muu luokka

6. Nettotulot kuukaudessa / kulutusyksikkö	1 Tulokvintiili 1 2 Tulokvintiili 2 3 Tulokvintiili 3 4 Tulokvintiili 4 5 Tulokvintiili 5
7. Poliittinen suuntautuminen	1 Kokoomus 2 Keskusta 3 Perussuomalaiset 4 SDP 5 Vihreät 6 Vasemmistoliitto 7 RKP 8 KD 9 Jokin muu
8. Koettu hyvinvointi nyt	1 Erittäin huono 2 Huono 3 Kohtalainen 4 Hyvä 5 Erittäin hyvä

Valitut selittävät muuttajat perustuvat tutkimushypoteesiini (ks luku 1.1), aiemmin tehdyn tutkimuksen valintoihin sekä luvussa 2 esittelemiini teoriakenttään. Tutkielman hypoteesi on, että kuulumisen kokemusta ja sen vahvuutta voidaan mitata ihmisten elämäntilanteen ja ominaisuuksien avulla määrällisiä menetelmiä käyttämällä. Tämä ajatus perustuu mm. Hernandezin ja Hidalgon tutkimukseen (2001) jossa samanlaista tutkimusta tehtiin ottamalla huomioon vastaajien sosio-ekonominen asema, ikä ja sukupuoli. Lisäksi Raymond ja kollegat (2011) kehittivät tätä ajatusta sitoen paikkaan kiintymisen synnyn ihmisen henkilökohtaiseen, ympäristön ja yhteisöjen kontekstiin.

Esittelin luvuissa 2 ja 3 useita teorioita ja tutkimuksia siitä, miten kuulumisen kokemus syntyy vuorovaikutuksen ja ihmisten kokemusten kautta. Tätä tutkimusta suunniteltaessa halusin saada selvyyttä kuitenkin siihen, millainen rooli edellisen taulukon vastaajien henkilökohtaisilla ominaisuuksilla on tässä prosessissa. Tätä tarkoitusta varten Kulutus- ja elämäntapa -tutkimuksen aineistosta valitsin sellaiset taustamuuttajat, jotka kuvastavat vastaajien ominaisuuksia kuulumisen teoriakentässä mahdollisimman laajalla, mutta silti keskenään yhteensopivalla tavalla. Niitä valitessa pohdin ensinnäkin, mitkä ominaisuudet liittävät ihmisen tämän asuinpaikkojen ja yhteisöjen ihmisiin ja ympäristöihin. Malliin valituista muuttajista vastaajan sukupuoli, ikä ja peruskoulun jälkeinen koulutus edustavat kuulumisen rakentumisen henkilökohtaisesta näkökulmaa. Asuinpaikan tyyppi ja koettu hyvinvointi edustavat ympäristön näkökulmaa, ja yhteiskuntaluokka, nettotulot ja poliittinen suuntautuminen yhteisön näkökulmaa ja vastaajan asemaa siihen. Toisena tärkeänä kriteerinä oli löytää sellaiset ominaisuudet, jotka pitivät otoksen mahdollisimman suurena, ja joilla oli mahdollisimman korkea yhteinen selityskyky.

Analyysin alkuvaiheessa kävin läpi erilaisia muuttajia parhaan mallin rakentamiseksi. Esimerkiksi työhön ja päätoimeen liittyvät muuttajat joutuin jättämään pois, sillä ne

romahduttivat validien havaintoyksikköjen määrän useilla kymmenillä prosentilla. Mallissa oli alun perin myös kaksi vastaajan elämäntilanteeseen liittyvää selittävää muuttujaa, perheellisyys (lapsia vai ei) sekä parisuhdetilanne (parisuhteessa vai ei). Analyysin edetessä nämä muuttujat todettiin tarpeettomiksi alhaisen selitysvoiman takia, ja mallia elaboroitiin poistamalla ne lopullisesta mallista.

Lisäksi näkemykseni mukaan tutkielmani kaltaisen määrällisen tutkimuksen kannalta oli järkevää käyttää sellaisia ominaisuuksia, jotka läpäisevät koko yhteiskunnan. Jätin siksi edellä mainitun perheellisyyden pois, sillä ajattelin lasten olemassaolon olevan ihmisen henkilökohtainen ominaisuus vain hyvin välillisesti. Lisäksi ihmiset perheellistyvät tai jäävät perheellistymättä eri syistä. Samat syyt eivät kosketa kaikkia, ja ne kuvastavat luultavasti eri ilmiöitä tutkimuksellisesta näkökulmasta.

Tutkimuskysymyksissä 1 ja 2 käytin koko aineistoa, siinä oli siis mukana kaikki neljä kyselykertaa. Kysymyksessä 3 jätin vuoden 1999 aineisto pois käytettäviin muuttujiin liittyvän syyn vuoksi. Vuoden 1999 kyselyssä ei ollut kysymystä 18E (millaiseksi kuvailisit hyvinvointiasi nyt?), joka oli perusta muuttujalle 7 (koettu hyvinvointi nyt). Totesin koetun hyvinvoinnin kuuluvan kuitenkin liian kiinteästi tutkielman teoriapohjaan, jotta sitä kannattaisi poistaa. Analyysivaiheessa tämä muuttuja osoittautuikin varsin hyödylliseksi ja selitysvomaiseksi, joten jätin sen paikalleen. Lisäksi jätin kysymyksessä 3 kaksi vanhinta ikäpolvea pois työ- ja kouluyhteisöjen analyysistä. Analyysivaiheessa huomasin, että iän ja näihin yhteisöihin kuulumisen vahvuuden välillä oli selkeä yhteys nimenomaan jo eläköityneiden ikäpolvien ansiosta. Toisin sanoen, oli kyseenalaista ottaa sellaisia vastaajia mukaan, joille koulu- ja työyhteisöt eivät enää heidän ikänsä puolesta olleet ajankohtaisia.

Useita alkuperäisen aineiston taustamuuttujien luokkia käytin sellaisenaan, joitakin vähensin yhdistelemällä luokkia toisiinsa. Tällä sain yksinkertaistettua mallia ilman, että sen selityskyky kärsii. Syntymävuosi oli aineistossa vuoden tarkkuudella niin, että myöhäisin syntymäaika oli vuonna 1999. Tiivistin muuttujan tähän työhön sopivaksi koodaamalla sen uudelleen siten, että jokainen vuosikymmen muodosti oman ikäluokkansa. Lisäksi ennen vuotta 1939 sekä vuoden 1980 jälkeen syntyneet muodostivat omat luokkansa. Näin sain aikaan kuusi ikäluokkaa, jotka olivat varsin samansuuruisia.

Luokkien koko vaihteli n. 11-21% välillä, koska 1940-1950 –luvuilla syntyneet suuret ikäluokat olivat lievästi yliedustettuina kaikista nuorimpiin ja vanhimpiin verrattuna.

Koulutus-muuttujassa käytin alkuperäisen aineiston 7-osaista muuttujaa. Tässä aineistossa huomionarvoista on ylioppilaiden vähyys, mutta se voidaan osittain selittää sillä, suurin osa jatko-opintoihin hakeutuvista oli aineiston keruun aikana ylioppilaita, joten useimmille ylioppilaille tämä koulutustaso oli väliaikainen. (Tilastokeskus 2009).

Kulutus ja elämäntapa –tutkimuksen aineiston edustavuudesta nostan esiin seuraavat asiat: Vuonna 2014 aineisto painottui miesten alemman vastausaktiivisuuden takia naispainotteiseksi. Miehet edustivat aineistosta 43,7% ja naiset 56,3%. Lisäksi aineistossa on ikäjakaumaan liittyvää epäsuhtaa. Erityisesti nuoret, 18-35 -vuotiaat miehet ovat aliedustettuina, samanikäisten naisten edustaessa omaa osuuttaan väestöstä hyvin. Tämän takia alkuperäisessä aineistossa käytettiin painotusmuuttujia näitä epäsuhtia tasapainottamaan. (Pitkänen, Räsänen, Sarpila. 2015, 6-7.) Tämän vuoksi totean, että vaikka alkuperäinen aineisto ei edustakaan Suomen väestöä täydellisesti, se sopi tutkielman aineistoksi niiltä osin, joilta sitä käytin. Taulukko aineiston toteutuneesta sukupuolijakaumasta verrattuna 2013 sukupuolijakaumaan Suomessa on liitteissä (Ks. liite 3).

5. ANALYYSI JA TULOKSET

Tässä luvussa käyn läpi kunkin tutkimuskysymyksen analyysin vaiheet, analyysin aikana tapahtuneet tarkennukset sekä kuvailen lyhyesti analyysin teon. Sitten siirryn analyysista saatuihin tuloksiin, joita esittelen taulukoiden ja alustavien arvioiden muodossa. Jatkan pidemmälle vietyjä pohdintoja ja tulkintoja keskusteluosiosta luvussa 6.

5.1 Tutkimuskysymys 1: Kuulumisen vahvuus

Tutkimuskysymys 1 oli seuraava: Kuinka vahvasti suomalaiset kokivat kuuluvansa yhteisöihinsä vuosina 1999-2014? Ensimmäinen tutkimuskysymys on luonteeltaan

kuvaileva, ja se tulokset toimivat taustatietona tutkimuskysymyksille kaksi ja kolme.

Kyselyaineiston likert-asteikollisia vastauksia analysoidessa käytän tässä luvussa tapaa laskea keskikohdan (3) yläpuolelle sekä alapuolelle jäävät vastaukset yhteen. Laskiessani yhteen vastaukset, jotka saivat arvon 1 tai 2, saan aikaan yhteenlasketun osuuden niistä vastauksista, joissa ihmiset eivät koe kuuluvansa kysytyyn tahoon. Samalla tavalla laskiessani vastaukset, jotka saivat arvo 4 tai 5 yhteen, saan selville kysytyyn tahoon kuuluvien osuuden.

Valitsin tutkimuskysymyksen parametreiksi havantoyksiköiden prosentuaalinen osuuden lukumäärän sijaan tulkinnan helpottamiseksi. Tarkastelin jokaista tahoja näin suodattamalla havainnot kyselyvuosien mukaan. Sen jälkeen analysoin kaikkien kyselyvuosien keskiarvot kokonaiskuvan saamiseksi. Nämä ovat tulevissa kuvioissa nimellä ”kaikki”. Rakensin prosenttiosuuksista taulukoita, joissa ilmeni sekä kullekin taholle annetut vastaukset kyselyvuoden mukaan, että niiden prosenttiosuudet kaikista vastauksista. Muutin taulukot edelleen kokoavaksi kuvioiksi, jota analysoimalla voin saavuttaa ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteet.

Ensimmäiseksi esitän kaikkien tahojen vastausten lukumäärät ja prosenttijakaumat ”%”. Niitä tarkastelemalla voin tehdä alustavia tulkintoja kuulumisen kokemuksen ominaisuuksista, kuten vastausten mahdollisesta polarisaatiosta. Taulukossa näkyvät prosentit ovat valideja prosentteja, toisin sanoen ne kuvastavat valideja, mukana olleita vastauksia. Kohdissa ”validit” ja ”puuttuvat” ja ”kaikki” jossa käytin absoluuttista prosenttiosuuksia.

Taulukko 3: Asuinpaikkoihin kuulumisen frekvenssit (N) ja jakaumat %.

	Naapurusto		Kaupungin - osa/Kylä		Kaupunki/ kunta		Suomalainen yhteiskunta		EU	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	806	9,7	1014	12,3	828	10,1	258	3,1	1970	23,7
2	2004	24,1	2087	25,3	1887	22,9	706	8,5	2218	26,7
3	2980	35,8	2778	33,6	2657	32,3	2028	24,3	2569	31
4	1829	22	1621	19,6	1823	22,1	2515	30,2	1051	12,7

5	698	8,4	760	9,2	1041	12,6	2831	34	490	5,9
Validit	8317	97,3	8260	96,7	8236	96,4	8338	97,6	8298	97,1
Puuttuvat	227	2,7	284	3,3	308	3,6	206	2,4	246	2,9
Kaikki	8544	100	8544	100	8544	100	8544	100	8544	100

Taulukko 4: Muihin yhteisöihin kuulumisen frekvenssit (N) ja jakaumat %.

	Työ- ja kouluyhteisöt		Seurakunta		Harrastus-yhteisöt		Verkkoyhteisöt 2009 & 2014	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1	1138	14,2	2769	33,3	1634	19,7	1163	46,8
2	843	10,5	2278	27,4	1692	20,4	551	22,2
3	2128	26,6	1722	20,7	2094	25,2	503	20,2
4	2517	31,5	864	10,4	1829	22	199	8
5	1365	17,1	691	8,3	1048	12,6	69	2,8
Validit	7991	93,5	8324	97,4	8297		2485	29,1
Puuttuvat	553	6,5	220	2,6	247	2,9	67	2,6
Kaikki	8544	100	8544	100	8544	100	2552	100

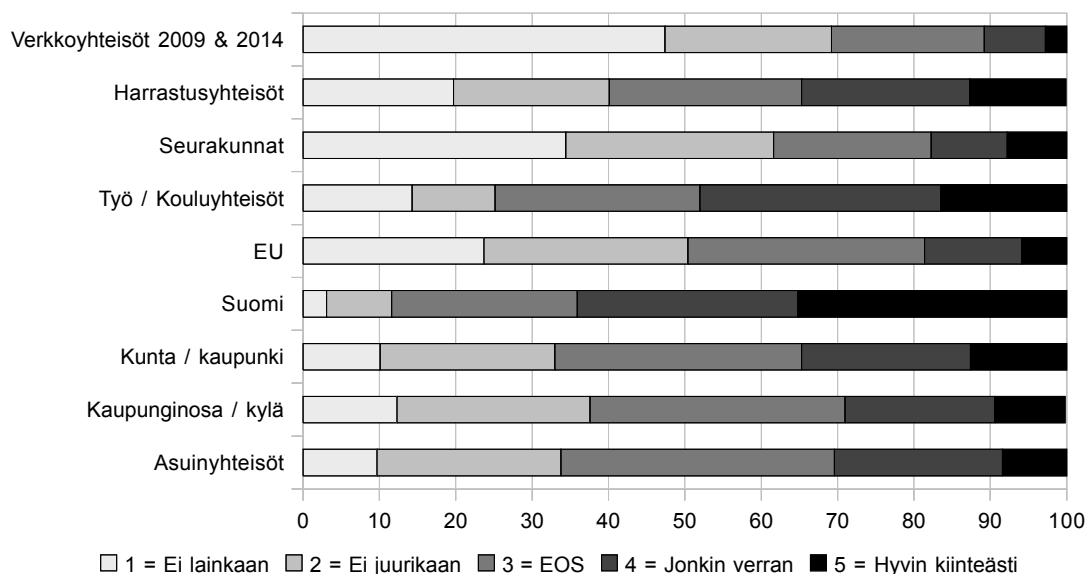
Yllä olevasta taulukosta voin tehdä useita analyysin kannalta merkittäviä huomioita koskien paikallistason asuinpaikkoihin kuulumista. Prosenttijakaumia tarkastelemalla oli nähtävissä, että vastanneet kokivat paikallistason yhteisöihin kuulumisen keskimäärin varsin neutraalisti. Neutraalia tai puuttuvaa asennetta tarkoittava vastaus 3 käsitti yhteisöstä riippuen noin 32-36% vastauksista. Taulukosta voi kuitenkin nähdä, että oli olemassa suuri joukko ihmisiä, joilla oli asiasta selkeä mielipide suuntaan tai toiseen. Kuulumista jonkin verran tai vahvasti kuvastavat vastaukset 4 ja 5 käsittävät tahosta riippuen 29-34%, vähäistä tai puuttuvaa kuulumista kuvastavat vastaukset 2 ja 1 käsittävät 33-38% vastauksista. Paikallistason asuinpaikkoihin kuulumisen jakoi siis vastanneet kolmeen yhtä suureen osaan.

Vastanneet kuuluivat suomalaiseen yhteiskuntaan vahvasti. vastaajista 34% koki kuuluvansa siihen erittäin tai jokseenkin vahvasti. Kuulumattomien kuuluvien määrä oli paljon pienempi, 10,8%. Toisaalta neutraalien määrä tässä tahossa oli myös suuri, 23%. EU:n vastaukset painottuvat kielteiselle kannalle, lähes 48% vastasi, ettei kuulu siihen

lainkaan tai ei juurikaan.

Vastanneet kokevat kuuluvansa työ- ja kouluyhteisöihinsä varsin vahvasti. Sen sijaan suurin osa vastaajista ei kokenut kuuluvansa seurakuntiin tai verkkoyhteisöihin. Vain 18% koki kuuluvansa seurakuntaan, kielteisesti suhtautuvien määrä ollessa yhteensä 60%. Viideosalla vastanneista ei ollut selkeää kantaa. Harrastusyhteisöt jakoivat mielipiteitä varsin tasaisesti.

Alla on ensimmäisen tutkimuskysymyksen kannalta tärkein kuvio, kuulumisen vahvuuden vastausjakaumat kaikkiin tahoihin prosenttiosuuksina koko kyselysarjan ajalta.

Kuvio 1: Kuulumisen kokemuksen vahvuus Suomessa 1999-2014

Kaikkiin paikallistason asuinpaikkoihin (Asuinyhteisöt, Kaupunginosa/kylä ja kunta/kaupunki) liittyi mielenkiintoinen havainto. Paikallistasoihin kuulumisen jakoi vastaajien mielipiteitä varsin tasaisesti kolmasosiin. Toisin sanoen koko Suomen tasolla ei ollut vahvaa jaettua kokemusta paikallistason asuinpaikkoihin kuulumiseen.

Sen sijaan vastaajien suuri enemmistö koki kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan. Heistä 63% koki kuuluvansa siihen vähintään jonkin verran, 34 % näistä hyvin kiinteästi. Asiaan

neutraalisti asennoituvien osa oli myös varsin suuri, 24%. Yhteiskuntaan kuulumattomuutta kokevat olivat vähemmistössä, yhteensä 11% ei kokenut kuuluvansa juurikaan tai ei lainkaan. EU:iin kuulumisen kokemus oli edelliseen verrattuna päinvastainen. Yhteensä 50% ei kokenut kuuluvansa siihen, 31% olivat välinpitämättömiä, ja yhteensä 18% koki kuuluvansa siihen vähintään jonkin verran.

Vastanneet kokivat kuuluvansa tiiviisti työ- ja kouluyhteisöihinsä. Tutkituista yhteisöistä vain suomalaisen yhteiskuntaan kuuluttiin tiiviimmin. Yhteensä vähintään jonkin verran kuuluvia oli 48%. Tästä luvusta erittäin kiinteästi kuuluvat olivat kuitenkin vähemmistössä.

Seurakuntaan kuulumisen oli vastaajien keskuudessa vähäistä. 61% ei kokenut kuuluvansa seurakuntaan, 18% koki kuuluvansa vähintään jonkin verran. 20% vastaajista olivat välinpitämättömiä. Näin polarisoitunut tulos oli mielenkiintoinen, sillä yksin Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului vuonna 2014 73% koko väestöstä (sakasti.evl.fi 2015). Tätä ennen luku oli vielä suurempi.

Verkkoyhteisöt olivat mielenkiintoinen tutkimuskohde sen nykyaikaisuuden ja tehdyn tutkimuksen vähäisyyden takia. Tämän analyysin perusteella suurin osa, 69% , ei kokenut kuuluvansa verkkoyhteisöihin, 48% näistä jopa ”ei lainkaan”. Yhteensä 10% koki kuuluvansa niihin vähintään jonkin verran, joskin vain 3% ”hyvin kiinteästi”. On jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoista selvittää, onko verkkoyhteisöihin kuuluvien osuus väestöstä kasvamassa, ja onko tiettyjen ryhmien osuus väestöstä muuttunut erityisesti.

Verkkoyhteisöt eivät tulosten valossa ole Suomessa lyöneet itseään läpi suurten massojen identiteetin osana vielä vuonna 2014. Tutkielman seuraavien tutkimuskysymysten analyysi saattaa paljastaa tästä aiheesta enemmän, mutta on muistettava, että verkkoyhteisöt ovat aiheena ja suuren luokan ilmiönä varsin tuore. Esimerkiksi suosittu videopalvelu Youtube perustettiin vasta 2005, ja 13 vuotta myöhemmin siellä oli 1,9 miljardia käyttäjää. (youtube.com 2018).

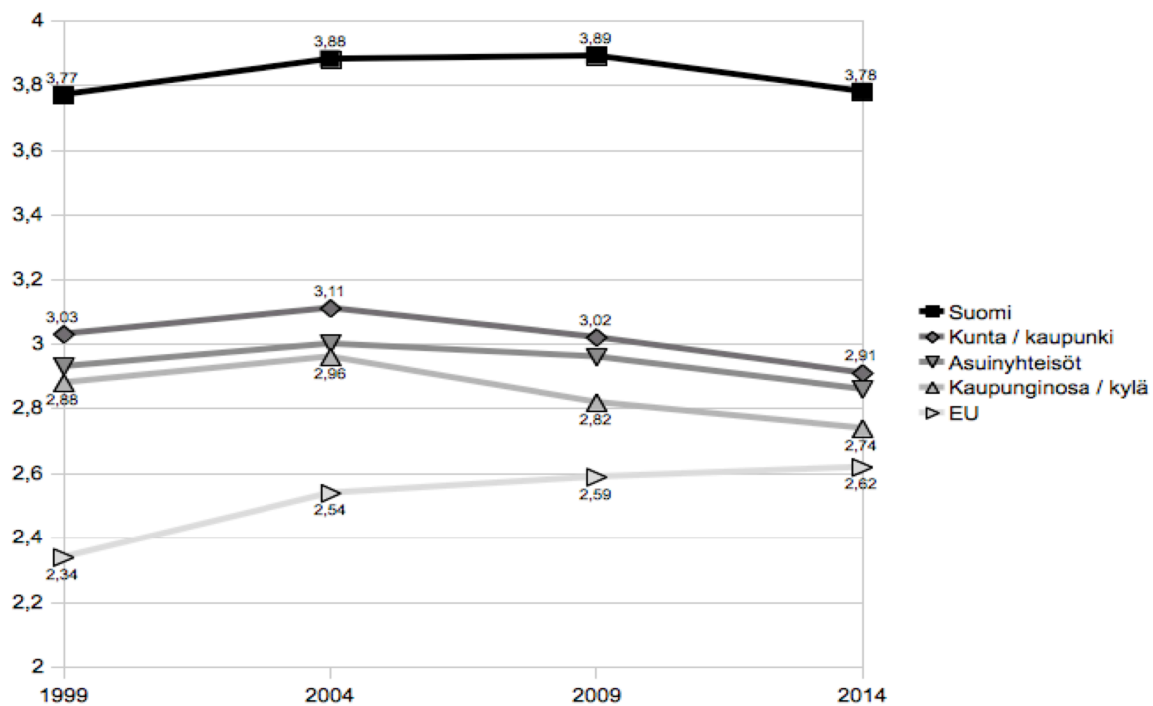
Tämän analyysin pohjalta ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastaukset alkavat

hahmottua. Vastanneet kokivat kuuluvansa erityisesti suomalaiseen yhteiskuntaan sekä työ- ja kouluyhteisöihin. Tämä ei ole yllättävää, sillä Suomi on etnisesti ja kulttuurisesti varsin homogeeninen kansallisvaltio, jossa työssä- ja koulussakäyntiaste ovat korkeita. Pidemmälle vietyä pohdintaa aiheesta on luvussa 6.2.

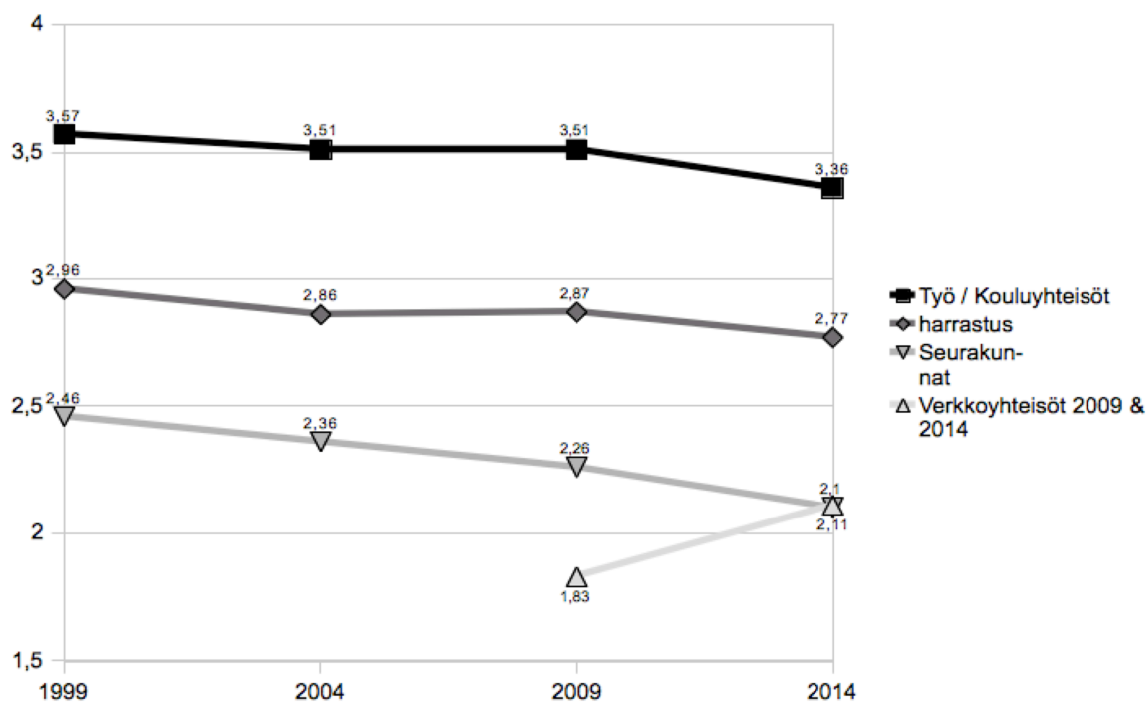
5.2 Tutkimuskysymys 2: Kuulumisen ajallisia kehityskulkuja

Tutkimuskysymys kaksi on: ”Onko suomalaisten kuulumisen kokemuksen vahvuus muuttunut tarkasteltavan ajanjakson aikana? Miten?” Tutkimuskysymys oli toinen alkuasetelman luoja kysymykselle kolme. Loin aineistosta taulukoita, joista rakensin edelleen tutkimuskysymyksen kuulumisen kokemuksen ajallista kehitystä kuvaavan kuvion.

Keräsin näihin kuvioihin tämän tutkimuskysymyksen kannalta tärkeimmät tunnusluvut, kuulumisen kokemuksen keskiarvojen kehitys 1999-2014. Kuvion pystyakselilla on kuulumisen kokemuksen vahvuus viisiportaisella likert-asteikolla. Kuten kysymyksessä yksi, likert-asteikko mittaa kuulumisen kokemuksen vahvuutta asteikolla 1 (Ei kuulu lainkaan)...5 (Kuuluu erittäin tiiviisti). Liitteessä 6 ovat kuulumisen vahvuuden keskiarvot ja keskipoikkeamat (standard deviation) numeraalisina. Vastausten keskipoikkeavuus on tunnusluku, joka on jokaisen yhteisön keskiarvon poikkeama kaikkien vuosien keskiarvosta.

Kuvio 2: Asuinpaikkoihin kuulumisen vahvuuden keskiarvojen kehitys 1999-2014.

Kuvio 3: Muihin yhteisöihin kuulumisen kokemuksen keskiarvojen kehitys 1999-2014.

Kaikissa yhteisöissä keskipoikkeavuus oli varsin suuri, likert-asteikolla yli yksi. Vastausten sisällä oli siis paljon vaihtelua, eivätkä vastaukset kuulumisen kokemuksiin liittyviin kysymyksiin olleet yhtenäisiä. Sain tästä viitteitä jo tutkimuskysymyksessä 1, jossa vastaukset hajautuivat varsinkin paikallistason asuinpaikoissa (ks. luku 5.1).

Tarkasteltavan ajanjakson aikana kuulumisen kokemuksen vahvuudet kaikkiin paikallistason asuinpaikkoihin muuttuivat lievästi kielteisemmiksi. Tämä päti myös suomalaisen yhteiskuntaan kuulumiseen, jossa 1999-2009 tasaisesti kasvanut kuulumisen kokemus pysähtyi ja kääntyi laskuun vuonna 2014. EU:iin kuulumisen kokemus oli varsin kielteinen, mutta siihen kuulumisen kokemus vahvistui selvästi. Mainitsen edellisestä, että vuosikohtaisia vastausjakautumia tarkastelemalla (ks. liite 16) suuri osa tästä muutoksesta näkyi siten, että EU:iin kuulumiseen välinpitämättömästi suhtautuvien määrä kasvoi kielteisesti suhtautuvien vähentyessä. EU:iin kuulumista kokevien määrä pysyi lähes samana. Kuulumisen kokemus muuttui siis lähinnä vähemmän kielteiseksi, ei suoraan myönteisimmäksi.

Myös työ/koulu- sekä harrastusyhteisöihin kuulumisen vähentyi, muuttuen keskimäärin lievästi välinpitämättömämmiksi. Mielenkiintoinen havainto oli, miten nämä kaksi yhteisöä muuttuivat samalla tavalla. Seurakuntaan kuulumisen vähentyi koko tarkasteluajan selkeimmin. Tulkitseen tämän tuloksen olevan yhteydessä viime aikoina yleistyneeseen kirkosta eroamiseen. Verkkoyhteisöjen kohdalla tapahtui selkeä muutos positiiviseen suuntaan. Tämä saattoi olla yhteydessä tietoteknologian yleistymiseen viime vuosikymmeninä, ja erilaisten verkkoyhteisöjen yleistymiseen varsinkin nuorempien ikäpolvien harrastuksena.

5.3 Tutkimuskysymys 3: Kuulumisen taustatekijät ja niiden vaikutus – Multiple classification analysis

Kolmas tutkimuskysymys on: ”Onko löydettävissä taustatekijöitä, joilla on yhteys henkilön kokemuksiin yhteisöihin kuulumisesta? Jos on, mitkä ne ovat ja miten ne vaikuttavat?” Tässä kappaleessa käyn läpi 3. tutkimuskysymyksen analyysin, sekä luvussa 4 esitellyn MCA-analyysin teon ja tulokset. Lisäksi hahmottelen tuloksista jokaiselle yhteisölle

tyypillisimmän kuulujan profiilin. Näiden yleistysten ei ole tarkoitus rajata tarkkaa kuvaa tarkasteltujen yhteisöjen jäsenistä, vaan tarjota näkymä siihen, minkälaiset ominaisuudet olivat yhteydessä kuhunkin yhteisöön kuulumiseen kaikista tyypillisimmin.

Analyysin tässä osassa käytin samoja uudelleenkodeattuja selittäviä muuttujia kuin kysymyksissä 1 ja 2. On huomioitava, että käytin vain vuosien 2004, 2009 ja 2014 aineistoja, vuoden 1999 jädessä analyysin ulkopuolelle. Tämä johtui luvussa 4.2 mainitusta seikasta, jossa kaikkia lopulliseen malliin mukaan haluttuja taustamuuttujia ei kysytty vuoden 1999 kyselyssä.

Tässä analyysissä tarkastelin tulosteista useita tunnuslukuja, erityisesti keskiarvopoikkeamaa. Poikkeaman mittarina käytin MCA-tilaukoiden adjusted for factors -lukuja, koska selittävien muuttujien väliset yhteydet on niissä vakioitu (Jokivuori & Hietala 2007, 167). R^2 :ta lukuunottamatta pyörustin kaikki luvut selkeyden vuoksi kahden desimaalin tarkkuuteen. Eräs huomionarvoinen seikka kuulumisen vahvuuden keskiarvon poikkeamien ja muiden tunnuslukujen lisäksi oli saatujen tulosten johdonmukaisuus selitettävien muuttujien välillä. MCA-menetelmästä ja käytetyistä tunnusluvuista kerroin tarkemmin luvussa neljä.

5.3.1 Asuinyhteisöt

Tässä kappaleessa esitän analyysin tulokset yksinkertaistettuna MCA-tilaukkona asuinpaikkoihin kuulumisen vahvuudesta. Lisäksi esitän lyhyitä kommentteja ja Kuten aikaisemminkin, kutsun kolmea paikallisinta asuinpaikkaa (asuiyhteisö, kuten naapurusto, kaupunginosa/kylä ja kaupunki / kunta) kokoavalla termillä *paikallistason asuinpaikat*. Kaikkiin tasoihin viitataan termillä *asuinpaikka*.

Alla oleva taulukko valottaa niitä ominaisuuksia, jotka ennustivat vastaajien antavan keskiarvosta poikkeavia vastauksia. Tutkimuskysymykseen vastausta etsiessäni olin kiinnostunut juuri näistä poikkeamista. Nämä käyvät ilmi taulukon kohdassa ”poikkeamat keskiarvosta”. Lisäksi kiinnitin huomiota tilastolliseen merkitsevyyteen, jonka merkitsin taulukkoon eta/beta -arvojen viereen tähdillä. Kuten eta/beta-arvot, myös tilastollinen

merkitsevyys toimi 0-1 -asteikolla, jossa 1 tarkoitti täyttä korrelaatiota, käytännössä selitettävän ja selittävän muuttujan identtisuutta, ja 0 tarkoitti täydellistä yhteyden puuttumista.

Yhteyden tilastollinen merkitsevyys on ehto sille, että tuloksista voidaan vetää tieteellisiä johtopäätöksiä. Lisäksi analyysissa kiinnitin huomiota selittävien muuttujien eta/beta -arvoihin sekä koko mallin selitysasteeseen R². Vasta niiden avulla pystyin määrittelemään, kuinka voimakkaasta yhteydestä oli kyse, ja kuinka millaisia johtopäätöksiä tuloksista voin tehdä.

Taulukko 5: Asuinpaikkoihin kuulumisen kokemisen taustatekijät 2004-2014

*** = P<0.001 ** = P<0.01 * = P<0.05		Keskiarvo	NAAPURUSTO	KAUPUNGINOSA/ KYLA	KAUPUNKI/ KUNTA	SUOMALAINEN YHTEISKUNTA	EU
			2,96	2,86	3,04	3,89	2,64
			N	Poikkeavuus keskiarvosta			
KOULUTUS ASTE	Peruskoulu	492	.16	.17	.02	.04	-.08
	Ammatti koulu	1184	.09	.16	.07	-.04	-.07
	Ylioppilas	251	-.17	-.13	-.07	.14	.14
	Opistotason tai muu toisen asteen koulutus	975	-.04	-.09	-.04	.04	.03
	Ammatti- korkeakoulu	308	-.012	-.09	-.12	-.01	.04
	Yliopisto	525	-.012	-.21	-.16	-.04	.08
	Tohtori tai lisansiaatti	63	-.13	-.29	-.15	.06	.09
	Jokin Muu	95	.03	.05	.10	.17	-.04
Eta / Beta		.21/.10 ***	.19/.13 ***	.11/.11	.10/.05	.13/.06	
SUKUPUOLI	Miehet	1762	.01	-.06	-.07	-.05	.00
	Naiset	2131	-.01	.05	.05	.04	.00
Eta / Beta		.03/.01	.03/.05 **	.05/.05 **	.04/.05 *	.02/.00	
ASUINALUEEN TYYPPI	Kaupunki / Taajama	3054	-.05	-.08	.00	.00	.00
	Maaseutu	839	.20	.27	.00	.00	.00
Eta / Beta		.16/.10 ***	.17/.13 ***	.02/.00	.00/.00	.10/.06 ***	
SYNTYNYT	← 1939	330	.39	.33	.23	.28	.28
	1940 - 1949	801	.26	.15	.07	.22	.22
	1950 - 1959	803	.11	-.01	-.22	.00	.00
	1960 - 1969	739	.04	.01	-.05	-.01	-.01
	1970 - 1980	636	-.26	-.16	-.04	-.11	-.11
	1980 →	584	-.49	-.22	-.09	-.23	-.23
Eta / Beta		.30/.26 ***	.18/.15 ***	.10/.08 **	.17/.16 ***	.07/.08 **	
HYVINVOINTI	Erittäin huono	43	-.21	-.16	-.12	-.48	-.48
	Huono	200	-.28	-.29	-.13	-.16	-.16
	Kohtalainen	1427	-.05	-.05	-.05	-.06	-.06
	Hyvä	1776	.06	.03	.02	.01	.01
	Erittäin hyvä	447	.08	.17	.14	.25	.25
Eta / Beta		.07/.09 ***	.06/.09 ***	.03/.06 *	.11/.11 ***	.09/.06	

YHTEISKUNTA LUOKKA	Yläluokka	29	.09	-.07	.13	.13	.28
	Ylempi keskiluokka	908	.07	.04	.06	.06	.08
	Alempi keskiluokka	1178	.00	.00	.01	.01	.04
	Työväen luokka	1205	.00	.01	.01	.01	-.05
	Ei mikään luokka	482	-.14	-.09	-.16	-.16	-.14
	Jokin muu	91	-.06	-.07	-.16	-.16	.01
Eta / Beta			.09/.06 *	.09/.04	.07/.06 *	.12/.07 *	.16/.08 **
NETTOTULOT	Kvintili 1	746	.10	.10	.08	.08	.03
	Kvintili 2	796	.053	.03	.01	.01	.00
	Kvintili 3	807	-.09	-.08	-.05	-.05	.01
	Kvintili 4	835	-.07	-.08	-.09	-.09	.07
	Kvintili 5	709	.03	.04	.07	.07	-.12
	Eta / Beta			.07/.07 **	.08/.07 ***	.05/.06 *	.13/.06 *
POLIITTINEN SUUNTAUTUMINEN	Kokoomus	781	-.05	-.05	-.03	-.03	0.23
	Keskusta	844	.12	.09	.04	.04	.06
	PS	192	-.07	-.23	-.27	-.27	-.22
	SDP	967	.03	.07	.09	.09	.03
	Vihreät	559	-.07	-.07	-.10	-.10	-.09
	VL	242	-.15	-.09	-.06	-.06	-.13
	RKP	24	-.07	.28	.32	.32	.11
	KD	121	.03	.12	.24	.24	.06
	Jokin muu	163	-.04	-.11	-.09	-.09	-.27
Eta / Beta			.16/.08 **	.15/.09 ***	.12/.09 ***	.15/.10 ***	.22/.16 ***
R²			.133	.094	.034	.075	.073

Asuinpaikkoihin kuulumisen kokemukseen vaikuttivat ikä, poliittinen suuntautuminen asuinalueen tyyppi, koettu hyvinvointi sekä nettotulot. Kaikilla tasoilla oli huomattavissa, että vanhemmat vastaajat kuuluivat asuinpaikkoihinsa nuorempia selvästi vahvemmin. Vaihteluväli vanhimman ja nuorimman polven välillä oli merkittävän suuri. 1960-luvulla tai sitä aikaisemmin syntyneet kokivat kuulumista asuinyhteisöihinsä keskiarvoa enemmän, nuorempien polvien ollessa lievästi kielteisiä.

Myös asuinpaikan tyypillä oli merkitystä. Maaseudulla koettiin naapuruston sekä kaupunginosan/kylän tasoilla selkeästi voimakkaampaa kuulumista kaupungissa/taajamissa asuuiin verrattuna. Näistä johdonmukaisuuksista päätelin, että maaseudun kylissä koettiin suurempaa kuulumista kuin kaupunkien kaupunginosissa. Sukupuoli erotteli kuulumisen vahvuutta joissain tapauksissa, mutta niissäkin heikosti. Kokonaiskuvassa naiset kokivat hieman miehiä voimakkaampaa kuulumista asuinpaikkoihinsa, mutta tämä ominaisuus ei ollut erityisen tärkeä selittäjä.

Koulutustasolla oli selkeä ja kohtalaisen voimakas yhteys naapuruston ja kaupunginosan/kylän tasoihin. Ilman peruskoulun jälkeistä koulutusta olevat tai pelkän

ammattikoulun käyneet kokivat näihin yhteisöihin suurempaa kuulumista. Mielenkiintoista oli, että todennäköisesti samaan ikäluokkaan kuuluvat lukion käyneet kokivat kuulumista vähemmän. Toisin sanoen, mikä tahansa korkeakouluaste tai siihen valmistava koulutus oli yhteydessä heikompaan kuulumisen kokemukseen kaikista paikallisimpiin asuinyhteisöihin. Kunnan tasolta ylöspäin tämä yhteys hävisi.

Koetulla hyvinvointi oli selkeästi yhteydessä kaikkiin asuinpaikkoihin kuulumisen kokemukseen, EU:a lukuunottamatta. Erityisen vahva yhteys sillä oli suomalaisen yhteiskuntaan kuulumisen kokemukseen. Tulkitsin tuloksista aluksi, että paremmalla hyvinvoinnilla oli yhteys korkeampaan kuulumisen kokemukseen näihin tahoihin. Pian kuitenkin huomasin, että vain hyvinvointinsa erittäin hyväksi arvioivat kokivat kuuluvansa asuinpaikkoihinsa keskiarvoa selkeästi enemmän. Hyvinvointinsa kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi arvioivien heikomman asuinpaikkoihin kuulumisen yhteys oli nähtävissä selkeämmin. Toisin sanoen tuloksissa huomaamani yhteys liittyi selkeämmin pahoinvoinnin ja heikomman kuulumisen välille. Tämä ilmiö oli näkyvissä erityisen vahvana suomalaiseen yhteiskuntaan kuulumisessa. Pohdin tätä enemmän luvussa 6.3.

Nettotuloilla oli asuinpaikkoihin mainittavan arvoinen mutta heikko yhteys. Yhteys oli näkyvissä eirytisesti naapurustoon kuulumisen kokemuksessa, johon alin tulokvintiili koki kuuluvansa muita vahvemmin. Samankaltainen yhteys oli nähtävissä muissakin asuinpaikoissa EU:a lukuunottamatta, mutta nämä yhteydet olivat heikompia ja tilastollisesti vähemmän merkitseviä.

Vastaajien poliittinen suuntautuminen jakoi vastaajat selkeästi eri puolille kuulumisen spektriä. Siinä missä Perussuomalalaisten, Vihreän liiton ja Vasemmistoliiton kannattajat kokivat keskimäärin vähemmän kuulumista asuinpaikkoihinsa kuin SDP:n ja Kokoomuksen kannattajat, erityisesti RKP:n ja ja KD:n kannattajat kokivat muita selkeästi vahvempaa kuulumista. Tämä sama teema toistui muissakin yhteisöissä, kuten seuraavassa luvussa nähdään.

Saatujen tulosten pohjalta teen yhteenvedon, että paikallistason asuinpaikkoihin koki tyypillisimmin kuuluvansa iäkkäämpi, kouluttamaton, Keskustaa äänestävä nainen

maaseudulta, joka koki olevansa hyvinvoiva muttei ollut erityisen varakas. Suomalaisen yhteiskunnan kohdalla koulutustason vaikutus hävisi, mutta koetun hyvinvoinnin, iän ja yhteiskuntaluokan vaikutus säilyi samankaltaisena. Vastaajat kokivat kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan tutkituista yhteisöistä kaikkein vahvimmin, ja iällä oli tähän suurin merkitys. Ikä vaikutti siihen samoin kuin muihinkin asuinpaikkoihin; mitä vanhempi vastaaja, sitä voimakkaammin tämä koki kuuluvansa. EU:iin koki tyypillisimmin kuuluvansa Kokoomusta tai RKP:tä äänestävä, yläluokkaiseksi tai korkeampaan keskiluokkaan itsensä kokeva, pian eläkeiässä oleva henkilö. Sukupuolella tai varakkuudella ei ollut selkeää roolia tässä yhteisössä, vaikka ne olivatkin tilastollisesti merkitseviä.

Yhteiskunnallisella asemalla oli heikko yhteys kaikkiin asuinpaikkoihin kuulumiseen kaupunginosaa/kylää lukuunottamatta. Tämä oli selkeimmin nähtävissä erityisesti EU:iin että suomalaiseen yhteiskuntaan kuulumisessa. Suurimmat erot eivät kuitenkaan olleet yhteiskuntaluokkien sisällä, vaan ylempien luokkien ja ”ei minkään luokan” välillä. Toisin sanoen vastaajat, jotka eivät kokenut kuuluvansa mihinkään yhteiskuntaluokkaan, kokivat kuuluvansa heikommin myös asuinpaikkoihinsa. Tulokset olivat ”yläluokkaiseksi” itsensä kokevien pienen määrän vuoksi epävarmoja, mutta tuloksissa oli viitteitä siitä, että korkeammalla yhteiskunnallisella asemalla oli heikko yhteys vahvempaan kuulumiseen kokemukseen asuinpaikkoihin.

5.3.2 Muut yhteisöt

Tässä kappaleessa esittelen asuinpaikasta riippumattomat yhteisöjen MCA-analyysin tulokset ja kommentoin niitä lyhyesti. Erotin verkkoyhteisöt eri taulukkoon, sillä kuten mm. luvussa 4 mainitsin, ne käsittelivät vain vuosia 2009 ja 2014.

Taulukko 6: Muihin yhteisöihin kuulumisen kokemuksen taustatekijät 2004-2014

*** = P<0.001 ** = P<0.01 * = P<0.05		Keskiarvo	TYÖ- JA KOULUYHTEISÖT	SEURAKUNTA	HARRASTUSYHTEISÖT
			3,5	2,25	2,87
			N	Poikkeavuus keskiarvosta	
KOULUTUSASTE	Peruskoulu	476	- .15	.09	- .05
	Ammattikoulu	1181	.01	.07	.03
	Ylioppilas	250	- .11	.14	- .03
	Opistotason tai muu toisen asteen koulutus	974	.09	- .04	.00
	Ammatti korkeakoulu	305	- .02	- .11	.21
	Yliopisto	524	- .05	- .05	- .12
	Tohtori tai lisensiaatti	63	.18	.07	- .27
	Jokin Muu	95	.04	.08	.25
Eta / Beta			.13/.07	.16/.06	.05/.07 **
SUKUPUOLI	Michet	1740	- .07	- .11	.11
	Naiset	2128	.06	.09	- .09
Eta / Beta			.07/.06 **	.07/.08 ***	.08/.08 ***
ASUINALUEEN TYYPPI	Kaupunki / Taajama	3046	.00	- .04	- .03
	Maaseutu	822	.00	.14	.11
Eta / Beta			.03/.00	.13/.06 ***	.05/.05 **
SYNTYNYT	← 1939	312	N/A	.65	.24
	1940 - 1949	780	N/A	.32	.13
	1950 - 1959	808	- .05	.10	- .02
	1960 - 1969	741	.06	- .16	- .02
	1970 - 1980	639	.11	- .27	- .13
	1980 →	588	- .02	- .40	- .10
Eta / Beta			.07/.04	.28/.26 ***	.08/.09 ***
HYVINVOINTI	Erittäin huono	43	- .98	- .12	- .41
	Huono	202	- .59	- .17	- .32
	Kohtalainen	1410	- .14	- .01	- .08
	Hyvä	1762	.13	- .01	.06
	Erittäin hyvä	451	.13	.12	.19
Eta / Beta			.23/.19 ***	.07/.05 *	.10/.10 ***
YHTEISKUNTALUOKKA	Yläluokka	28	- .09	.21	.30
	Ylempi keskiluokka	897	.08	.08	.14
	Alempi keskiluokka	1176	- .01	.01	- .02
	Työväenluokka	1201	.02	- .03	- .03
	Ei mikään luokka	477	- .15	- .12	- .19
	Jokin muu	89	- .07	- .10	.16
Eta / Beta			.13/.06 *	.05/.05	.11/.08 **
NETTOTULOT	Kvintiili 1	739	- .04	.13	.01
	Kvintiili 2	772	.06	.04	- .01
	Kvintiili 3	806	.12	- .12	- .05
	Kvintiili 4	836	.12	- .18	.08
	Kvintiili 5	715	- .23	.17	- .04
Eta / Beta			.13/.06 ***	.08/.11 ***	.08/.04

POLIITTINEN SUUNTAUTUMINEN	Kokoomus	771	.06	-.04	.09
	Keskusta	842	.02	.36	.07
	PS	193	-.20	-.23	-.26
	SDP	961	.07	-.07	-.04
	Vihreät	560	-.03	-.35	.01
	VL	239	-.11	-.51	-.18
	RKP	23	-.08	.30	.39
	KD	120	-.25	1,69	.28
	Jokin muu	159	-.01	-.29	-.23
Eta / Beta			.09/.07/ *	.34/.32 **	.12/.09 **
R²			.096	.222	.049

Ennen analyysia huomioin, että alkuperäisessä aineistossa ei eroteltu työ- ja kouluyhteisöjä erillisiksi yhteisöiksi. Analyysissa jouduin siksi tekemään joitakin oletuksia siitä, kumpaa yhteisöä vastaajat pääasiassa tarkoittivat.

Kuten luvussa neljä totesin, otin työ- ja kouluyhteisöjä analysoitaessa ikäpolvi -muuttujasta kaksi vanhinta ikäpolvea pois. Nämä käsittivät ennen vuotta 1939 ja välillä 1940-1949 syntyneet vastaajat. Taulukossa näissä kohdissa on soveltumattomuutta tarkoittava merkintä N/A (not applicable). Päätelin, että näin ikääntyneille vastaajille työ- ja kouluyhteisöihin kuulumisen ei ollut enää ajankohtaisia. Todensin asian analysoimalla yhteisöjä käyttämällä ensin kaikkia ikäpolvia, sitten ilman kahta vanhinta. Kaikkia ikäpolvia käyttäessäni huomasin korkealla iällä olevan työ- ja kouluyhteisöihin kuulumiseen selkeä kielteinen vaikutus. Eläköityneiden ikäpolvien poistamisen jälkeen yhteys hävisi. Päätelin tästä, että työ- ja kouluiässä oleville iällä ei ollut yhteyttä näihin yhteisöihin kuulumiseen.

Vastaajat kokivat kuuluvansa työ- ja kouluyhteisöihinsä tiiviisti. Koettu hyvinvointi vaikutti myös tähän yhteisöön kuulumisessa samalla tavoin kuin asuinpaikkoihin kuulumisessa; mitä heikommaksi vastaaja arvioi yleisen hyvinvointinsa, sitä heikommin täm koki kuuluvansa näihin yhteisöihin. Hyvinvointinsa ”erittäin huonoksi” ja ”huonoksi” kokeneiden määrä oli kuitenkin varsin pieni, joten tuloksen tarkkuus on kyseenalaistettavissa. Sama ilmiö toistui kuitenkin kaikissa yhteissä, joten tulos ei ollut satunnainen.

Tuloihin ja yhteiskuntaluokkaan liittyvät yhteydet olivat niin epäselviä, etten voinut vetää

niistä johtopäätöksiä. Mainitsen kuitenkin, että samoin kuin asuinpaikkoihin kuulumisessa, myös heikomman työ- ja koulu yhteisöihin kuulumisen ja yhteiskuntaluokkien ulkopuolelle jättäytymisen välillä oli yhteys. Toisin sanoen ”Ei mihinkään luokkaan” kuuluvat kokivat heikompaa kuulumista myös työ- ja koulu yhteisöihinsä. Esimerkiksi ”ylemmän keskiluokan” ja ”ei minkään luokan” edustajien välillä oli tässä yhteydessä merkittävän suuri ero.

Koulutusaste ei ollut tilastollisesti merkitsevä työ- ja koulu yhteisöihin kuulumiseen. Tästä voin tulkita, että koulutuksen taso ei määritellyt sitä, miten vahvasti vastaajat kuuluivat näihin yhteisöihin. Sukupuolella tai asuinpaikan tyyppillä ei ollut siihen yhteyttä. Saatujen tulosten perusteella yleistän, että työ- ja koulu yhteisöihin kuuluva vastaaja oli tavanomaisimmalta profiililtaan nuori tai keski-ikäinen SDP:ta äänestävä henkilö, joka koki olevansa hyvinvoiva.

Seurakuntaan kuulumisesta selkein selittävä muuttuja oli poliittinen suuntautuminen, asuinpaikan tyyppi ja ikä. Seurakuntaan kuulumiseen suhtauduttiin selkeän kielteisesti. Siinä missä vastaajat keskimäärin eivät kokeneet kuuluvansa seurakuntaan, erityisesti kristillisdemokraattien kannattajat kuuluivat niihin selkeästi keskimääräistä vahvemmin. Samalla myös Keskustan ja RKP: kannattajat kokivat keskimäärin hieman vahvempaa kuulumista. Sen sijaan erityisesti Vasemmistoliiton, Vihreän liiton ja Perussuomalaisen kannattajat eivät kokeneet kuuluvansa niihin juuri lainkaan. SDP:n ja kokoomuksen kannattajat olivat lähellä keskiarvoa, eli kuulumisen kokemus oli varsin kielteinen.

Toisena merkittävänä selittäjänä huomasin tekijän iän. Kaksi vanhinta ikäpolvea olivat keskimäärin neutraalimpia tai lievästi positiivisia (keskiarvo < 3), mutta nuorempien ikäryhmien kuulumisen laski vuosikymmen toisensa perään. Vuonna 1980 tai sen jälkeen syntyneiden keskiarvo oli 1,85, eli selkeästi kielteinen. Myös asuinpaikan tyyppi ja sukupuoli vaikuttivat kuulumisen vahvuuteen hieman. Naiset ja maaseudulla asuvat kuuluivat seurakuntaan hieman vahvemmin kuin miehet ja kaupungissa/taajamissa asuvat.

Tuloilla oli yhteys seurakuntaan kuulumiseen, mutta epäselvien tulosten takia en vedä siitä johtopäätöksiä. Koulutustaustalla ja yhteiskunnallisella asemalla ei ollut yhteyttä. Näiden

tulosten valossa yleistän, että seurakuntaan kuuluva vastaaja oli kristillisdemokraatteja tai keskustaa äänestävä maaseudulla asuva vanhempi nainen, joka koki olevansa hyvinvoiva.

Harrastusyhteisöihin kuulumisessa tärkeimmät selittävät muuttujat olivat ikä ja sukupuoli. Myös poliittinen suuntautuminen ja yhteiskuntaluokka olivat siihen heikommin yhteydessä. Miehet kuuluivat keskimäärin naisia vahvemmin harrastusyhteisöihinsä. Lisäksi vanhemmat ikäpolvet kokivat kuuluvansa niihin nuorempia selkeästi vahvemmin.

Hyvinvoinnin ja yhteiskuntaluokan yhteys harrastusyhteisöihin kuulumiseen toimi samalla tavalla kuin asuinpaikoissa ja työ- ja koulu-yhteisöissä. Mitä parempi koettu hyvinvointi oli, sitä enemmän koettiin kuulumista. Samoin pahoinvointi heikensi kuulumisen tunnetta. Yhteiskuntaluokka itsessään ei erotellut vastaajia juurikaan, mutta luokkien ulkopuolelle jättyvät kokivat heikompaa kuulumista harrastusyhteisöihin kuin luokkiin kuuluvat, ja erityisesti ylemmän keskiluokan edustajat. Jälleen, yläluokkaiseksi itsensä kokevien pienen määrän takia parempi vertailukohta.

Poliittinen suuntautuminen toimi näihin yhteisöihin samoin kuin seurakuntiin. KD:n ja RKP:n kannattajat kuuluivat selkeästi keskiarvoa vahvemmin, kun taas perussuomalaisten ja Vasemmistoliiton kannattajat selkeästi vähemmän. RKP:n kannattajien pieni määrä teki tästä tuloksesta epävarman. Vaihteluväli likert-asteikolla puolueiden kannattajien kesken oli kuitenkin 0,65, eli erilaiset poliittiset suuntautumiset toimivat selkeästi erottelevana tekijänä näihin yhteisöihin kuulumisessa. Mallin selitysaste jäi kuitenkin pieneksi, joten en tee tämän analyysin perusteella johtopäätöksiä asiasta.

Tulosten perusteella yleistän, että harrastusyhteisöihin kuuluva vastaaja oli kokoomusta tai keskustaa äänestävä, ylempää keskiluokkaa oleva vanhempi mies, joka koki olevansa hyvinvoiva.

Seuraavassa taulukossa esittelen verkkoyhteisöjen MCA-analyysin tulokset ja kommentoin niitä lyhyesti.

Taulukko 7: Verkkoyhteisöihin kuulumisen kokemuksen taustatekijät 2009-2014.

*** = P<0.001 ** = P<0.01 * = P<0.05		VERKKOYHTEISÖT 2009 ja 2014	
		Keski arvo	1,98
		N	Poikkeavuus keskiarvosta
KOULUTUSASTE	Peruskoulu	199	.16
	Ammatti koulu	440	-.06
	Ylioppilas	88	.06
	Opistotason tai muu toisen asteen koulutus	397	.03
	Ammattikorkeakoulu	162	.00
	Yliopisto	253	-.13
	Tohtori tai lisensiaatti	28	-.17
	Jokin Muu	53	.29
Eta / Beta			.13/.09
SUKUPUOLI	Miehet	732	-.09
	Naiset	888	-.08
Eta / Beta			.09/.08 **
ASUINALUEEN TYYPPI	Kaupunki / Taajama	1286	.03
	Maaseutu	334	-.13
Eta / Beta			.10/.06 *
SYNTYNYT	← 1939	69	-.57
	1940 - 1949	348	-.28
	1950 - 1959	311	-.25
	1960 - 1969	286	-.12
	1970 - 1980	24	.19
	1980 →	362	.56
	Eta / Beta		
HYVINVOINTI	Erittäin huono	23	.07
	Huono	126	-.14
	Kohtalainen	659	-.02
	Hyvä	641	.04
	Erittäin hyvä	171	.02
Eta / Beta			.10/.04
YHTEISKUNTALUOKKA	Yläluokka	8	.18
	Ylempi keskiluokka	384	.00
	Alempi keskiluokka	517	.02
	Työväenluokka	497	.04
	Ei mikään luokka	186	-.14
	Jokin muu	28	-.09
Eta / Beta			.04/.05
NETTOTULOT	Kvintiili 1	305	-.07
	Kvintiili 2	337	.02
	Kvintiili 3	340	.08
	Kvintiili 4	336	-.01
	Kvintiili 5	302	-.03
Eta / Beta			.06/.04

POLIITTINEN SUUNTAUTUMINEN	Kokoomus	323	.00
	Keskusta	285	-.02
	Perus-suomalaiset	192	.06
	SDP	299	.02
	Vihreät	237	-.02
	Vasemmisto-liitto	78	.02
	RKP	7	.22
	KD	46	-.25
	Pienpuolueet	153	.02
	Eta / Beta		
R ²			.118

Vastaajat eivät aineiston keruuajana kokeneet kuuluvansa verkkoyhteisöihin. Tulosten perusteella voin sanoa niihin kuulumisen olleen lähinnä ikäpolvikysymys. Vanhimmat ikäpolvet eivät kuuluneet verkkoyhteisöihin lainkaan, ja vasta 1970-luvulla syntyneet ja sitä nuoremmat suhtautuivat niihin myönteisemmin. Vasta 1980 tai sen jälkeen syntyneet kokivat näihin yhteisöihin kuulumisen selkeästi myönteisemmässä valossa. Heidän keskiarvonsa ollessa 2,54. Iän lisäksi löysin heikon yhteyden verkkoyhteisöihin kuulumisen ja asuinpaikan tyyppin välillä. Kaupungissa/taajamissa asuvat kuuluivat niihin 0,16 yksikköä maaseudun asukkaita vahvemmin. Sukupuolella oli tilastollisesti lähes merkitsevä yhteys, mutta sen vaikutus oli mitätön. Stereotyyppinen verkkoyhteisöihin kuuluva on siis nuori kaupungissa asuva henkilö. Verkkoyhteisöihin kuulumista kysyttiin vain 2009 ja 2014 kyselyissä, joten saadut tulokset eivät olleet täysin vertailukelpoisia muihin tahoihin. Täytyy kuitenkin muistaa, että verkkoyhteisöihin kuulumisen on luultavasti yleistynyt vuonna 2019.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa teen yleisemmän tulkintoja saaduista tuloksista ja keskustelen niiden ulottuvuuksista laajemmassa yhteiskuntatieteellisessä kontekstissa. Ensin arvioin käytetyn aineiston, menetelmien ja tulosten reliabiliteettia ja validiteettia. Sitten siirryn keskustelemaan tuloksista tutkimuskysymys kerrallaan. Lopuksi arvioin, miten tutkimus on saavuttanut tavoitteensa, ja annan ehdotuksia jatkotutkimuksen suunnalle ja aihepiirille.

6.1 Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja tutkimusetiikka

Reliabiliteetti ja validiteetti määritellään tavallisesti kahdesta näkökulmasta: ovatko käytetyt menetelmät sekä niistä tehtävä päätelmät valideja ja reliaabeleja.

Aivan ensimmäiseksi totean, että alkuperäiseen, Kulutus ja elämäntapa -kyselysarjaan käytetty MCA -analyysimenetelmä on tämän tutkielman tarkoituksiin validi. Kuten luvussa 4 mainitsin, analyysin suunnitteluvaiheessa päädyin siihen tulokseen, että menetelmän piti pystyä analysoimaan selitettävien muuttujien ja usean samanaikaisen taustamuuttujan yhteisvaikutusta. Samalla tein menetelmään liittyvän valinnan, jossa halusin saada analyysitulokset nimenomaan keskiarvopoikkeamien muodossa. Ajattelin tämän helpottavan analyysia ja selittävien muuttujien vaikutuksien esittämistä. MCA-menetelmä sopi tutkimuksen tarkoituksiin näiltä osin hyvin.

Reliaabeli tutkimus on toistettavissa, se tarkoittaa toisin sanoen sen kykyä antaa tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2016. 231-233). Lisäksi kvantitatiivisen tutkimuksen reliaabeliutta voidaan vahvistaa käyttämällä tarpeeksi suurta ja edustavaa otantaa sekä huolellista ja virheetöntä tulosten käsittelyä. Tutkimuskysymysten on oltava selkeästi rajattuja, ja tulosten objektiivisia ja hyvin analysoituja (Heikkilä 2014. 12-14.) Tutkimuskysymykset olivat mielestäni kyllin selkeästi rajattuja, joskin aihepiiriltään varsin abstrakteja. Ylitin tämän haasteen johdonmukaisella, tarkalla ja konkreettisella aihepiirin ja käytettyjen käsitteiden avaamisella luvuissa 2 ja 3. Myös Kulutus ja elämäntapa -tutkimuksen aineisto oli saavuttanut kuulumisen ulottuvuuden hyvin ja ymmärrettävästi. Katson aineiston olevan hyvin suunniteltu, otokseltaan edustava ja riittävän suuri tämän tutkimuksen tarkoitukseen.

Rakensin tutkimuksen analyysivaiheessa useita selittävien muuttujien malleja. Elaboroin mallia ottamalla pois selittäviä muuttujia, jotka ilmenivät selitysvoimaltaan vaillinaisiksi tai rajasivat otosta liikaa. Eri vaihtoehtoja punnitessani huomasin, että mallit toimivat variantista riippumatta tarkoitettulla tavalla, ja antoivat johdonmukaisesti samankaltaisia tuloksia. Tämä ilmiö puhuu käytettävän menetelmän reliaabeliuden puolesta.

Validiudella tarkoitetaan tutkimusmenetelmän ja mittarien pätevyyttä mitata tutkittavaa asiaa (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2016. 231-233). Luvussa 6.1 esittämieni huomioiden lisäksi tahdon arvioida käytettyjen selittävien muuttujien operationalisointia ja niiden validiutta käyttökelpoisten ja oikeiden tulosten antajina. Selitettävät muuttujat valittiin kuvastamaan käytettyä taustateoriaa, erityisesti Raymondin ja kollegoiden kuulumisen kontekstuaalista käsitelmää (ks. kuva 2). Tutkimuksen hypoteesina oli, että kuulumisen vahvuutta voidaan mitata ja selittää vastaajien henkilökohtaisen, ympäristön ja siinä toimivien yhteisöjen kontekstiin liittyvien ominaisuuksien pohjalta. Tulini siihen tulokseen, että käytetty malli oli hypoteesin mukainen, ja analyysivaiheen aikana elaboroin sen antamaan valideja tuloksia tämän tutkimuksen tarpeisiin selitysvoimaisimman mallin löytymiseksi.

Tulosten validiteetin arvioinnissa on asiallista nostaa itse aineistosta esiin muutama seikka. Ensinnäkin aineistossa käytetään termejä, joille ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä ja kaiken kattavaa määritelmää. Tämän työn keskeisin termi, *kuuluminen*, on abstrakti käsite, jotka on mahdollista ymmärtää tutkijoiden ja tieteenalojen välillä eri tavoin. Tämän vuoksi on kyseenalaista, voinko tehdä aineistoanalyysin pohjalta täysin yleispäteviä päätelmiä. Tämä ei ole yhteiskuntatieteissä epätavallista. Käytettävien termien yhteismitallisuus havaintoyksikköjen välillä ei siis ole absoluuttisen varmaa, ja siksi niiden pohjalta saatavissa tuloksissa on kyselyaineistoihin perustuvilla tutkimuksilla luontaista epävarmuutta. Ihmisten asenteiden mittaaminen tuottaa mielestäni likiarvoja, ei tosiasioita. On aivan toinen asia, mitä ihmisten asenteista voi tulkita. Siihen mennään luvussa 6.3.

Toiseksi, aineisto on kyselytutkimus, jossa ihmiset saivat käytännössä itse määritellä sen, miten ymmärtävät siinä käytetyt termit. On täysin mahdollista, että osa vastaajista ymmärsi yhteisöihin liittyvät termit keskenään eri tavoin. Tämä tarkoittaa sitä, että aineiston havaintoyksiköt, eli yksittäiset vastaukset, eivät välttämättä ole täysin yhteismitallisia. Yksi vastaaja piti omaa katuaan naapurustona, toiselle se oli oman kerrostalon asuinyhteisö.

Toinen, aineistossa todennäköisesti vähemmän vaikuttava tekijä oli se, että kysely oli vapaaehtoinen, ja myös kyselylomakkeen vastaanottaneet saivat lopulta päättää, lähettävätkö he vastauksensa takaisin tutkimukseen vai eivät. Ei ole poissuljettua, että oli

olemassa tietyn profiilin omaava kansanos, joka osallistui tutkimukseen todennäköisemmin kuin tämän profiilin ulkopuoliset. Tällä voi olla kielteisiä vaikutuksia otannan edustavuuteen, ja sen kautta aineistosta saatujen tulosten todenperäisyyteen. Voidaan kuitenkin kysyä, onko kyseessä esimerkiksi ilmaus suomalaisten ääripäitä välttelevästä vastauskulttuurista

Samankaltainen ilmiö liittyy siihen, että aineisto on strukturoitu. Vastaajilla ei ollut mahdollisuutta vastata valmiiksi annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta. On mahdollista, että monelle vastanneille esimerkiksi perhe ja ystävät olivat tärkeimpiä yhteisöjä kuulumisen näkökulmasta. Lisäksi on huomioitava, että saamistani tuloksista ei voida suoraan päätellä, millainen suomalaisten kuulumisen tila oli vuonna 2019. Totean kuitenkin että käytetty aineisto sopii tähän tutkimukseen ja sen tavoitteisiin mielestäni riittävän hyvin, vaikka sen käytössä on edellä mainittuja heikkouksia.

Monien käyttämieni yhteisöjen välillä saattoi olla valtavasti vaihtelua koon, sosiaalisten ja taloudellisten rakenteiden sekä sijainnin keskeisyyden näkökulmista. Esimerkiksi seurakuntia ei eroteltu uskontokunnan mukaan, eikä aineistosta käynyt ilmi, olivatko vastaajat jonkin seurakunnan jäseniä vai eivät.

Kiinnitin huomiota myös tutkielman tutkimuseettiseen puoleen. Tutkimusetiikan kolme tärkeintä osa-aluetta on tutkimuskysymyksen eettisyys, tutkimuskohteiden kohtelu ja epärehellisyyden välttäminen kaikissa tutkimuksen vaiheissa. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2016, 23-27). Tutkimuskysymykset olivat eettisiä, sillä ne liittyivät yhteiskunnallisesti merkittävään aihepiiriin, ihmisten yhteisöllisyyden muotojen muutoksiin. Lisäksi mainitsen, että olen pyrkinyt kaikissa tutkimuksen osissa olemaan kriittinen niin tutkimuskysymyksiä muotoillessaan, menetelmiä valitessaan että tuloksia tulkitessaan. Pyrin välttämään liian pitkälle vietyjä johtopäätöksiä, mutta keskustelen silti, mitä saamani tulokset saattavat tarkoittaa, ja millaisia ilmiöitä niiden takana voi olla.

Päällimmäinen eettinen seikka tässä tutkielmassa oli edellisen kappaleen toinen kohta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, oliko tutkielmassa käytettävään aineistoon vastanneiden yksilönsuoja turvattu. Tutkielmassa käyttämäni aineisto oli nimettömässä muodossa, ja

siksi vastaajia ei voi jäljittää. Lisäksi vastaajien kotikuntaa ei kysytty, mikä vaikeuttaa jäljittämistä edelleen. Tallensin tutkielmassa käyttämäni tiedostot henkilökohtaiselle tietokoneelleni salasanalla turvattuna, ja poistin aineiston tutkielman palautuksen jälkeen.

6.2 Kuulumisen tila ja kehitys Suomessa 1999-2014

Tässä luvussa keskustelen enemmän tutkimuskysymysten 1 ja 2 tuloksista, avarran niistä luvuissa 5.1 ja 5.2 aloitettuja aiheita, pohtien millaisia päätelmiä ja tulkintoja tuloksista voin tehdä. Lukijan kannattaa palauttaa mieleen kuvat 1 ja 2, sillä viitataan niihin tässä luvussa usein, ja tulokset ovat parhaiten näkyvillä niissä. Luvun lopussa vertailen myös tutkimukseni tuloksia aiempaan tutkimukseen.

Kuten luvun 5.1 ja 5.2 tuloksista voi nähdä, vastaajilla ei ollut paikallistason asuinpaikkoihin kuulumiseen yhteistä näkemystä. He jakautuivat kolmeen yhtä suureen kielteisesti, välinpitämättömästi ja myönteisesti suhtautuvien joukkoon. Lisäksi kaikkien kolmen tason keskiarvon piirsivät saman kuvion, nousten välillä 1999-2004, mutta aloittaen hitaan mutta selkeän laskun vuoden 2004 jälkeen. Mikä sai tämän muutoksen aikaan? Tutkimukset suomalaisesta asenneilmapiiristä tuottivat aiheesta samantyyppistä lisätietoa aineiston keruuajana ja sen jälleen muun muassa näin:

Kulutus ja elämäntapa -tutkimuksen tekijät tekivät 1999-2014 kyselyjen vastauksia vertailemalla havainnon suomalaisten arvojen koventumisesta monella tapaa (Koivula ym. 2015, 22-24). Yhteiskunnallisten muutosten tuoma muutos näkyi alan tutkimuksessa samalla ajanjaksolla. Esimerkiksi vuoden 2012 kuntakyselyssä selvitettiin, millaisessa kunnassa suomalaiset haluavat asua. Arvojen koventuminen oli näkyvissä tässäkin tutkimuksessa, tosin se keskittyi lähinnä turvallisuuteen ja suvaitsevaisuuteen liittyviin kysymyksiin. (Aamulehti 2012.)

Sihvola kyseenalaisti kuntien roolin identiteetin lähteenä, ja esitti, että kunnat eivät nykyaikana enää tarvitse vahvaa identiteettiä. Hän näki kunnat sen sijaan lähinnä palveluntarjoajina (Sihvola 2000, 10-11.) Hänen ajatuksensa liittyivät Backlundin ja

Williamsin (Backlund ja Williams 2003, 321) jaotteluun paikkariippuvaisuuden ja paikkaan kiintymisen kahtiajaosta. Sihvolan kunnat vastaisivat tässä mielessä nimenomaan paikkariippuvaisuuden, ei paikkaan kiintymisen tarpeeseen.

Vastaajat kuuluivat vahvimmin suomalaiseen yhteiskuntaan sekä työ- ja kouluyhteisöihinsä. Nämä olivat ainoat tutkittavat yhteisöt, joihin suurin osa vastanneista kuului selkeän myönteisesti. Lähes puolet kuuluivat työ- ja kouluyhteisöihin vähintään ”jonkin verran” (4), suomalaisen yhteiskunnan kohdalla luku oli yli 60%. Nämä tulokset ovat samankaltaisia mm. Kunnallisalan kehittämissäätiön (2016) tutkimuksen tulosten kanssa, missä Suomi ilmeni vastaajille tärkeimpänä samaistumisen kohteena. Mielenkiintoista oli, että näihinkin yhteisöihin kuuluminen kääntyi selkeään laskuun 2009-2014 välillä. Muutoksen syistä en voi analyysin pohjalta tehdä johtopäätöksiä, mutta ne voidaan hypoteettisesti yhdistää edellä mainittuihin esimerkkeihin suomalaisten arvojen koventumisesta.

Olemassa on myös vaihtoehtoinen, limittäinen selitys. Suomi on väestöltään varsin homogeeninen kansallisvaltio, jossa kansallisella identiteetillä oli tulosten mukaan vahva rooli verrattuna paikallisiin identiteetteihin. Suomalaisten elämänpolkuja yhdistää käytännössä vähintäänkin peruskoulun -, mutta usein muidenkin koulujen yhteisöt. Kulutus ja elämäntapa -tutkimuksen tekoaikana suomalaisista lähes 70% opiskeli peruskoulun jälkeen (Tilastokeskus 2013a). Siksi voin perustellusti väittää kouluyhteisöjen olleen tuolloinkin tärkeä osa suomalaisten elämää. Samana vuonna Suomen työllisyysaste oli 15-64 -vuotiaiden keskuudessa 68,5%, joten myös työyhteisöt olivat siis arkipäivää suurimmalle osalle väestöstä (Tilastokeskus 2013b). Nämä tosiasiat selittävät osittain vastaajien vahvan kuulumisen näihin yhteisöihin, muttei vielä sitä, miksi ne ovat viime vuosina menettäneet suosiotaan.

Sosiologisten teorioiden piirissä tutkimuksen tulokset käyvät yksiin Zygmunt Baumanin ajatuksiin modernista yhteisöllisyydestä ja identiteeteistä (Bauman 2000. 199-201). Baumanin ”naulakkoyhteisöt” liittyvät ilmiöön, jossa ihmiset valitsevat itseään kulloinkin miellyttävän yhteisön pitkäaikaisen jäsenyyden ja sitoutumisen sijaan. Verkkoyhteisöt ja matalan kynnyksen harrastusyhteisöt ovat hyviä esimerkkejä nykyaikaisista yhteisöistä,

joihin on helppo liittyä ja erota. Vaikka näiden yhteisöjen toiminta on aktiivista ja monipuolista, niihin ei tarvitse sitoutua tunteellisella tasolla. Toisaalta verkkoyhteisöjen suosion kasvu voi hyvinkin tarkoittaa sitä, että liittymisen ja eroamisen helppouden lisäksi ne ovat myös sosiaalisesti ja tunteellisesti mielekkäitä. Toisaalta myös ”perinteisten” harrastusmahdollisuuksien valikoiman kasvaminen on voinut ruokkia ihmisiä kokeilemaan jatkuvasti uutta sen sijaan, että sitoutuisivat vahvemmin rajoitettuun määrään harrastusyhteisöjä. Tätä tulkintaa tukee tuloksissa harrastusyhteisöihin kuulumisen jatkuva heikentyminen. Lisäksi tietotekniikan nopea kehittyminen ja yleistyminen vuosien 1999-2014 välillä oli varmasti yhteydessä verkkoyhteisöjen kasvavaan suosioon. Tämäkin näkyi tutkimuksen tuloksissa.

Seurakuntiin kuulumisen kokemus ja varsinkin sen kehitys olivat 1. ja 2. tutkimuskysymyksen selkeimmillä näkyvillä oleva ilmiö. Vastaajat eivät kokeneet kuuluvansa seurakuntiin. Yhteensä kielteisesti suhtautuvia oli yli puolet vastanneista. Seurakuntiin kuulumisen laski tasaisesti kaikkina koko tarkasteluajanjakson ajan. Kulutus ja elämäntapa 2019 kerätään pian. Onkin mielenkiintoista nähdä, onko myös kuulumisen heikkeneminen jatkunut esimerkiksi Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon jäsenmäärän vähentyessä entisestään. Tämän tutkimuksen tulosten pohjalta arvioin, että seurakuntiin kuulumisen heikkeneminen tulevaisuudessakin on erittäin todennäköistä.

Vastaajat kokivat kuuluvansa harrastusyhteisöihinsä samantyyppisellä jakaumalla kuin esimerkiksi paikallistason asuinyhteisöihinsä. Vastaajat jakautuivat kolmanneksiin sen perusteella, kokivatko he kuuluvansa niihin vai eivät, välinpitämättömien muodostaessa kolmannen ryhmän. Näissä yhteisöissä oli nähtävissä sama ilmiö kuin lähes kaikissa tutkituissa yhteisöissä; kuulumisen kokemuksen vahvuus alkoi hitaasti heiketä. Nähtäväksi jää, onko tämä suunta säilynyt samana vuoden 2018 kyselyssä.

Ainoat yhteisöt joihin kuulumisen vahvistui aineiston keruuaikana olivat EU ja verkkoyhteisöt. EU:iin kuulumisessa suurin harppaus tapahtui vuosien 1999-2004 välillä. Tämä on ymmärrettävää, sillä vuonna 1999 EU-Suomi oli vielä varsin tuore asia, eikä EU:lla ollut vielä aikaa vakiintua yhteisönä ja vastaajien identiteetin osana. Vuonna 2014 vastaajista alle viidennes koki kuuluvansa unionin muodostamaan yhteisöön. Kuten

luvussa 5.2 mainitsin, suurin osa kuulumisen kokemuksen muutoksesta tapahtui niin, että kielteisesti suhtautuneet pehmensivät suhtautumistaan välinpitämättömään suuntaan, myönteisesti suhtautuvien osuuden pysyessä lähes samana. Tämä muutos oli erityisen radikaali verkkoyhteisöjen kohdalla, joihin kuulumiseen liittyvät asenteet pehmentyivät vuosien 2009-2014 välissä merkittävästi (ks. liite 17). Vaikka EU:iin kuulumisen vahvistui tarkastelemallani ajanjaksolla, tämän tutkimuksen tuloksissa voin nähdä viitteitä lähinnä EU:n arkipäiväistymisestä vuosituhaten vaihteesta vuoteen 2014.

Verkkoyhteisöt olivat mielenkiintoinen yhteisö niiden monimuotoisuuden ja uutuuden takia. Kulutus ja elämäntapa -kyselyyn ne tulivat mukaan vasta vuonna 2009, joten niistä saatavat tulokset olivat muita epävarmempia. Oli kuitenkin selvää, että suomalaiset eivät tarkasteltavan ajanjakson aikana vielä ottaneet verkkoyhteisöjä omakseen. Tämä saattaa muuttua lähiaikoina, jos nämä yhteisöt yleistyvät ja siirtyvät valtavirtaan. Tästä on viitteitä vuosien 2009 ja 2014 kuulumisen vastausjakauksia vertailtaessa (ks. liite 17). Esimerkiksi vuoden 2009 vastaajista yli puolet eivät kokeneet kuuluvansa verkkoyhteisöihin lainkaan, viiden vuoden jälkeen heidän osuutensa oli romahtanut 38%:iin. Samanaikaisesti välinpitämättömien osuus oli kasvanut, myönteisesti suhtautuvien osuuden pysyessä samana. Vaikka näiden yhteisöjen ydinjäsenet eivät vielä muodostaneet lukumäärällisesti suurta joukkoa, heidän joukkonsa saattaa tulevaisuudessa kasvaa. En toisaalta voinut tehdä suoraa johtopäätöstä siitä, että kuulumisen kokemus johtaisi suoraan erilaisten yhteisöjen jäsenmäärän kasvuun. Verkkoyhteisöjen kehityskäyrän suunta oli kuitenkin viite siitä, että näin saattaa olla tapahtumassa. Vastausjakauksien muutokset antoivat tosin ymmärtää, että käynnissä oli samanlainen trendi kuin EU:n kohdalla; verkkoyhteisöt olivat arkipäiväistymässä, mutta eivät vielä 2014 olleet lyöneet itseään läpi suuren yleisön yhteisönä.

Voin tehdä seuraavia yhteenvetoja: Suomalaisten kuulumisen kokemus muuttuu ajassa. Tämä ajatus on yhteneväinen luvussa kaksi esittelemiini Forsnäsän tutkimukseen (1998) identiteetistä, joka vaatii ajan ja tilan tullakseen jaetuksi. Tuloksista voin vetää johtopäätöksen, että suomalaisten kuulumisen omiin kuntiinsa, kaupunginosiinsa, naapurustoihinsa oli hitaasti heikentymässä. Sama trendi toistui myös suomalaisen yhteiskunnan, työ- ja kouluyhteisöjen ja harrastusyhteisöjen kohdalla. Suomalainen

yhteiskunta oli yhä tärkeä yhteisö suurimmalle osalle vastaajista. Samaa voi sanoa työ- ja koulu yhteisöistä. Seurakunnat olivat menettämässä rooliaan koko kansaa kokoavana yhteisönä, mutta verkkoyhteisöt olivat vahvasti nouseva yhteisötyyppi. EU:iin kuulumisen on lievässä kasvussa, mutta eurooppalainen identiteetti ei ollut Suomessa erityisen tavanomaista.

Saadut tulokset suomalaisten kuulumisen kokemuksesta vertautuivat osittain samankaltaisiksi, kuin aihepiirin aikaisempi tutkimus. Esimerkiksi Pitkäsén ja Westisen tutkimuksen (2018) tulokset olivat tietyiltä osin samankaltaisia omieni kanssa. Molemmissa tutkimuksissa paikalliset, kansalliset sekä kansainväliset yhteisöt ovat läsnä suomalaisten identiteettien lähteenä. Erona tässä asiassa oli se, että omassa tutkimuksessani kuntien rooli tärkeänä kuulumista tuottavana yhteisönä ei ollut yhtä yksiselitteinen kuin Pitkäsén ja Westisen tutkimuksessa, sillä tuloksissani oli näkyvissä selkeä joukko vastanneita, jotka eivät kokeneet kuuluvansa kuntiin. Lisäksi esimerkiksi maaseudulla asuminen ja vahvemman kuulumisen kokemuksen välillä oleva yhteys oli läsnä molemmissa tutkimuksissa.

Näissä tutkimuksissa oli kaksi ominaisuutta, jotka saivat ne mielestäni täydentämään toisiaan. Pitkäsén ja Westisen tutkimuksessa tutkittiin suomalaista paikallisuutta ja paikallisia ”murre- ja heimoeroja” tarkemmin ja syvällisemmin kuin omassani. Paikallisuuden näkökulma kärsi tutkimuksessani, sillä vastaajien asuinkunnat puuttuivat tutkimusaineistoni tiedoista. Toisaalta omassa tutkimuksessani selitettiin kuulumisen kokemuksen takana piileviä selittäviä tekijöitä Pitkäsén ja Westisen tutkimusta syvemmin.

Oinosen, Blomin ja Melinin tutkimus (2005) ajoittuu tutkimukseni aineiston kannalta samaan ajanjaksoon, joten voin kommentoida sen tuloksia tässä lyhyesti. Heidän tutkimuksensa keskeisiä tuloksia oli se, miten suomalainen yhteiskunta muodostaa jaetun kansallisen identiteetin, joka jaetaan erivahvaisina. Tämä identiteetti ei ollut ihmisten identiteeteistä vahvin, mutta silti olemassa oleva ja laajalle levinnyt. Omat tulokseni vahvistavat tätä käsitystä, sillä vastaajat kuuluivat vahvimmin juuri suomalaiseen yhteiskuntaan, ja siihen koki kuuluvansa selvästi suurin osa vastaajista. Kuten edellisen kappaleen esimerkissä, oma tutkimukseni antoi lisätietoa myös siitä, millaiset taustatekijät

vaikuttivat suomalaiseen yhteiskuntaan kuulumiseen. Lisäksi sen tulokset antoivat ilmi, että pieni, muttei mitätön osa vastaajista ei kokenut kuuluvansa siihen.

Seuraavassa luvussa käsittelemme kolmatta tutkimuskysymystä, eli sitä, millainen yhteys tutkimukseen valituilla taustamuuttujilla ja kuulumisen kokemuksella oli. Voinko mahdollisten yhteyksien luonteella selittää kuulumisen kokemusta? Toisin sanoen, onko olemassa henkilökohtaisia ominaisuuksia, jotka selittävät kuulumisen kokemusta ja sen vaihtelua?

6.3 Mikä selittää kuulumista?

Peruskoulun jälkeinen koulutus oli yhteydessä naapurustoon ja kaupunginosaan/kylään kuulumiseen. Korkeampi koulutus ennusti vähäisempää kuulumista. Kuntaa isommissa yhteisöissä yhteys hävisi. Koulutustaso oli yhteydessä myös harrastusyhteisöihin kuulumiseen. Myönteisimmin harrastuspiireihin suhtautuivat amk- ja opistotason sekä jokin muu, mikä -kategorian opiskelijat, erityisesti korkeakoulutettujen suhtautuessa niihin lievästi kielteisesti. Harrastusyhteisöihin liittyvät tulokset jäivät kuitenkin epäselviksi.

Koulutustasoon liittyvistä tuloksista voin tehdä kolme johtopäätöstä. Ensiksi, koulutustaustalla oli selkeä merkitys paikallisiin asuinyhteisöihin kuulumisen vahvuuteen. Toiseksi, vastaajat kokivat kuuluvansa kuntiinsa, suomalaiseen yhteiskuntaan ja EU:iin koulustaustasta riippumatta, sillä koulutustaustan yhteys kuulumisen kokemukseen hävisi niiden kohdalla. Samasta syystä koulutustausta ei ollut yhteydessä työ- ja koulu-yhteisöihin, seurakuntiin ja verkkoyhteisöihin kuulumiseen. Kolmanneksi, korkeampi koulutus vähensi kuulumisen kokemusta paikallistason asuinyhteisöihin. Erityisesti korkeakoulutus ennusti heikompaa kuulumista niihin.

Iän yhteys kuulumisen kokemukseen säilyi kaikilla asuinpaikkojen tasoilla. Lisäksi ikä oli yhteydessä seurakuntiin, harrastusyhteisöihin ja verkkoyhteisöihin kuulumiseen. Ikä vaikutti johdonmukaisesti kaikkiin näihin yhteisöihin samalla tavalla; Mitä vanhempi vastaaja, sitä enemmän tämä yhteisöihinsä kuului. Tämä ilmiö oli huomionarvoinen, sillä

kuten luvussa 5.2 huomattiin, että lähes kaikkien yhteisöihin (verkkoyhteisöjä ja EU:a lukuunottamatta) kuulumisen vahvuus alkoi heikentymään noin vuonna 2009. Tästä päätän, että nuorempien ja vanhempien ikäpolvien välillä oli asenne-ero, jossa nuoremmat kokivat kuuluvansa yhteisöihinsä keskimäärin vanhempia heikommin. Se, että kielteisemmän asenteen omaksuneiden osuus väestöstä kasvaa luonnollisen sukupolvenvaihdon kautta, tukee tätä tulkintaa

Ainoa yhteisö, johon iällä ei ollut yhteyttä, oli työ- ja koulu-yhteisöt. Kuten luvussa 5.3.2 mainitsin, vanhimpien ikäpolvien jäädessä analyysin ulkopuolelle alunperin vahva yhteys hävisi. Tästä voidaan päätellä ilmiselvästi, että eläkeikäiset eivät kokeneet kuuluvansa näihin yhteisöihin. Toisaalta yhdistämällä luvun 5.1 tulokset tähän huomioon päätän, että työ- ja kouluikäiset ihmiset kokivat kuuluvansa näihin yhteisöihin iästä riippumatta. Samalla yhteys oli päinvastainen verkkoyhteisöihin kuulumiseen. Tämä viittasi siihen, että verkkoyhteisöt olivat tosiaan nuorten ikäpolvien suosiossa, eivätkä vanhemmat vastaajat kokeneet kuuluvansa niihin.

Asuinpaikalla oli suuri merkitys kuulumisen kokemukselle useissa yhteisöissä. Sillä oli yhteys naapuruston, - kaupunginosa/kylän -, seurakunnan - ja harrastuspiirien yhteisöihin. Maaseudulla asuminen kasvatti kuulumisen tunnetta näihin yhteisöihin kaupungissa ja taajamissa asuviin verrattuna. Kaupungin/kunnan sekä suomalaisen yhteiskunnan tasossa yhteys hävisi, eikä yhteyttä ollut työ- ja koulu-yhteisöissä. Verkkoyhteisöissä yhteys oli heikompi, mutta ilmiö oli siellä mielenkiintoisesti päinvastainen. Ne olivat tulosten mukaan kaupungissa eläville tärkeämpiä. Tuloksista voin tehdä johtopäätöksen, että maaseudulla paikallisuus ja omiin yhteisöihin kuuluminen on tärkeämmässä asemassa kaupunkilaisiin verraten. Toisaalta asuinpaikan tyyppillä ei ole merkitystä suomalaisen yhteiskuntaan kuulumisen kokemuksen vahvuuteen.

Sukupuolella oli johdonmukainen, joskin pieni merkitys kuulumisen kokemuksen voimakkuudelle useissa yhteisöissä. Analyysin tuloksista kävi ilmi, että naiset kokivat kuuluvansa yhteisöihin miehiä lievästi myönteisemmin. Ainoa poikkeus oli harrastusyhteisöt, joihin kuulumiseen miehet suhtautuivat lievästi myönteisemmin. Seurakuntaan ja harrastusyhteisöihin kuulumisessa sukupuolten välillä oli jo

huomattavampi ero.

Koetulla yhteiskuntaluokalla oli selkeitä yhteyksiä kaupunkiin/kuntaan, suomalaiseen yhteiskuntaan, EU:iin, työ- ja kouluyhteisöihin, seurakuntiin ja harrastusyhteisöihin kuulumiseen. Asuinpaikoista vahvimmat yhteydet olivat suomalaiseen yhteiskuntaan ja EU:iin kuulumisessa, joihin korkeammat luokat kokivat kuuluvansa matalampia selkeästi vahvemmin. Tästä voin tehdä johtopäätöksen, että korkeampi yhteiskuntaluokka ennustaa lievästi vahvempaa kuulumista asuinyhteisöihin. Erityisesti erot EU:iin kuulumiseen saattoivat johtua yläluokkaiseksi itsensä kokevien kansainvälisemmästä yhteiskunnallisesta orientaatiosta. Yläluokkaiseksi itsensä kokevia vastaajia oli kuitenkin lukumäärällisesti hyvin vähän, joten tilastollisesti parempi vertailukohta työväenluokan kanssa oli mielestäni ylempi keskiluokka. Tällöin erot jäävät samankaltaisiksi, mutta vähemmän selväpiirteisiksi.

Vastaajat, jotka eivät kokeneet kuuluvansa mihinkään yhteiskuntaluokkaan, kokivat poikkeuksetta kaikkiin mainittuihin yhteisöihin vähemmän kuulumista kuin johonkin luokkaan kuuluvat. Tästä havainnosta voin tehdä mielenkiintoisen johtopäätöksen. Vastaajat, jotka eivät identifioitu yhteiskuntaan minkäänlaisen yhteiskuntaluokan kautta, kokivat vähempää kuulumista yhteisöihinsäkin. Jää kuitenkin jatkotutkimuksen selvitettäväksi, onko luokkayhteisöihin kuulumattomuudella ja kuulumisen kokemuksen heikkoudella syvällisempää yhteyttä.

Eräs mielenkiintoisin kuulumiseen liittyvä ominaisuus oli kuulumisen poliittinen ulottuvuus. Aineistossa asia muotoiltiin: ”Minkä puolueen koet itsellesi tärkeimmäksi?” Poliittinen suuntautumisen oli selkeästi yhteydessä kaikkiin asuinpaikkoihin kuulumisen kokemukseen. Lisäksi se oli yhteydessä työ- ja kouluyhteisöihin, seurakuntaan ja harrastusyhteisöihin kuulumiseen. Erityisesti seurakuntaan kuulumisen oli vahvasti yhteydessä tiettyihin poliittisiin suuntauksiin.

Mielenkiintoista tuloksissa oli lisäksi se, miten tietyt poliittiset suuntautumisot edelsivät tietynlaista kuulumista varsinkin johdonmukaisesti. Perussuomalaiset, Vasemmistoliiton ja pienpuolueiden kannattajat kokivat kuuluvansa kaikkiin kysytyihin yhteisöihin

heikommin. Keskustalle erityisesti paikallistason asuinpaikkoihin kuuluminen oli keskiarvoa vahvempaa. Asuinpaikoissa oli tässä suhteessa vain pieniä eroja. On kuitenkin havaittavissa, että SDP, Keskusta, RKP ja Kristillisdemokraatit olivat aina keskiarvon yläpuolella, kun taas Kokoomus, Vihreät, Perussuomalaiset ja Vasemmistoliitto olivat sen alapuolella. EU:iin kuulumisessa oli nähtävissä mm. Kokoomuksen ja RKP:n myönteinen, sekä Perussuomalaisten ja Vasemmistoliiton kielteinen näkemys.

Seurakunnan kohdalla poliittisen suuntautumisen yhteys oli helposti selitettävissä: kristillisdemokraatit muodostivat kaikista muista puolueista eroavan ryhmän ja suhtautuivat seurakuntaan selkeästi keskiarvoa myönteisemmin. Kaikki muut puolueet suhtautuivat seurakuntaan kuulumiseen selkeän kielteisesti. Ainoastaan RPK:n ja Keskustan kannat kuuluvat keskiarvoa vahvemmin, muiden puolueiden ollessa selkeästi kielteisiä. Harrastusyhteisöihin kuulumisen vahvuudessa toistuivat osittain samat teemat. Perussuomalaiset, vasemmistoliiton ja pienpuolueiden kannattajat kokivat kuuluvansa niihin heikommin. Keskusta, RPK, KD ja Kokoomus kuuluivat niihin vahvemmin.

Näiden havaintojen avulla oli vaikea tehdä tyhjentäviä johtopäätöksiä kuulumisen tunteen poliittisista ulottuvuuksista. Jakolinjat eivät täysin myötäilleet perinteisiä oikeisto-vasemmisto tai konservatiivit-liberaalit -jakoja. Esimerkiksi SDP oli moneen yhteisöön kuulumisessa keskiarvoa lähellä, Vasemmistoliiton kannattajien kokiessa niihin aina heikompa kuuluvuutta.

Eri yhteisöihin kuuluminen oli kuitenkin selkeästi poliittisesti latautunut ilmiö. Esimerkiksi Keskustan kannattajat kuuluvat Kokoomuksen kannattajia vahvemmin omiin paikallistason yhteisöihinsä, kun taas Kokoomuksen kannattajat kuuluvat keskiarvoa vahvemmin EU:iin. Toinen selkeä havainto oli edellämainittu kristillisdemokraattien kaikkia muita ryhmiä merkittävästi vahvempi kuuluminen seurakuntaan. Toisaalta mielenkiintoinen havainto oli Vihreiden, Vasemmistoliiton ja Perussuomalaisten kannattajien keskiarvoista heikompi kuuluminen kautta linjan. Lisäksi pienpuolueita kannattavat kuuluvat kaikkiin yhteisöihin heikommin.

Hyvinvointi oli yhteydessä EU:ta ja verkkoyhteisöjä lukuunottamatta kaikkiin tutkittuihin

tahoihin. Erityisen vahvana tämä yhteys näkyi omaan välittömään ympäristöön (oma kaupunginosa/kylä ja naapurusto), suomalaisen yhteiskuntaan, työ- ja kouluyhteisöihin ja harrastusyhteisöihin kuulumisessa. Tästä voin tehdä tutkielman taustateorian nojaten johtopäätöksen, että yleinen pahoinvointi elämässä sai ihmiset kuulumaan heikommin omiin asuinpaikkoihinsa ja yhteisöihinsä.

Kuten luvussa 5.3 totesin, pahoinvointi oli selkeimmin yhteydessä suomalaiseen yhteiskuntaan ja työ- ja kouluyhteisöihin kuulumisen heikkouteen. Tästä tuloksesta voin tulkita, että vastaajat, jotka arvioivat oman elämäntilanteensa epätyytyttäväksi, kokivat keskimäärin myös vähemmän kuuluvuutta ympäröivään yhteiskuntaan ja sen rakenteisiin. Tämä tulkinta toimii kuitenkin vain hypoteesina ja ennakkotapauksena mahdolliselle jatkotutkimukselle, sillä yhden kysymyksen perusteella en voi sanoa vielä mitään tieteellisesti perustavanlaatuisia. Saamani tulos oli kuitenkin kiinnostavissa laajempaan syrjäytymistä ja sen sosiaalisia prosesseja käsittelevään keskusteluun.

Nettotulot olivat yhteydessä kuulumisen kokemukseen, mutta eivät muodostaneet selkeää kuvaa. Tulokset jäivät epäselviksi, enkä tehnyt niistä johtopäätöksiä. Epäselvyys saattoi liittyä tämän muuttujan vaillinaiseen operationalisointiin.

6.4 Tutkimuksen tavoitteiden saavuttaminen ja ehdotukset lisätutkimukselle

Tutkimuksen hypoteesi liittyi vahvasti kolmanteen tutkimuskysymykseen. Sen hypoteesina oli, että ihmisten henkilökohtaisilla ja elämäntilanteeseen liittyvillä ominaisuuksilla on yhteys kuulumisen kokemukseen ja sen vaihteluihin. Hypoteesin takana oli tavoite pystyä määrällisin menetelmin selittämään kuulumista ja sen vaihteluita.

Tutkimuskysymysten 1 ja 2 tavoitteina oli yksinkertaisesti selvittää kuulumisen tilaa ja ajallista kehitystä valittuihin yhteisöihin. Pääsin tähän tavoitteeseen mielestäni hyvin. Tutkimuksessa tuotin katsauksen suomalaisten yhteisöidentiteettien rakennuspalasiin, ja selvitin mihin suuntaan kuulumisen kokemus oli 1999-2014 muuttunut. Tulokset voidaan liittää ennakkoselvityksenä aiheesta kiinnostuneiden jatkotutkimuksiin, ja ne ovat siten

tieteellisesti hyödyllisiä.

Saavutin kolmannen, tutkimuksen pääasiallisen tutkimuskysymyksen tavoitteet osittain. Yhteys ihmisten taustojen ja kuulumisen välillä todella löytyi, ja sain tuloksista viitteitä siihen, mitkä ominaisuudet olivat vahvimpina muokkaamassa ihmisten kuulumista. Erityisen mielenkiintoisia olivat löydökset kuulumisen vahvuuden poliittisesta ja hyvinvointiin liittyvistä ulottuvuuksista. Poliittinen suuntautuminen ja varsinkin ihmisen pahoinvointi olivat vahvassa yhteydessä useisiin yhteisöihin kuulumiseen. Samalla huomasin useita tärkeitä ominaisuuksia, jotka toimivat päinvastoin. Esimerkiksi sukupuolella ei ollut suurta merkitystä kuulumisen vahvuuteen, vaikka naisilla se olikin hieman vahvempi.

Pahoinvoinnin yhteys heikkoon kuulumisen kokemukseen liittyi mielestäni vahvasti nykyaikaiseen keskusteluun suomalaisten syrjäytymisestä. Yhteisöihin kuulumattomuuden kokemus oli saatujen tulosten perusteella selkeä pahoinvoinnin lähde, mutta voi olla, että pahoinvointi myös esti ihmistä kiintymästä ja osallistumasta eri yhteisöihin. Tämän ilmiön tutkiminen on tärkeä jatkotutkimuksen aihepiiri nykypäivän Suomessa.

Ehdotan, että jatkotutkimus kohdistetaan kuulumisen kokemuksen poliittiseen, hyvinvointiin ja ikään liittyviin ulottuvuuksiin. Näihin aiheisiin liittyvällä lisätutkimuksella voidaan saada yhteiskunnallisesti ja tieteellisesti arvokasta lisätietoa siitä, mitä erilaisten yhteisöjen muodostumisen taustalla tapahtuu, ja miten nämä ulottuvuudet vaikuttavat kuulumisen kokemuksen vaihteluihin.

Tämän tutkimuksen suurimmaksi kehityskohteeksi ilmeni se, että käytettyjen tutkimusasetelmien avulla ei vielä päästy kolmannen tutkimuskysymyksen kovaan ytimeen. Siihen, *miksi* ihmiset kuuluvat yhteisöihinsä ja *miksi* kuulumisessa on tapahtunut tuloksissa nähtäviä muutoksia. Onko esimerkiksi poliittinen suuntautuminen tietynlaisen kuulumisen syy vai seuraus, sitä tässä tutkimuksessa en tyhjentävästi saanut selville. Lisäksi tietyissä yhteyksissä tulokset ovat ristiriitaisia ja epäselviä. Tämä liittyy siihen, että kuulumisen kokemuksen määrällisessä tutkimisessa on vielä ulottuvuuksia, joita en aineiston laadun vuoksi tässä tutkimuksessa tavoittanut.

Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkasteluun olisi sopinut hyvin esimerkiksi erotteluanalyysi, sillä tämän tutkimuskysymyksen keskeiseksi seikaksi muodostui lopulta se, mitkä asiat erottivat ihmisryhmiä ja toisistaan kuulumisen vahvuuden skaalassa. MCA-menetelmä sopi kuitenkin tehtyyn analyysiin riittävän hyvin, vaikkakin sen tulkitsemiseen piti käyttää hieman enemmän aikaa. Se oli myös työläämpää kuin mitä se olisi saattanut erotteluanalyysia käyttäen olla.

Käsiteltävä aineisto käsitti 15 vuoden ajanjakson, ja tätä ominaisuutta olisin voinut käyttää hyväksi paremmin. Se olisi ollut mahdollista vertailemalla selitettävinä muuttujina toimivia vastaajien ominaisuuksia keskenään kyselykertatasolla. Näin olisin voinut verrata otoksen keskimääräisten ominaisuuksien muutosta ajassa tapahtuviin muutoksiin yhteisöön kuulumisessa. Olisin siten saanut aikaan asetelman, jossa esimerkiksi vastaajien keskimääräisen iän tai koulutusasteen vaihtelujen mahdollinen vaikutus työ- ja koulu-yhteisöihin kuulumiseen olisi saatu näkyviin. Joka tapauksessa, pääsin kolmannen tutkimuskysymyksen pääasialliseen tavoitteeseen, varsin hyvin. Kuulumisen kokemukseen yhteydessä olevien ominaisuuksien avulla pystyin tekemään useita uskottavia ja hyödyllisiä havaintoja ja tulkintoja, sekä tuottamaan uutta tutkimustietoa.

LÄHTEET

Aamulehti 2012. ”Suomalaisten arvot koventuneet” Julkaistu 12.6.2012. Viitattu 12.10.2018. Internet-sivu: <https://www.ess.fi/uutiset/kotimaa/2012/06/12/suomalaisten-arvot-koventuneet>

Antikainen, Janne, Luukkonen, Juho, Pyöriä, Tarja. 2006. *Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006*. Sisäasiainministeriön julkaisu 10/2006.

Bauman, Zygmunt. 2000. *Liquid modernity*. Polity press; Blackwell

Backlund, Erik ja Williams, Daniel. 2004. “A quantitative synthesis of place attachment research: Investigating past experience and place attachment.” *Proceedings of the 2003 Northeastern Recreation Research Symposium*. Julkaistu sähköisesti heinäkuussa 2004. https://www.researchgate.net/profile/Erik_Backlund/publication/255598591_PAST_USE_HISTORY_AND_PLACE_BONDING_AMONG_AVID_TROUT_ANGLERS/links/53ee20100cf23733e80b2a0b.pdf#page=328

- Bottero, Wendy. 2010. "Intersubjectivity and Bourdieusian Approaches to 'Identity'" *Cultural Sociology*, 4 (1): 3-22, DOI: 10.1177/1749975509356750
- Brower, Sidney. 2011. *Neighbors and Neighborhoods: Elements of Successful Community Design*. Washington, DC: American Planning Association Planners Press.
- Browning, Christopher ja Marko, Lehti. 2007. "Beyond East–West: Marginality and National Dignity in Finnish Identity Construction". *Nationalities Papers*, 35 (4), 691-716, DOI: 10.1080/00905990701475103
- Durkheim, Émile. 1912. *Uskontoelämän alkeismuodot*. 5. painos. Helsinki, KK kirjapaino. Käänt. Seppo Randell 1980.
- Euroopan unioni. 2018. "EU:n 28 jäsenmaata." Päivitetty 22.4.2018. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_fi#28members
- Forsnäs, Johan. 1998. *Kulttuuriteoria*. Tampere, Vastapaino.
- Galliano, Stephen ja Gary Loeffler. 1999. "Place assessment: How people define ecosystems - General Technical Report PNW-GTR-462". Portland, OR: U.S. Department of Agriculture Forest Service, Pacific Northwest Research Station.
- Galster, George. 2001. "On the nature of neighbourhood." *Urban studies* 38 (12), 2111-2113
https://www.researchgate.net/profile/George_Galster2/publication/247043318_On_the_Nature_of_Neighbourhood/links/5694235c08ae3ad8e33b63ee/On-the-Nature-of-Neighbourhood.pdf
- Goffman, Erwing. 2012. *Vuorovaikutuksen sosiologia*. Tampere, Vastapaino.
- Hall, Stuart. 2002. *Identiteetti*. 4. painos. Tampere, Vastapaino.
- Heikkilä, Tarja. 2014. "Kvantitatiivinen tutkimus". Verkkoaineisto. Viitattu 24.11.2018. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Hel.fi 2012. *Helsingin piirijakojärjestelmä*. Helsingin kaupungin tiedotuskeskuksen julkaisu. Internet-sivu. Viitattu 29.3.2018.
- Helminen, Ville, Nurmio; Kimmo, Rehunen; Antti; Ristimäki, Mika; Oinonen, Kari; Tiitu, Maija; Kotavaara, Ossi; Antikainen, Harri; Rusanen, Jarmo. 2014. "Kaupunki-maaseutu -alueluokitus – Paikkatietoihin perustuvan alueluokituksen muodostamisperiaatteet" Suomen ympäristökeskuksen julkaisuja 25/2014. Internet-sivu. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135861>
- Hernandez, Bernardo ja Hidalgo, M., Carmen. 2001. "Place attachment: Conceptual and empirical questions". *Journal of Environmental Psychology* (2001) 21, 273-281. doi:10.1006/jevp.2001.0221
2014 – *Kulutus ja elämäntapa: Tutkimusloste ja aineistojen 1999-2014 vertailua*. Turun

yliopisto / sosiaalitieteiden laitos.

<https://www.utu.fi/fi/yksikot/soc/yksikot/taloussosiologia/tutkimus/julkaisut/Documents/Suomi%202014%20tutkimusseloste%20030215.pdf>

Hirsijärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula. 2016. *Tutki ja kirjoita*. 21. painos. Bookwell Oy, Porvoo

Inalhan, Göksenin ja Finch, Edward. 2004. ”Place attachment and sense of belonging.” *Emerald insight*, 22 (5/6), 120-128. <https://doi.org/10.1108/02632770410540333>

Jokivuori, Pertti ja Risto Hietala. 2007. *Määrällisiä tarinoita – Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta*. Helsinki, WSOY.

Jiménez, Antonia, Jaroslaw Górniak, Ankica Kopic, Paszkal Kiss ja Maren Kandulla. 2004. ”European and National Identities in EU's Old and New Member States: Ethnic, Civic, Instrumental, and Symbolic Components.” *European Integration online Papers*, 8 (11), <http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-011a.htm>

Koivula, Aki, Räsänen, Pekka ja Sarpila, Outi. 2015. ”Working Papers in Economic Sociology - Suomi 2014 – kulutus ja elämäntapa: Tutkimusseloste ja aineistojen 1999–2014 vertailua.” Turun yliopisto / sosiaalitieteiden laitos, Turku. <https://www.utu.fi/fi/yksikot/soc/yksikot/taloussosiologia/tutkimus/julkaisut/Documents/Suomi%202014%20tutkimusseloste%20030215.pdf>

Kotikuntalaki 1994/201 2§. Finlex. Julkaistu 22.3.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940201>

Kunnallisalan kehittämissäätiö. 2016. ”Suomalaiset samaistuvat Suomeen.” Julkaistu 19.4.2016. Viitattu 11.4.2018. <https://kaks.fi/uutiset/suomalaiset-samaistuvat-suomeen/#comment-378>

Kuntaliitto 2017. ”Kaupunkien ja kuntien lukumäärä”. Haettu osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat>. Internet-sivu. Julkaistu 27.3.2018.

Kuntalaki 410/2015 20§. Finlex Julkaistu 22.3.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410#Pidp453741856>

Lolle, Henrik. 2008. ”Multiple Classification Analysis (MCA): Unfortunately, a nearly forgotten method for doing linear regression with catevariables” *Symposium in applied statistics*. Kööpenhaminan kaupunkorkeakoulu. https://www.researchgate.net/profile/Henrik_Lolle2/publication/237279387_Multiple_Classification_Analysis_MCA_An_unfortunately_nearly_forgotten_method_for_doing_linear_regression_with_catagorical_variables/links/5725246d08ae262228adbd5e/Multiple-Classification-Analysis-MCA-An-unfortunately-nearly-forgotten-method-for-doing-linear-regression-with-catagorical-variables.pdf

Low, Setha ja Altman, Irwin. 1992. "Place attachment: A conceptual inquiry." Teoksessa *Place attachment*, I. Altman ja S. M. Low (toim), 1–12. New York: Plenum Press.

Lähteenoksa, Meri. 2008. *Viisas arki – opas yhteisöllisyyteen*. Helsinki, Into Kustannus.

Manners, Ian ja Whitman, Richard. 2003. "The "difference engine": Constructing and representing the international identity of the European Union." *Journal of European Public Policy*, 10 (3), 380-404, DOI: 10.1080/1350176032000085360

Niemi, Erkki, 2004. *Kaupungin rajat. Laitakaupunki, esikaupunki, nukkumalähiö - Hyvinvointikatsaus*, 3/2004.

Oinonen, Eriikka, Blom, Raimo ja Melin, Harri. 2005. "Onni on olla suomalainen – Kansallinen identiteetti ja kansalaisuus." Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston julkaisuja 1. Helsinki, Yliopistopaino.

Paasi, Antti. 1984. *Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana*. Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisuja 13. Joensuu, Joensuun yliopiston offsetpaino.

Paasi, Antti. 1997. "Geographical perspectives on Finnish national identity." *Geojournal*, 43, 41-50. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1023%2FA%3A1006885503314.pdf>

Perustuslaki 1999/731 1-5§. Finlex. Päivitetty 12.4.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#a731-1999>

Perustuslaki 1999/731 121§. Finlex. Päivitetty 22.3.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L11P122>

Pitkänen, Ville, Westinen, Jussi. 2018. *Sittenkin samanlaisia – Tutkimus suomalaisten identiteeteistä*. Suomen kulttuurirahasto. Tampere. Kirjapaino Öhrling.

Proshansky, Harold, Abbe Fabian ja Robert Kaminoff. 1983 "Place-identity: physical world socialization of the self". *Journal of Environmental Psychology* (1983) 3, 59-60.

Raffaetà, Roberta ja Duff, Cameron. 2013. "Putting belonging into place: Place Experience and Sense of Belonging among Ecuadorian Migrants in an Italian Alpine Region." *City & Society*, 25 (3), 328–347. DOI: 10.1111/ciso.12025

Raymond, Christopher, Gregory Brown ja Delene Weber. 2010. "The measurement of place attachment: Personal, community, and environmental connections." *Journal of Environmental Psychology*, 30, 422-434.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272494410000794>

Riley, Robert. 1992. "Attachment to the ordinary landscape." *Place attachment*, I. Altman ja S. M. Low (toim.), 13–35. New York: Plenum Press.
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4684-8753-4_2

Rowles, Graham. 1983. "Place and personal identity in old age: Observation from

Appalachia.” *Journal of Environmental Psychology*, 3, 299–313.
[https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(83\)80033-4](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(83)80033-4)

Sakasti.evl.fi 2015. “Seurakuntien väestömuutokset 2014”. Julkaistu 2.2.2015. Viitattu 8.8.2018. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/88F3966F93C98AB2C2257995003C9C2C/\\$FILE/seurakuntien_vaestonmuutokset_2014.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/88F3966F93C98AB2C2257995003C9C2C/$FILE/seurakuntien_vaestonmuutokset_2014.pdf)

Sihvola, Juha. 2000. *Yksilönä yhteisössä – Näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja hyvään elämään*. Kunnallisanalan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 37. Vammala, Vammalan Kirjapaino Oy.

Taylor, Ralph. 2012. ”Defining Neighborhoods in Space and Time”. *Cityscape: A Journal of Policy Development and Research* 14 (2).
http://www.huduser.gov/portal/periodicals/cityscpe/vol14num2/cityscape_july2012_defining_neighborhoods_space.pdf

Tilastokeskus 2009. ”Valtaosa uusista ylioppilaista viettää välivuoden opinnoista” Päivitetty 16.3.2009. Viitattu 30.6.2018. Internet-sivu.
https://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_001.html?s=0

(A) Tilastokeskus 2013. “15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2013.” Päivitetty 6.11.2014, viitattu 26.11.2018. Internet-sivu.
http://tilastokeskus.fi/til/vkour/2013/vkour_2013_2014-11-06_tau_001.fi.html

(B) Tilastokeskus 2013. “15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2013.” Päivitetty 1.4.2014. Viitattu 26.11.2018. Internet-sivu.
http://tilastokeskus.fi/til/vkour/2013/vkour_2013_2014-11-06_tau_001.fi.html

Tilly, Charles. 1996. *Citizenship, Identity and Social History*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tomaney, John. 2015. ”Region and place II: Belonging.” *Progress in Human Geography* 2015, 39(4), 507–516. DOI: 10.1177/0309132514539210

Trentelman, Carla, K., 2009. ”Place Attachment and Community Attachment: A Primer Grounded in the Lived Experience of a Community Sociologist”. *Society and Natural Resources*, 22:3, 191-210. <https://doi.org/10.1080/08941920802191712>

Wessendorf, Susanne, 2010. “Local attachments and transnational everyday lives: Second-generation Italians in Switzerland.” *Global Networks* 10(3):3.
<https://doi.org/10.1111/j.1471-0374.2010.00293.x>

YLE. 2018/1. ”Päijät-Häme on maakunta vain paperilla – kotiseuturakkaus yltää harvoin oman kunnan rajojen ulkopuolelle.” Julkaistu 26.3.2018. Luettu 4.4.2018.
<https://yle.fi/uutiset/3-10133934>

YLE. 2018/2. ”Syötkö kaviaaria kultalusikalla ja haikaillet takaisin maalle? Lue tästä, miten

suomalaiset rakentavat minäkuvansa.” Julkaistu 26.3.2018. Luettu 4.4.2018.
<https://yle.fi/uutiset/3-10132125>

Youtube. 2018. ”Youtube ja tiedotusvälineet”. Internet-sivu. Viitattu 25.11.2018.
<https://www.youtube.com/yt/about/press/>

LIITTEET

Liite 1: Suomi 2014 – Kulutus ja elämäntapa -kyselytutkimuksen kysymys 37.

37 Kuinka kiinteästi tunnet kuuluvasi seuraaviin?	Hyvin kiinteästi					En lainkaan				
a) Perheeseen	1	2	3	4	5					
b) Ystäväpiiriin	1	2	3	4	5					
c) Koulu-/ työyhteisöön	1	2	3	4	5					
d) Asuinyhteisöön (esim. naapuristo)	1	2	3	4	5					
e) Internet- tai verkkoyhteisöön	1	2	3	4	5					
f) Kaupunginosaan tai kylään	1	2	3	4	5					
g) Kaupunkiin tai kuntaan	1	2	3	4	5					
h) Seurakuntaan tai uskonnolliseen yhteisöön	1	2	3	4	5					
i) Harrastus- tai muuhun vapaa-ajan seuraan	1	2	3	4	5					
j) Suomalaiseen yhteiskuntaan	1	2	3	4	5					
k) Euroopan Unioniin	1	2	3	4	5					

Liite 2: Suomi 2014 – Kulutus ja elämäntapa -kyselytutkimuksen tutkimusseloste. Tässä dokumentissa on tietoa vuoden 2014 tutkimuksesta, sen keruu ja analysointitavoista. Sen liitteissä on myös alkuperäinen kyselylomake, josta Liite 1 on peräisin.

<https://www.utu.fi/fi/yksikot/soc/yksikot/taloussosiologia/tutkimus/julkaisut/Documents/Suomi%202014%20tutkimusseloste%20030215.pdf>

Liite 3: Kulutus ja elämäntapa –tutkimuksen aineistonkeruun toteutunut sukupuolijakauma verrattuna vuoden 2013 sukupuolijakaumaan Suomessa. (Koivula, Räsänen ja Sarpila. 2015, 6).

		18-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66-74	Yht.
Aineisto	Miehet	48	88	60	112	143	125	576
	%	3,6	6,7	4,6	8,5	10,9	9,5	43,7
	Naiset	85	107	87	127	170	165	741
	%	6,5	8,1	6,6	9,6	12,9	12,5	56,3
	Yht.	133	195	147	239	313	290	1317
	%	10,1	14,8	11,2	18,1	23,8	22	100
Väestö	Miehet	273428	354975	335979	374077	371929	258411	1968799
	%	7,0	9,0	8,6	9,5	9,5	6,6	50,1
	Naiset	261675	335739	319987	369121	383478	287309	1957309
	%	6,7	8,6	8,2	9,4	9,8	7,3	49,9
	Yht.	535110	690723	655975	743208	755416	545727	3926158
	%	13,6	17,6	16,7	18,9	19,2	13,9	100

Liite 4: Aineiston sukupuolijakauma

sukupuoli

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Validit	mies	3783	44,3	44,9	44,9
	nainen	4641	54,3	55,1	100,0
	Total	8424	98,6	100,0	
Kadonneet	System	120	1,4		
Total		8544	100,0		

Liite 5: Uudelleenkodeattu ikäpolvimuuttuja

ikäpolvet

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Validit	1939 tai aiemmin	1120	13,1	13,5	13,5
	1940-1949	1763	20,6	21,2	34,7
	1950-1959	1692	19,8	20,4	55,0
	1960-1969	1480	17,3	17,8	72,8
	1970-1979	1310	15,3	15,8	88,6
	1980 tai myöhemmin	949	11,1	11,4	100,0
	Total	8314	97,3	100,0	
Kadonneet	System	230	2,7		
Total		8544	100,0		

Liite 6: Kuulumisen kokemuksen keskiarvojen kehitys 1999-2014, sekä kuulumisen keskiarvo (Std. Dev.).

	Suomi	Työ / Kouluyhteisöt	Kunta / kaupunki	Asuinyhteisöt	harrastus	Kaupunginosa / kylä	EU	Seurakunnat	Verkko yhteisöt 2009 & 2014
1999	3,77	3,57	3,03	2,93	2,96	2,88	2,34	2,46	-
2004	3,88	3,51	3,11	3	2,86	2,96	2,54	2,36	-
2009	3,89	3,51	3,02	2,96	2,87	2,82	2,59	2,26	1,83
2014	3,78	3,36	2,91	2,86	2,77	2,74	2,62	2,1	2,11
Std. Dev.	1,08	1,13	1,17	1,09	1,31	1,14	1,15	1,26	1,11

Liite 7: MCA -tuloste asuinyhteisöön, kuten naapurustoon kuulumisesta 2004-2014

NAAPURUSTO	N	Predicted Mean		Deviation	
		Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors

Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	492	3.2642	3.1142	.30533	.15531
	Ammattikoulu	1184	3.0929	3.0502	.13400	.09129
	Ylioppilas	251	2.4183	2.7923	-.54057	-.16657
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	975	2.9785	2.9173	.01956	-.04161
	Ammattikorkeakoulu	308	2.6201	2.8419	-.33877	-.11702
	Yliopisto	525	2.7829	2.8430	-.17604	-.11586
	Tohtori tai lisensiaatti	63	2.8254	2.8260	-.13350	-.13288
	Muu	95	3.0947	2.9918	.13584	.03288
Sukupuoli	mies	1762	2.9983	2.9696	.03940	.01066
	nainen	2131	2.9263	2.9501	-.03257	-.00881
Asuinalueen tyyppi	taajama- aluetta/kaupunkia	3054	2.8703	2.9039	-.08857	-.05496
	maaseutua	839	3.2813	3.1590	.32239	.20007
Ikäpolvet	← 1939	330	3.4030	3.3485	.44413	.38957
	1940-1949	801	3.2372	3.2151	.27830	.25617
	1950-1959	803	3.0884	3.0657	.12952	.10679
	1960-1969	739	3.0217	3.0027	.06275	.04381
	1970-1979	636	2.6635	2.7016	-.29538	-.25728
	1980 →	584	2.3904	2.4653	-.56849	-.49358
Yhteiskuntaluokka	yläluokka	29	3.0345	3.0496	.07558	.09071
	ylempi keskiluokka	908	2.9515	3.0312	-.00736	.07228
	alempi keskiluokka	1178	2.9542	2.9631	-.00474	.00422
	työväenluokka	1205	3.0564	2.9600	.09753	.00107
	ei mikään luokka	482	2.7365	2.8150	-.22239	-.14385
	muu, mikä	91	2.9560	2.9020	-.00286	-.05694
Nettoperkulutus yksikko	Tulokvintiili 1	746	3.0563	3.0568	.09740	.09794
	Tulokvintiili 2	796	3.0440	3.0118	.08507	.05294
	Tulokvintiili 3	807	2.8934	2.8639	-.06547	-.09498
	Tulokvintiili 4	835	2.9317	2.8863	-.02716	-.07258
	Tulokvintiili 5	709	2.8674	2.9900	-.09148	.03110
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	781	2.8860	2.9045	-.07286	-.05438
	keskustapuolue	844	3.1540	3.0803	.19513	.12140
	perussuomalaiset	192	2.8333	2.8884	-.12557	-.07054
	sdp	967	3.0796	2.9915	.12073	.03263
	vihreät	559	2.6673	2.8900	-.29164	-.06892
	vasemmistoliitto	242	2.8760	2.8086	-.08287	-.15035
	ruotsalainen kansanpuolue	24	2.8750	2.8885	-.08390	-.07039
	kristillinen liitto	121	2.9917	2.9954	.03283	.03647
	jokin muu	163	2.8405	2.9233	-.11841	-.03565
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	43	2.7907	2.7484	-.16820	-.21048
	Huono	200	2.7450	2.6755	-.21390	-.28337
	Kohtalainen	1427	3.0077	2.9047	.04881	-.05421
	Hyvä	1776	2.9735	3.0190	.01464	.06008
	Erittäin hyvä	447	2.8568	3.0403	-.10208	.08140

Liite 8: MCA -tuloste kaupunginosaan/kylään kuulumisesta 2004-2014

KAUPUNGINOSA / KYLÄ		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factors
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	492	3.1402	3.0303	.28050	.17051
	Ammattikoulu	1184	3.0397	3.0148	.17995	.15503
	Ylioppilas	251	2.5418	2.7327	-.31792	-.12703
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	975	2.8021	2.7703	-.05770	-.08940
	Ammattikorkeakoulu	308	2.6396	2.7705	-.22014	-.08924
	Yliopisto	525	2.5943	2.6540	-.26546	-.20576
	Tohtori tai lisensiaatti	63	2.5397	2.5726	-.32007	-.28712
	Muu	95	2.9895	2.9145	.12973	.05477
Sukupuoli	mies	1762	2.8224	2.7991	-.03739	-.06064
	nainen	2131	2.8907	2.9099	.03091	.05014
Asuinalueen tyyppi	taajama- aluetta/kaupunkia	3054	2.7610	2.7845	-.09878	-.07523
	maaseutua	839	3.2193	3.1336	.35956	.27385
Ikäpolvet	← 1939	330	3.2545	3.1912	.39480	.33141
	1940-1949	801	3.0362	3.0142	.17646	.15450
	1950-1959	803	2.8780	2.8481	.01821	-.01160
	1960-1969	739	2.8755	2.8714	.01576	.01161
	1970-1979	636	2.6431	2.6957	-.21667	-.16401
	1980 →	584	2.5856	2.6405	-.27413	-.21929
Yhteiskuntaluokka	yläluokka	29	2.6552	2.7931	-.20458	-.06666
	ylempi keskiluokka	908	2.7797	2.9012	-.08001	.04144
	alempi keskiluokka	1178	2.8472	2.8587	-.01255	-.00101
	työväenluokka	1205	2.9876	2.8726	.12780	.01285
	ei mikään luokka	482	2.7324	2.7688	-.12738	-.09096
	muu, mikä	91	2.8681	2.7922	.00838	-.06754
Nettoperkulutussyksikko	Tulokvintti 1	746	2.9799	2.9617	.12014	.10194
	Tulokvintti 2	796	2.9171	2.8912	.05734	.03149
	Tulokvintti 3	807	2.7844	2.7806	-.07536	-.07911
	Tulokvintti 4	835	2.7605	2.7787	-.09927	-.08105
	Tulokvintti 5	709	2.8717	2.9026	.01190	.04288
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	781	2.7362	2.8096	-.12351	-.05011
	keskustapuolue	844	3.0367	2.9485	.17698	.08878
	perussuomalaiset	192	2.6198	2.6270	-.23996	-.23275
	sdp	967	2.9979	2.9293	.13818	.06955
	vihreät	559	2.6279	2.7892	-.23184	-.07054
	vasemmistoliitto	242	2.8264	2.7663	-.03330	-.09343
	ruotsalainen kansanpuolue	24	3.0833	3.1432	.22359	.28343
	kristillinen liitto	121	2.9917	2.9802	.13199	.12049
	jokin muu	163	2.7117	2.7511	-.14809	-.10861
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	43	2.7442	2.6986	-.11556	-.16116
	Huono	200	2.6200	2.5718	-.23975	-.28791
	Kohtalainen	1427	2.8998	2.8073	.04004	-.05249
	Hyvä	1776	2.8508	2.8946	-.00896	.03486
	Erittäin hyvä	447	2.8859	3.0332	.02616	.17341

Liite 9: MCA -tuloste kaupunkiin/kuntaan kuulumisesta 2004-2014

KAUPUNKI / KUNTA		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factor
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	492	3.2602	3.2229	.21727	.18002
	Ammattikoulu	1184	3.1106	3.1153	.06774	.07245
	Ylioppilas	251	2.9084	2.9744	-.13453	-.06848
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	975	3.0195	3.0042	-.02341	-.03875
	Ammattikorkeakoulu	308	2.8831	2.9205	-.15978	-.12241
	Yliopisto	525	2.8838	2.8862	-.15909	-.15671
	Tohtori tai lisensiaatti	63	2.9048	2.8977	-.13814	-.14521
	Muu	95	3.1579	3.1455	.11500	.10261
Sukupuoli	mies	1762	2.9864	2.9777	-.05652	-.06521
	nainen	2131	3.0896	3.0968	.04673	.05392
Asuinalueen tyyppi	taajama- aluetta/kaupunkia	3054	3.0337	3.0451	-.00917	.00224
	maaseutua	839	3.0763	3.0348	.03338	-.00814
Ikäpolvet	← 1939	330	3.3182	3.2691	.27528	.22619
	1940-1949	801	3.1361	3.1139	.09318	.07100
	1950-1959	803	3.0324	3.0209	-.01052	-.02203
	1960-1969	739	2.9878	2.9907	-.05508	-.05221
	1970-1979	636	2.9701	3.0064	-.07277	-.03652
	1980 →	584	2.9229	2.9538	-.11995	-.08907
Yhteiskuntaluokka	yläluokka	29	3.0345	3.1709	-.00841	.12805
	ylempi keskiluokka	908	3.0220	3.1029	-.02087	.06004
	alempi keskiluokka	1178	3.0492	3.0553	.00634	.01245
	työväenluokka	1205	3.1295	3.0575	.08656	.01462
	ei mikään luokka	482	2.8755	2.8855	-.16738	-.15744
	muu, mikä	91	2.9121	2.8823	-.13081	-.16064
Nettoperikultusyksikkö	Tulokvintiili 1	746	3.1220	3.1179	.07909	.07501
	Tulokvintiili 2	796	3.0754	3.0532	.03248	.01033
	Tulokvintiili 3	807	3.0037	2.9928	-.03918	-.05014
	Tulokvintiili 4	835	2.9557	2.9568	-.08721	-.08607
	Tulokvintiili 5	709	3.0705	3.1108	.02762	.06791
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	781	2.9859	3.0173	-.05698	-.02564
	keskustapuolue	844	3.0900	3.0802	.04715	.03731
	perussuomalaiset	192	2.7552	2.7756	-.28769	-.26730
	sdp	967	3.1861	3.1355	.14325	.09264
	vihreät	559	2.8819	2.9426	-.16097	-.10028
	vasemmistoliitto	242	3.0165	2.9813	-.02637	-.06163
	ruotsalainen kansanpuolue	24	3.3750	3.3622	.33210	.31930
	kristillinen liitto	121	3.3058	3.2794	.26289	.23650
	jokin muu	163	2.9080	2.9507	-.13492	-.09222
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	43	2.9302	2.9234	-.11266	-.11954
	Huono	200	2.9200	2.9129	-.12290	-.13005
	Kohtalainen	1427	3.0420	2.9897	-.00085	-.05315
	Hyvä	1776	3.0434	3.0677	.00046	.02485
	Erittäin hyvä	447	3.1096	3.1835	.06672	.14064

Liite 10: MCA -tuloste suomalaiseseen yhteiskuntaan kuulumisesta 2004-2014

SUOMALAINEN YHTEISKUNTA		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factors
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	492	3.9451	3.9291	.05121	.03520
	Ammattikoulu	1184	3.8015	3.8492	-.09239	-.04468
	Ylioppilas	251	3.7251	3.9088	-.16881	.01492
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	975	3.9928	3.9331	.09891	.03915
	Ammattikorkeakoulu	308	3.8279	3.8853	-.06599	-.00860
	Yliopisto	525	3.9295	3.8494	.03561	-.04451
	Tohtori tai lisensiaatti	63	4.1429	3.9529	.24894	.05895
	Muu	95	4.0632	4.0621	.16925	.16814
Sukupuoli	mies	1762	3.8485	3.8427	-.04544	-.05119
	nainen	2131	3.9315	3.9362	.03758	.04232
Asuinalueen tyyppi	taajama- aluetta/kaupunkia	3054	3.8919	3.8940	-.00197	.00012
	maaseutua	839	3.9011	3.8935	.00716	-.00044
Ikäpolvet	← 1939	330	4.1758	4.1703	.28185	.27642
	1940-1949	801	4.1286	4.1093	.23468	.21538
	1950-1959	803	3.8941	3.8909	.00023	-.00301
	1960-1969	739	3.8146	3.8169	-.07930	-.07705
	1970-1979	636	3.7940	3.7826	-.09989	-.11133
	1980 →	584	3.6216	3.6652	-.27234	-.22873
Yhteiskunta luokka	yläluokka	29	4.3448	4.1690	.45092	.27507
	ylempi keskiluokka	908	4.0540	3.9726	.16005	.07865
	alempi keskiluokka	1178	3.9397	3.9356	.04582	.04164
	työväenluokka	1205	3.7967	3.8413	-.09723	-.05264
	ei mikään luokka	482	3.6950	3.7578	-.19889	-.13607
	muu, mikä	91	3.9011	3.9002	.00719	.00630
Nettoperkutus yksikkö	Tulokvintiili 1	746	3.8847	3.9195	-.00919	.02556
	Tulokvintiili 2	796	3.9045	3.8964	.01061	.00247
	Tulokvintiili 3	807	3.9343	3.9036	.04041	.00967
	Tulokvintiili 4	835	4.0587	3.9614	.16477	.06748
	Tulokvintiili 5	709	3.6516	3.7738	-.24229	-.12015
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	781	4.0755	3.9882	.18163	.09428
	keskustapuolue	844	3.9526	3.9571	.05869	.06320
	perussuomalaiset	192	3.5417	3.6764	-.35225	-.21755
	sdp	967	3.9421	3.9244	.04818	.03049
	vihreät	559	3.7335	3.8024	-.16046	-.09156
	vasemmistoliitto	242	3.7149	3.7687	-.17904	-.12521
	ruotsalainen kansanpuolue	24	4.1250	4.0032	.23109	.10925
	kristillinen liitto jokin muu	121 163	3.9917 3.5583	3.9553 3.6285	.09782 -.33563	.06135 -.26539
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	43	3.3023	3.4105	-.59159	-.48343
	Huono	200	3.6950	3.7323	-.19891	-.16165
	Kohtalainen	1427	3.8626	3.8360	-.03126	-.05786
	Hyvä	1776	3.9009	3.9072	.00699	.01326
	Erittäin hyvä	447	4.1119	4.1448	.21794	.25086

Liite 11: MCA-tuloste EU:iin kuulumisesta 2004-2014

EUROOPAN UNIONI		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factors
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	492	2.5081	2.5723	-.14021	-.07605
	Ammattikoulu	1184	2.4932	2.5818	-.15510	-.06654
	Ylioppilas	251	2.7729	2.7869	.12457	.13853
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	975	2.7210	2.6737	.07268	.02537
	Ammattikorkeakoulu	308	2.7045	2.6901	.05620	.04176
	Yliopisto	525	2.8762	2.7283	.22785	.07994
	Tohtori tai lisensiaatti	63	2.9841	2.7348	.33578	.08646
	Muu	95	2.5684	2.6106	-.07992	-.03776
Sukupuoli	mies	1762	2.6294	2.6474	-.01894	-.00097
	nainen	2131	2.6640	2.6491	.01566	.00080
Asuinalueen tyyppi	taajama- aluetta/kaupunkia	3054	2.7060	2.6851	.05762	.03680
	maaseutua	839	2.4386	2.5144	-.20973	-.13395
Ikäpolvet	← 1939	330	2.8394	2.8630	.19105	.21468
	1940-1949	801	2.6916	2.7123	.04329	.06395
	1950-1959	803	2.6538	2.6875	.00546	.03918
	1960-1969	739	2.5683	2.5681	-.08001	-.08025
	1970-1979	636	2.6525	2.5922	.00417	-.05612
	1980 →	584	2.5702	2.5481	-.07814	-.10024
Yhteiskunta luokka	yläluokka	29	2.8621	2.6015	.21373	-.04683
	ylempi keskiluokka	908	2.9196	2.7724	.27126	.12410
	alempi keskiluokka	1178	2.6876	2.6816	.03926	.03322
	työväenluokka	1205	2.4407	2.5398	-.20768	-.10850
	ei mikään luokka	482	2.5602	2.6130	-.08818	-.03533
	muu, mikä	91	2.5824	2.6188	-.06593	-.02956
Nettoperkulutus yksikko	Tulokvintiili 1	746	2.5871	2.6454	-.06121	-.00296
	Tulokvintiili 2	796	2.6809	2.6898	.03256	.04146
	Tulokvintiili 3	807	2.6431	2.6075	-.00522	-.04080
	Tulokvintiili 4	835	2.8383	2.7047	.18998	.05633
	Tulokvintiili 5	709	2.4584	2.5850	-.18995	-.06333
	Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	781	2.9949	2.8750	.34654
keskustapuolue		844	2.5166	2.5475	-.13176	-.10083
perussuomalaiset		192	2.1042	2.2328	-.54418	-.41553
sdp		967	2.7084	2.7411	.06003	.09278
vihreät		559	2.7299	2.7051	.08153	.05674
vasemmistoliitto		242	2.2851	2.3709	-.36322	-.27745
ruotsalainen kansanpuolue		24	2.9583	2.8180	.30999	.16968
kristillinen liitto		121	2.4463	2.4201	-.20206	-.22820
jokin muu		163	2.3190	2.3851	-.32932	-.26324
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	43	2.2326	2.3574	-.41579	-.29096
	Huono	200	2.4250	2.4930	-.22334	-.15537
	Kohtalainen	1427	2.5915	2.6216	-.05689	-.02675
	Hyvä	1776	2.6909	2.6679	.04254	.01960
	Erittäin hyvä	447	2.8009	2.7534	.15255	.10503

Liite 12: MCA -tuloste Työ-/ kouluyhteisöihin kuulumisesta 2004-2014

TYÖ- JA KOULU		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factors
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	214	3.2336	3.3629	-.27607	-.14687
	Ammattikoulu	835	3.4503	3.5156	-.05942	.00584
	Ylioppilas	234	3.3077	3.4032	-.20203	-.10650
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	715	3.6615	3.6022	.15182	.09246
	Ammattikorkeakoulu	288	3.5590	3.4935	.04931	-.01620
	Yliopisto	406	3.5690	3.4622	.05925	-.04756
	Tohtori tai lisensiaatti	43	3.8837	3.6880	.37400	.17825
	Muu	43	3.3488	3.5487	-.16088	.03902
Sukupuoli	mies	1192	3.4161	3.4356	-.09361	-.07409
	nainen	1586	3.5801	3.5654	.07036	.05568
Asuinalueen tyyppi	taajama-alueetta/kaupunkia	2219	3.5237	3.5107	.01394	.00101
	maaseutua	559	3.4544	3.5057	-.05534	-.00400
Ikäpolvet	1950-1959	809	3.4858	3.4605	-.02393	-.04922
	1960-1969	741	3.5897	3.5720	.08002	.06226
	1970-1979	639	3.5649	3.5211	.05523	.01137
	1980 →	589	3.3820	3.4867	-.12772	-.02305
Yhteiskunta luokka	yläluokka	19	3.5789	3.4160	.06923	-.09375
	ylempi keskiluokka	654	3.7141	3.5899	.20435	.08018
	alempi keskiluokka	831	3.5126	3.5045	.00292	-.00522
	työväenluokka	839	3.4696	3.5281	-.04011	.01836
	ei mikään luokka	372	3.2608	3.3553	-.24897	-.15440
	muu, mikä	63	3.3333	3.4417	-.17639	-.06803
Nettoperkulutus yksikko	Tulokvintiili 1	552	3.4529	3.4744	-.05682	-.03532
	Tulokvintiili 2	530	3.5868	3.5687	.07707	.05903
	Tulokvintiili 3	533	3.6585	3.6272	.14882	.11749
	Tulokvintiili 4	554	3.7094	3.6278	.19967	.11809
	Tulokvintiili 5	609	3.1823	3.2801	-.32745	-.22961
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	520	3.6558	3.5703	.14605	.06060
	keskustapuolue	587	3.5060	3.5287	-.00376	.01895
	perussuomalaiset	162	3.1852	3.3050	-.32453	-.20476
	sdp	613	3.6101	3.5834	.10039	.07363
	vihreät	505	3.4733	3.4816	-.03645	-.02816
	vasemmistoliitto	170	3.3118	3.4002	-.19795	-.10951
	ruotsalainen kansanpuolue	15	3.5333	3.4302	.02361	-.07955
	kristillinen liitto	85	3.2706	3.2588	-.23913	-.25087
	jokin muu	121	3.4215	3.5160	-.08823	.00625
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	31	2.2903	2.5308	-1.21940	-.97890
	Huono	132	2.8106	2.9199	-.69911	-.58984
	Kohtalainen	846	3.3322	3.3681	-.17757	-.14163
	Hyvä	1397	3.6700	3.6388	.16029	.12910
	Erittäin hyvä	372	3.6613	3.6379	.15157	.12815

SEURAKUNTA		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factors
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	476	2.5357	2.3358	.28597	.08605
	Ammattikoulu	1181	2.3175	2.3150	.06779	.06528
	Ylioppilas	250	1.7800	2.1087	-.46974	-.14104
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	974	2.2864	2.2139	.03671	-.03579
	Ammattikorkeakoulu	305	1.9246	2.1384	-.32515	-.11129
	Yliopisto	524	2.1355	2.2008	-.11425	-.04891
	Tohtori tai lisensiaatti	63	2.2222	2.3188	-.02752	.06904
	Muu	95	2.5263	2.3265	.27657	.07681
Sukupuoli	mies	1740	2.1511	2.1364	-.09859	-.11338
	nainen	2128	2.3304	2.3424	.08062	.09271
Asuinalueen tyyppi	taajama-alueetta/kaupunkia	3046	2.1638	2.2108	-.08592	-.03891
	maaseutua	822	2.5681	2.3939	.31839	.14419
Ikäpolvet	← 1939	312	2.9808	2.9047	.73103	.65498
	1940-1949	780	2.5756	2.5656	.32590	.31588
	1950-1959	808	2.3552	2.3533	.10546	.10357
	1960-1969	741	2.1080	2.0857	-.14178	-.16402
	1970-1979	639	1.9374	1.9728	-.31234	-.27696
	1980 →	588	1.8027	1.8485	-.44702	-.40120
Yhteiskunta luokka	yläluokka	28	2.3571	2.4632	.10740	.21344
	ylempi keskiluokka	897	2.2575	2.3334	.00778	.08361
	alempi keskiluokka	1176	2.3002	2.2627	.05043	.01296
	työväenluokka	1201	2.2448	2.2240	-.00495	-.02577
	ei mikään luokka	477	2.1111	2.1308	-.13863	-.11898
	muu, mikä	89	2.2809	2.1540	.03116	-.09572
Nettoperkulutus yksikko	Tulokvintiili 1	739	2.3735	2.3792	.12374	.12944
	Tulokvintiili 2	772	2.3122	2.2891	.06243	.03937
	Tulokvintiili 3	806	2.1613	2.1325	-.08845	-.11723
	Tulokvintiili 4	836	2.1148	2.0654	-.13491	-.18432
	Tulokvintiili 5	715	2.3119	2.4211	.06215	.17138
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	771	2.1764	2.2062	-.07335	-.04351
	keskustapuolue	842	2.6805	2.6109	.43078	.36112
	perussuomalaiset	193	1.8912	2.0149	-.35855	-.23481
	sdp	961	2.2591	2.1768	.00936	-.07298
	vihreät	560	1.7250	1.8993	-.52474	-.35040
	vasemmistoliitto	239	1.7866	1.7414	-.46313	-.50830
	ruotsalainen	23	2.5652	2.5481	.31548	.29838
	kansanpuolue	120	4.0083	3.9368	1.75859	1.68705
	kristillinen liitto jokin muu	159	1.8742	1.9562	-.37553	-.29353
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	43	2.2093	2.1300	-.04044	-.11973
	Huono	202	2.0941	2.0837	-.15568	-.16600
	Kohtalainen	1410	2.3532	2.2439	.10345	-.00585
	Hyvä	1762	2.1850	2.2449	-.06472	-.00486
	Erittäin hyvä	451	2.2528	2.3728	.00303	.12303

Liite 14: MCA -tuloste harrastusyhteisöihin kuulumisesta 2004-2014

HARRASTUS		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factors
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	476	2.8025	2.8145	-.06459	-.05262
	Ammattikoulu	1181	2.8654	2.8921	-.00175	.02503
	Ylioppilas	250	2.7520	2.8418	-.11511	-.02529
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	974	2.8758	2.8623	.00866	-.00484
	Ammattikorkeakoulu	305	3.0230	3.0747	.15584	.20758
	Yliopisto	524	2.8454	2.7463	-.02169	-.12078
	Tohtori tai lisensiaatti	63	2.8254	2.5936	-.04172	-.27354
	Muu	95	3.0737	3.1170	.20657	.24987
Sukupuoli	mies	1740	2.9787	2.9809	.11162	.11377
	nainen	2128	2.7758	2.7741	-.09127	-.09303
Asuinalueen tyyppi	taajama-alueetta/kaupunkia	3046	2.8342	2.8362	-.03291	-.03087
	maaseutua	822	2.9891	2.9815	.12194	.11441
Ikäpolvet	← 1939	312	3.0897	3.1098	.22263	.24265
	1940-1949	780	2.9859	2.9928	.11878	.12566
	1950-1959	808	2.8403	2.8498	-.02677	-.01728
	1960-1969	741	2.8637	2.8435	-.00342	-.02360
	1970-1979	639	2.7731	2.7349	-.09403	-.13226
	1980 →	588	2.7347	2.7689	-.13242	-.09824
Yhteiskunta luokka	yläluokka	28	3.3214	3.1642	.45431	.29708
	ylempi keskiluokka	897	3.0669	3.0072	.19977	.14008
	alempi keskiluokka	1176	2.8605	2.8483	-.00657	-.01886
	työväenluokka	1201	2.7968	2.8365	-.07028	-.03064
	ei mikään luokka	477	2.6268	2.6804	-.24028	-.18675
	muu, mikä	89	3.0337	3.0255	.16659	.15835
Nettoperkulutus yksikko	Tulokvintiili 1	739	2.8403	2.8798	-.02679	.01271
	Tulokvintiili 2	772	2.8420	2.8558	-.02515	-.01130
	Tulokvintiili 3	806	2.8424	2.8201	-.02468	-.04700
	Tulokvintiili 4	836	3.0383	2.9452	.17116	.07807
	Tulokvintiili 5	715	2.7497	2.8279	-.11746	-.03924
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	771	3.0415	2.9544	.17439	.08729
	keskustapuolue	842	2.9584	2.9335	.09132	.06634
	perussuomalaiset	193	2.5751	2.6105	-.29199	-.25666
	sdp	961	2.8179	2.8239	-.04922	-.04324
	vihreät	560	2.7643	2.8745	-.10283	.00741
	vasemmistoliitto	239	2.6611	2.6864	-.20603	-.18067
	ruotsalainen	23	3.3043	3.2547	.43723	.38760
	kansanpuolue	120	3.1333	3.1501	.26622	.28294
	kristillinen liitto jokin muu	159	2.5975	2.6413	-.26963	-.22582
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	43	2.3953	2.4617	-.47177	-.40539
	Huono	202	2.5248	2.5472	-.34236	-.31987
	Kohtalainen	1410	2.8043	2.7870	-.06286	-.08014
	Hyvä	1762	2.9228	2.9299	.05570	.06282
	Erittäin hyvä	451	3.0443	3.0541	.17723	.18703

Liite 15: MCA -tuloste verkkoyhteisöihin kuulumisesta 2009-2014

VERKKO YHTEISÖT		N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for factors	Unadjusted	Adjusted for factors
Peruskoulun jälkeinen koulutus	Ei muuta koulutusta	199	1.9548	2.1393	-.02671	.15778
	Ammattikoulu	440	1.9045	1.9212	-.07694	-.06032
	Ylioppilas	88	2.3977	2.0404	.41625	.05890
	Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus	397	1.9144	2.0132	-.06712	.03173
	Ammattikorkeakoulu	162	2.2469	1.9818	.26543	.00036
	Yliopisto	253	1.9328	1.8499	-.04868	-.13162
	Tohtori tai lisensiaatti	28	1.7500	1.8122	-.23148	-.16925
	Muu	53	2.0755	2.2710	.09399	.28950
Sukupuoli	mies	732	1.8743	1.8898	-.10716	-.09167
	nainen	888	2.0698	2.0570	.08834	.07557
Asuinalueen tyyppi	taajama- aluetta/kaupunkia	1286	2.0389	2.0140	.05740	.03248
	maaseutua	334	1.7605	1.8564	-.22100	-.12504
Ikäpolvet	← 1939	69	1.3913	1.4090	-.59018	-.57245
	1940-1949	348	1.7241	1.6994	-.25734	-.28204
	1950-1959	311	1.7460	1.7358	-.23550	-.24572
	1960-1969	286	1.8531	1.8634	-.12833	-.11808
	1970-1979	244	2.1434	2.1667	.16196	.18522
	1980 →	362	2.5359	2.5413	.55443	.55980
Yhteiskunta luokka	yläluokka	8	1.8750	2.1638	-.10648	.18230
	ylempi keskiluokka	384	1.9271	1.9754	-.05440	-.00607
	alempi keskiluokka	517	2.0348	2.0020	.05333	.02055
	työväenluokka	497	1.9980	2.0207	.01651	.03926
	ei mikään luokka muu, mikä	186 28	1.9140 1.9286	1.8382 1.8880	-.06750 -.05291	-.14326 -.09347
Nettoperkulutus yksikko	Tulokvintiili 1	305	1.9213	1.9150	-.06017	-.06650
	Tulokvintiili 2	337	1.9970	1.9997	.01555	.01827
	Tulokvintiili 3	340	2.0059	2.0567	.02440	.07522
	Tulokvintiili 4	336	1.9018	1.9730	-.07970	-.00845
	Tulokvintiili 5	302	2.0861	1.9530	.10461	-.02850
Poliittinen suuntautuminen	kokoomus	323	1.9381	1.9795	-.04340	-.00197
	keskustapuolue	285	1.8842	1.9616	-.09727	-.01985
	perussuomalaiset	192	2.0625	2.0414	.08102	.05991
	sdp	299	1.9666	2.0026	-.01493	.02114
	vihreät	237	2.1392	1.9596	.15776	-.02192
	vasemmistoliitto	78	1.9615	1.9972	-.01994	.01570
	ruotsalainen kansanpuolue	7	2.1429	2.1980	.16138	.21649
	kristillinen liitto	46	1.7826	1.7312	-.19887	-.25027
	jokin muu	153	2.0000	1.9974	.01852	.01594
Hyvinvointi nyt	Erittäin huono	23	1.9565	2.0474	-.02496	.06591
	Huono	126	1.7778	1.8438	-.20370	-.13765
	Kohtalainen	659	1.9059	1.9612	-.07556	-.02025
	Hyvä	641	2.0499	2.0203	.06844	.03886
	Erittäin hyvä	171	2.1696	2.0064	.18811	.02497

Liite 16: Euroopan unioniin kuulumisen vahvuuksien vastausjakaumat prosentteina 1999-2014

	1999	2004	2009	2014
1	30,2	22,5	21,4	17,9
2	26,7	27,5	24,7	26,5
3	27,7	30	33,3	37,1
4	9,8	13,7	14,8	13,1
5	5,6	6,4	5,7	5,4

Liite 17: Verkkoyhteisöihin kuulumisen vahvuuksien vastausjakaumat prosentteina 1999-2014

	1	2	3	4	5
2009	57,3	15,9	16,1	8,2	2,6
2014	37,6	27,7	23,9	7,8	3,0